

Nr. 19 • August 2010 • 11. årgang

Pilgrimmen

*Forsidebilledet: Forår -
Vinstokke til mencia-
vinen for Villafranca del
Bierzo
(foto: Henrik Friediger)*

Pilgrimmen

Udgives af:
Foreningen af Danske
Santiagopilgrimme

Pilgrimmen
c/o Henrik Friediger
Agernvej 27
2830 Virum

tlf.: 4585 0088 Mobil: 2892 1632
mail: redaktionen@santiagopilgrimme.dk

Pilgrimmens redaktion:
Henrik Friediger, ansvarshavende
tlf.: 4585 0088
henrikfriediger@email.dk
Eva Andersen, tlf.: 3828 0804
perleeva@gmail.com
Peter Glunz, tlf.: 2040 1131
peter@glunz.dk

ISSN 1603-2365
Pilgrimmen afleveres
til Nationalbibliografien
Opsætning og layout:
Peter Glunz, Køge, tlf.: 2040 1131
Tryk: Glumsø Bogtrykkeri

Foreningen

Foreningen af Danske
Santiagopilgrimme
c/o Sekretariat, Carina Glunz
Salbyvej 4 · 4600 Køge
Mobil: 4042 9515
mail: sekretariat@santiagopilgrimme.dk
www.santiagopilgrimme.dk

Ved henvendelse til foreningen bedes
medlemsnummeret oplyses,

Bestyrelsen:

Henrik Friediger, formand
og ansvarshavende redaktør
tlf.: 4585 0088 Mobil: 2892 1632

Carina Glunz, næstformand og
sekretariat Mobil: 4042 9515

Niels Henrik Lieberkind, sekretær
tlf.: 4731 5626

Else Dupont, hospitalerokontakt
tlf.: 7020 1011

Peter Glunz, webmaster og kasserer
Mobil: 2040 1131

Bent Jul, bestyrelsesmedlem
tlf.: 3254 8816 - Mobil: 2544 7562

Kaj Højland, bestyrelsesmedlem
tlf.: 9781 0113

Enhver udnyttelse af bladets tekster er forbudt i henhold til loven. Undtaget herfra er korte uddrag af artikler til brug for anmeldelse samt til omtale der fremmer foreningens formål. Samtykke til at kopiere bladets tekster i øvrigt kan fremskaffes gennem bladets redaktion. Copyright tilhører forfatterne ligeledes med fotos, der, hvis ikke andet er angivet, er taget af og tilhører forfatterne.

Side: Indhold:

2	Kolofon
3	Indholdsfortegnelse
4 - 5	Hvor skal vi hen, du? <i>af Henrik Friediger</i>
5	Nyt fra redaktionen
6 - 9	Affald på Caminoen <i>af Niels Henrik Lieberkind</i>
10 - 15	Vicevæerten i Miraz <i>af Robert Mullen</i>
16 - 21	Februar på sølvruten <i>af Henrik Cronwald</i>
22 - 29	En udbrændt pilgrim <i>af Tanya Kikkenborg</i>
30 - 34	Som pilgrim til Verdens Ende - eller i en afdød pilgrims fodspor <i>af Peter Glunz</i>
35 - 36	Hvorfor? Har du forandret dig? <i>af Eva Stramer Nichols</i>
37 - 41	Camino Primitivo <i>af Bent Fredsby</i>
42 - 45	Med Berthelsen på Camino <i>af Halfdan Muurholm</i>
46 - 51	Alkymisten <i>af Henrik Friediger</i>
52 - 57	Ung på Caminoen <i>af Sarah Fruergaard</i>
58 - 67	Om at rejse alene på Caminoen - set fra en kvindelig vinkel <i>af Janne Dehn</i>
68 - 79	Videre ad Camino Mozárabe - fra Cordoba til Méridia <i>af Henrik Friediger</i>
80 - 87	En pilgrim krydser sin spor <i>af "med taerne fremad"</i>
88 - 91	Camino Inglés - en smuk og ensom vej! <i>af Dorthe Grube Kromann</i>
92 - 95	Vandring og meditation på den Sjællandske pilgrimsvej <i>af Finn Buhl</i>
96 - 98	Den store stafetten <i>af Stein Thue</i>
99 - 105	Pilgrimmene vandrer i europæisk sammenhold <i>af Jens Troense</i>
106	Pilgrimme på TV
107 - 113	Helgener og helligsteder <i>af Anette Foged Schultz</i>
114 - 115	Pilgrimsturen marts 2010 <i>af Kirsten og Poul Erik Mikkelsen</i>
116 - 117	Foreningens vandringer på Sjælland og i Jylland
118 - 121	Hjemkomstretræte i Vejle
122 - 123	Program for generalforsamling og årsmøde den 30. 10. 2010

Hvor skal vi hen, du?

- vi skal selvfølgelig ned på Camino de Santiago og vandre som pilgrimme!

af Henrik Friediger

Pilgrimsvandring er blevet hypermoderne. Den forening, hvis blad du lige nu har i hånden, har nu over 1000 medlemmer. Fra en håndfuld i starten for en halv snes år siden er medlemstallet nærmest eksploderet. Og godt for det. Det viser bare, at interessen for at vandre ud som pilgrim er vokset – og det er hele ideen bag foreningen: at inspirere til pilgrimsvandring og støtte folk, der vil være pilgrimme – specielt med retning mod Santiago.

Men det rejser unægtelig spørgsmålet: hvad er en pilgrim?

Og det er der mange svar på – lige fra de mest fundamentalistiske, hvor kun den tør kalde sig pilgrim, der ren af hjertet begiver sig ud på de støvede pilgrimsveje med et helligt formål og tilpas ydmygt sind og hvor målet ligger for enden af Vejen – og til turisten, der nysgerrigt blot er ude på at få én på opleveren i en lange række af mere eller mindre spektakulære ferieoplevelser, som tilbyder sig for det moderne menneske.

Jeg tror begge yderpunkter er repræsenteret i Foreningen af Danske Santiagopilgrimme. Og de skal alle være velkomne. Vi er en bred forening – som foreningens grundlægger og første formand fortalte i sin jubilæumsartikel i Pilgrimmen nr. 17, så er vi hvad spanierne kalder en 'associación' og ikke et 'cofradía' – altså en bred forening af forskellige mennesker med samme interesse og ikke et broderskab, der udtrykker en speciel religiøs eller spirituel orientering, fx i forhold til pave-stolen eller ærkebispem i Santiago de Compostela.

Kort sagt: vi bestemmer selv, hvad vi forstår ved en pilgrim. Ingen udefra har noget at skulle have sagt. Og heller ingen indefra har magt eller myndighed til at definere, hvordan de enkelte medlemmer skal forstå sig selv som pilgrimme.

Hvis bare den enkelte kunne koncentrere sig om sig selv og sit eget pilgrimsliv, ville freden hurtigt sænke sig over foreningen, og vi kunne bruge vores kræfter på det, vi er sat i verden for som forening: at skabe interesse for pilgrimsvejene til Santiago og at støtte og rådgive nuværende og kommende pilgrimme med alt det praktiske.

Artiklerne i Pilgrimmen afspejler på udmærket vis medlemmernes interesser. Tendensen er ganske tydelig: der er flest artikler om det at vandre på Caminoen og om de nye, spændende Caminoer, der de seneste år og stadigvæk dannes specielt i Spanien. Det er vejene, der er i fokus. Med den tilføjelse, at der for det meste er 'noget mere', noget der gør pilgrimsvandringen til andet og mere, end en almindelig fodtur. Caminoen – Caminoerne – giver noget fra sig, nogle oplevelser, som ikke så nemt lader sig definere, men som handler om mødet med vejen, med pilgrimmene, én selv, det guddommelige. Det fortæller artiklerne også om.

Tager man de lange briller på kan man imidlertid se en tendens til, at de mere religiøse og spirituelt orienterede artikler er trådt i baggrunden. Og det er ikke fordi, de bliver sorteret fra, det er fordi, de ikke bliver skrevet og sendt til Pilgrimmen. Hvert eneste nummer af bladet udtrykker, hvad medlem-

merne sender ind – og tendensen er tydelig hen mod artikler, der er mere fokuseret på konkrete pilgrimsoplevelser end på de mere religiøse aspekter ved pilgrimslivet. Ønsker du en ændring af dette, er du meget velkommen til at skrive.

På den anden side, tror jeg, at denne udvikling afspejler interessen blandt medlemmerne, udviklingen fra den lille samling af pionerer til en bred forening af mennesker med mange motiver til at interessere sig for det specielle felt, som pilgrimsvandring er nu engang er. Ikke at det åndelige er forsvundet, det er bare ikke længere så eksplicit, det er noget den enkelte holder for sig selv og sine nærmeste og ikke fortæller vidt og bredt om.

Med udviklingen fra en nærmest eksotisk specialitet til et mere almindeligt fænomen og en stadig større forening, vil der uundgåeligt ske det, at der opstår fløjddannelser i foreningen. Det ser vi allerede. Jeg skal ikke give mig til at give fløjene navne, men de vil naturligt afspejle et kontinuum fra på den ene side de meget religiøst-spirituelle orienterede og over til dem, der bare vandrer for oplevelsens skyld, 'turisterne' med et lidt nedladende skældsord. Med det store flertal på den gyldne middelvej.

Min eget ståsted er, at det er op til den enkelte selv at definere sig som pilgrim. En pilgrim er en, der betragter sig som pilgrim. Og selvom andre kan have deres meninger, er det ingen anden end én selv, der skal bestemme, om man er pilgrim eller ej. Derfor mener jeg, at vores forening er bedst tjent med, at det er folk med en, må jeg kalde den 'afslappet' holdning til pilgrimsbevægelsen, der tegner foreningen. Vi skal støtte, rådgive, inspirere og også gerne provokere hinanden. Men vi skal ikke missionere. Hvis man har den interesse, er der andre steder, hvor man mere hensigtsmæssigt kan lægge sine kræfter.

Nyt fra redaktionen

På bestyrelsesmødet den 11. maj 2010 meddelte Bent Jul, at han ikke længere vil være medlem af redaktionen. Som begrundelse nævnte han, at redaktionens opgave efter hans mening er at formidle medlemmernes tanker - ikke at gå i rette med dem, hvilket efter hans opfattelse er sket nogle gange.

Redaktionen tager Bents beslutning til efterretning og takker samtidig Bent for det store arbejde, han tidligere har gjort som ansvarshavende redaktør gennem en årrække og senest som medlem af redaktionen.

Om selve uenigheden – om man skal formidle eller gå i rette med forfatterne – bygger denne formentlig på en divergerende opfattelse af, hvad redaktionelt arbejde går ud på. Det er ikke nu og har heller ikke tidligere været nogens holdning, at man skal 'gå i rette' med forfatterne. Holdningen i redaktionen har altid – i hvert fald i de fem år, jeg har deltaget i redaktionens arbejde - været at få bragt så læseværdige artikler som muligt i Pilgrimmen. Undertiden har dette ført til ændringer i de oprindeligt indsendte manuskripter – naturligvis altid i et tæt samarbejde med forfatterne.

I et konkret tilfælde har redaktørens forslag på at inspirere forfattere til at uddybe deres beskrivelser blevet opfattet som en utidig indblanding. Dette er taget ad notam – og de pågældende artikler bliver bragt, som de oprindeligt er indsendt, i dette nummer. De fortæller om den re-trætte som bl.a. Bent Jul stod for i februar og bringes under foreningsstoffet.

Peter Glunz er nu trådt ind i redaktionen sammen med Eva Andersen og undertegnede. Men vi kunne godt bruge et par redaktionsmedlemmer til. Så dette er en opfordring til at melde sig! Kontakt trygt

Henrik Friediger

Affald på Caminoen

af Niels Henrik Lieberkind

På generalforsamlingen under årsmødet i november 2009 bragte Svend Erik Larsen problemet med affald på og langs Caminoen på bane. Han nævnte bl.a., at de gule pile ikke mere var nødvendige, for man kunne blot gå efter alle de tomme flasker og plasticposer, som flyder alle vegne langs ruten. Han foreslog at foreningen rettede henvendelse til pilgrimskontoret i Santiago for at henlede deres opmærksomhed på problemet. Det lovede bestyrelsen at gøre, og det er efterfølgende også sket.

Jeg fortalte, at også andre fokuserede på dette problem og nævnte, at den sydafrikanske pilgrimsforening allerede var gået aktivt ind med en rengøringskampagne på Caminoen. Vi har efterfølgende bedt dem fortælle 'Pilgrimmen' om deres initiativ, og Gordon Bell fra Sydafrikas Confraternaty of Saint James (CSJ of SA) har sendt os sin beretning. Gordon bor i Sydafrika, men er i Spanien hvert år fra april til oktober. Han er ved at opbygge et refugie i Vilachá, et par kilometer før Portomarin. Det hedder Casa Banderas (Flagenes Hus) og har det sydafrikanske, det spanske og det galiciske flag hængende over porten. I den hyggelige gård hænger flag fra mange lande, og jeg har naturligvis haft et Dannebrog med til refugiet, så også Danmark er repræsenteret i den festlige udsmykning.

Her kommer Gordons beretning i dansk oversættelse:

Den første 'gør rent' – kampagne på Camino de Santiago

af Gordon Bell

Forestil dig dette: Hver dag passerer tusinde mennesker et bestemt sted på ruten. Der behøver kun at være 1% af disse personer, som af mangel på respekt for natur og omgivelser smider deres brugte ting og tomme flasker på jorden, før der vil være store bunker af affald på stedet. Alene i august 2009 færdedes der på de forskellige caminoer mod Santiago mere end 36.000 pilgrimme. Så selv om en del har benyttet de andre ruter, blev det til mere end tusinde om dagen på Camino Francés. Alt det affald, som i årenes løb er blevet smidt, støder øjet, sviner naturen og bortleder opmærksomheden på det væsentlige ved Caminoen.

I 2007 vandrede den sydafrikanske forretningskvinde Marge Briggs for første gang på Caminoen. Hun var bestyrtet over alt det affald hun så, og efter sin hjemkomst tog hun med støtte fra den sydafrikanske pilgrimsforening initiativ til at igangsætte 'Gør-Rent-Kampagnen' i 2009. Marge sponserede og fik arrangeret trykningen af 10.000 grønne affaldsplasticposer med pilgrimsforeningens logo samt en opfordring til pilgrimmene om at tage en pose med fra det herberg, hvor de havde overnattet, fylde den med henslængt affald og lægge den i næste offentlige affaldsspand.

Hvilket sprog benyttede vi til denne opfordring? Vi skrev det på adskillige – ni i alt. Det betød, at langt de fleste pilgrimme ville kunne læse opfordringen på deres eget modersmål.

Vores forening fik også lavet en plakat til ophængning i herbergerne, med oplysning om kampagnen og opfordring til at deltage. Der blev lavet pakninger, som indeholdt 100 poser, en plakat og et følgebrev med forklaring på spansk og engelsk til herbergsværterne.

Men det hele var stadig i Sydafrika. Formanden for vores forening – 'Confraternity of Saint James of South Africa' – sendte en ansøgning til det spanske luftfartsselskab Iberia, og med henvisning til deres forpligtelser om socialt ansvar, anmodede han om hjælp med forsendelsen til Spanien. Luftfartsselskabet var meget generøst og tilbød at fragte pakkerne til Spanien kvit og frit. Det var her, at jeg blev involveret. Under

mit vinterophold i Sydafrika hjalp jeg med udkast til breve og pakningen af poserne, men her i Spanien er jeg den eneste fra 'CSJ of SA'. Da pallerne var ankommet, skyndte jeg mig til lufthavnen i Santiago (og fik en fartbøde undervejs). Der skulle naturligvis betales importtold, men ved at argumentere for, at det også var i Spaniens interesse, lykkedes det mig at overbevise toldembedsmanden om at lade godset komme ind uden told. Jeg kørte det hele til opbevaring i Casa Banderas, indtil Margi Brigg ville komme til anden fase af projektet.

I slutningen af maj – på en trist galicisk morgen – startede jeg turen til Saint Jean Pied de Port. På vejen gjorde jeg en afstikker til Biarritz for at hente Margi, og samme eftermiddag kom vi til Saint Jean og tilbragte en hyggelig aften sammen med vores hjælpere. Det var planen, at starte derfra for så at køre ud og finde et albergue i hver landsby og af-

levere pakker med affaldsposerne. Jeg havde pakket bilen med omkring tusinde pakker, så der var meget lidt plads til noget andet, og det var en stor belastning for affjedringen. Men bilen er en gammel solid Ford, og den tog det hele uden at beklage sig.

De fleste hospitaleros, vi mødte på ruten, bød os velkommen og modtog pakken med poserne med begejstring. Nogle få var temmelig afvisende, indtil vi havde forklaret dem, at alt var gratis og ikke ville koste dem andet end ulejligheden med at give poserne videre til pilgrimmez. I kun i et enkelt tilfælde var ejeren totalt afvisende og nægtede at være med.

Tilbage meldingerne, vi har modtaget, har været overvældende. Mange pilgrimme, som er gået forbi vores dør, har set poserne og flittigt benyttet dem til at samle affald. Det er strømmet ind med anerkendelser for

gennemførelsen af dette initiativ. Jeg har endog set en af vores poser, som propfyldt var lagt i affaldscontaineren udenfor vores egen dør.

Efter at have startet dette, håber den sydafrikanske pilgrimsforening, at andre landes foreninger vil gentage programmet. Vi vil være med igen engang ud i fremtiden, men vi føler, at der må være andre, som tager initiativet næste gang.

Hvis en pilgrimsforening ønsker at høre om vore erfaringer fra dette projekt, så kan jeg kontaktes i Casa Banderas på tlf. 9854 5391 eller 6074 31277. Man kan også sende en e-mail til gordonbell@mweb.co.za. Vi har også en interessant hjemmeside: <http://casa-banderas.com>.

Foreningen af Danske Santiagopilgrimme sendes de varmeste hilsener fra mig og mine fæller i Sydafrika. Og husk, at Casa Banderas ligger i den lille landsby Vilachá, kun to kilometer før Portomarin. I er altid meget velkomne.

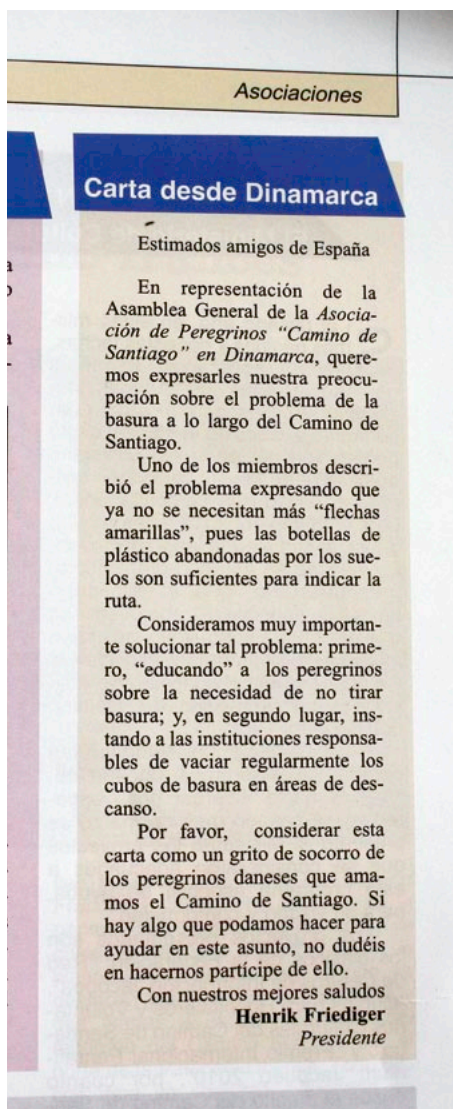

Resultatet af brevet fra de danske Santiagopilgrimme:

Som lovet på generalforsamlingen skrev vi til katedralen i Santiago og fællesforeningen for de spanske pilgrimsforeninger – Asociaciones de Amigos del Camino de Santiago, Federación Española. I brevet udtrykte vi vores bekymring for affaldssituationen, som vi fandt var et stort problem. Eksemplet med, at vi ikke længere behøvede gule pile, når vi havde nok af tomme plasticflasker at gå efter, gav vi også. Og så nævnte vi, at der både skulle sættes på at lære pilgrim-mene ikke at smide affald og på at opstille – og regelmæssigt tømme – affaldsspande. Brevet slutter med at udtrykke, at vi naturligvis gerne vil hjælpe til, hvis der er noget, vi kan gøre.

Katedralen svarede prompte, at det havde de ikke noget med at gøre og henviste til myndighederne.

Pilgrimsforeningerne svarede ikke. Men i vores spanske søsterblad "Peregrino" fra april 2010 optræder vores brev som læser-brev.

Men sker der noget? Er det blevet bedre? Er det ikke lige som om, der er kommet flere affaldsspande? Hvad er din erfaring? Skal vi følge op – eller overlade det til de rette myndigheder, dvs. de kommuner, Camino-en går igennem? Måske lade os inspirere af vores sydafrikanske søsterforening? Hvad synes du?

Viceværten i Miraz

Her fortælles om arbejdet med at færdiggøre refugiet i Miraz til sæsonen – og om hvordan man som pilgrim fra Skotland langsomt vænner sig til livet i en lille spansk landsby og kommer ind på livet af de folk, der bor der. Forfatteren har udgivet en bog på engelsk – *Call of the Camino* – og har også en hjemmeside: <http://camino.findhornpress.com/>. Artiklen er oversat af Henrik Friediger.

af Robert Mullen

Alt var nyt for mig: Lugos romerske mur, busturen fra Lugo til den nærliggende købstad, Friol, taxaen som derefter kørte mig til den lille galiciske landsby Santiago de Miraz. Jeg og min rygsæk blev sat af ved casa rectoral, der førhen havde været præstebolig, men som nu fungerede som albergue, et refugium for pilgrimme på Camino del Norte, og, for mig, mit hjem de næste tre måneder.

En hvid kassevogn var parkeret udenfor og indefra lød en boremaskine. Et nyt badeværelse blev installeret. Der var støv overalt. Der var huller i væggene og rundt omkring hang der elektriske ledninger. Lige meget hvor jeg kiggede, så jeg et job, der var blevet påbegyndt, men endnu ikke færdigt.

Jeg præsenterede mig for Luis, manden der var i gang med arbejdet, og spurgte hvordan det gik.

”Sin Problemas,” svarede han.

Luis udgjorde hele arbejdsstyrken. Han var både blikkenslager og elektriker, en mand med mange færdigheder, men af få ord. Da der ikke var nogen problemer at slås med, satte jeg min rygsæk og gik på jagt efter en kvinde, som jeg havde fået at vide ville hjælpe mig tilrette. Pilar var ejer af den eneste

forretning i landsbyen, Bar Miraz. Da hun havde budt mig velkommen med en café con leche på huset, fortsatte hun med at forklare mig om systemet med brødvognen, købmandsbilen og om hvornår man kunne forvente dyttene fra fiskehandlerens bil.

”Du kan få alt, hvad du har brug for lige her,” forsikrede hun mig, ”hvis du lytter til hornene.”

Et spil kort var i gang ved et af bordene bag mig. Den foretrukne sprog i landsbyen var gallego, som jeg ikke forstod et ord af, men det var klart, at et kortspil her var ikke blot en tidsfordriv. Partnere korrigerede hinandens spil med vrede råb og truende fagter, og ved afslutningen af spillet fejrede det ene par højlydt deres sejr, mens det andet slukørede gik op til Pilar ved bardisken for at betale for drikkevarerne.

”Quien pierda, paga,” forklarede Pilar. Taberen betaler.

Året før, i en alder af tres, jeg havde gået Camino Francés fra Saint Jean Pied de Port til Santiago og derfra videre til Finisterre. De seks uger som pilgrim havde påvirket mig dybt, men på en måde, som jeg ikke helt havde forstået. Efter min hjemkomst

fra Spanien til mit hjem i Edinburgh, havde jeg ikke haft lyst til at vende tilbage til mine gamle rutiner, til hvad pilgrimsvenner ved vores afsked i Santiago med en vis ængstelse havde kaldt ”det virkelige liv.”

Jeg havde ikke vandret Caminoen for at skrive om den, men jeg havde gjort omhyggelige notater, som jeg brugte til en artikel for et pilgrimsblad. Artiklen kan have været af interesse for andre, som havde gået samme vej, men jeg var ikke i stand til at nå en konklusion om Caminoen - bortset fra den indlysende, at jeg igen var tilbage og vandrede i Edinburghs gader.

Jeg hørte, at mange pilgrimme vendte tilbage til Spanien efter deres egen pilgrimsrejse som hospitaleros, og arbejdede en tid med at tage sig af andre pilgrimme. Og så en dag læste jeg i et nyhedsbrev fra min pilgrimsforening følgende meddelelse:

Vicevært søges til vintermånederne i Miraz

Ansøgeren skulle have et brugbart kendskab til spansk samt være selvstændig, ressourcestærk, fiks på fingrene og i stand til at fyre op i en traditionel galicisk brændeovn. Jeg udsatte ikke min beslutning længere end det tog at genlæse opslaget og finde ud af, at der ikke stod noget ”med små bogstaver”.

Der var endnu ingen pilgrimme at tage sig af. Stedet skulle forblive lukket, indtil arbejdet med at istandsætte huset var afsluttet. Ikke desto mindre stod jeg tidligt op hver morgen, tømte asken fra brændeovnen, tændte op på ny, og satte mig ved siden af ovnen med en kop kaffe, mens jeg kiggede på solopgangen gennem grenene på et gammelt æbletræ.

Jeg kedede mig aldrig. Der var masser af brænde, der ventede på at blive kløvet og stablet. Der var stier, der kunne følges gennem marker og den omgivende skov, der var floder og utallige små vandløb med stier langs bredderne, trådt til af jægere og fiskere. Der var også hornene at lytte til fra dagens brødbil, fiskehandleren, og fra Chelo, kvinden der kom to gange om ugen med frugt og grøntsager.

Jeg nævnte overfor Chelo en dag, at jeg havde opdaget en lille mølle i nærheden, tilsyneladende stadig i orden. Det var der ikke noget overraskende i, fortalte hun mig, da der var mange af den slags forladte møller rundt omkring. Jeg spurgte hende, hvor de var, men hun trak blot på skulderen. Overalt.

”Se efter dem, så finder du dem,” udfordrede hun mig.

Dette var Galicien. Folk her holdt kortene tæt på kroppen. De havde deres hemmeligheder, som de bevogtede. De gav en smule, til tider ganske meget, men sjældent eller aldrig gav de det hele væk.

Jeg mødte Jesús første gang uden for kirken. Han var kirketjener, åbnede kirken, når der skulle være messe, og han ringede med klok-

ken for at tilkalde de troende. Han var omkring de halvfems år gammel, hvor meget helt præcist afhang af, hvem man spurgte, men han kunne stadig høres om morgenen, når han kløvede sit brænde.

Kort efter messe en dag, kom han til alberguet med en gave i form af nogle æg og en flaske vin af tvivlsom herkomst, eftersom flasken ikke havde nogen etiket. Han drak ikke længere selv alkohol, forklarede han, da han tog medicin for en brystsygdom. Men hvad med en café con leche?

”¡Hombre!” udbød han.

Han overvågede nøje min kaffebrygning. Han kunne heller ikke længere tåle café con leche, kun leche con café, der vil at sige, et glas varm mælk med et lille stænk kaffe.

”Og et par kiks til?”

”¡Hombre!”

”Chokoladekiks?”

”¡Hombre!”

En sky hund nærmede sig mig en morgen, da jeg var i færd med at kløve brænde udenfor refugiet. Jeg genkendte den som schæferen, der boede i barens baglokale. Dens navn var Rocky, og ligesom mig, var den en udenforstående. Den havde vist sig i landsbyen nogle år tidligere, måske var den ankommet med en pilgrim, og siden da havde den levet under Pilars beskyttelse.

Vi så på hinanden. Jeg gættede, at den med sine bevægelser spurgte mig, om jeg havde lyst til at gå en tur. Det var en ganske af-fældig hund, led af lidt fra grå stær, men da den så mig sætte øksen fra mig og tage mine handsker af, begyndte den at hoppe af glæde.

Fra det øjeblik var vi venner. Rocky brød sig ikke om regnvejr og foretrak at forblive indendørs på våde morgener, men alligevel løb den, så snart Pilar åbnede døren, hver eneste morgen direkte over til refugiet logrende med halen i forventning.

”¿Ya está listo, jefe?” Er du parat, chef?

De klareste morgener var også de koldeste, og jorden kunne være hvid af rim. Før eller senere ville vi komme til en bæk eller en flod, og Rocky ville tage sig en svømmetur – uanset temperaturen.

”Mærkeligt,” sagde jeg til Pilar. ”Han kan ikke lide regn, men han elsker helt sikkert vand.”

”Og du kommer altid tilbage med ham drivende våd,” bemærkede Pilar, ”og han stinker, når han er våd. Hvorfor tager du ikke noget sæbe med dig?”

Det var mit ansvar at sikre, at det arbejde, Luis udførte, blev afsluttet til tiden. Hidtil var der ikke mange tegn på fremgang – og på kolde morgener var der ikke rindende vand i refugiet, da nogle af rørene stadig ikke var isolerede. Om natten frøs de til, og de forblev frosne, indtil de var varmet igen af morgensolen.

Hver dag, ikke længe efter solopgang, passerede en besætning køer refugiet. De blev drevet af to kvinder og nogle hunde. Køerne blev sat på græs på en eng ikke langt herfra?, og gav mig hver dag den samme landlige scene: ”Landskab med græssende køer og kvæghyrder”. Om aftenen passerede de samme køer igen på vej tilbage til landsbyen og aftenmalkningen.

Dette var rytmen på landet, og jeg fandt den beroligende og langt mere behagelig end urets svingende pendul. Alligevel var det min opgave til stadighed at minde Luis om, at pilgrimssæsonen snart ville være over os.

”Queda mucho tiempo” – der er masser af tid, insisterede Luis.

Det kunne godt være, at der var masser af tid, men samtidig var der masser af arbejde, der endnu skulle gøres – og Luis var ikke nær så regelmæssig som køerne. Nogle dage dukkede han op, andre ikke. Men køerne kunne jo ikke forbinde et målerskab.

Pilar kom en aften ud fra barens baglokale med en kande vino joven – ung vin – og annoncerede:

”Domingo te invita” – Domingo inviterer dig.

Hvem var Domingo? Pilar pegede på en af ældre bønder i den modsatte ende af baren. Domingo havde inviteret mig på en drink, og jeg kunne invitere ham på en drink på samme måde ved en anden lejlighed. Udveksling af drikkevarer var valutaen i vennskaberne her, men den skulle omgås på den rette måde.

Isen var brudt. Jeg skrev Domingos navn ned i min lille notesbog, og kunne snart tilføje andre. Næste var Justo og Dosito, Domingos brødre, og derefter Pepe, hans nevø, der arbejdede i granitstenbruddet. Og efter dem kom Miguel, Manuel, Manolo, en anden Pepe, Antonio, José Manuel, Celestino ...

Det var påskeuge, og alle billederne var blevet fjernet fra alteret i landsbykirken, således at interiøret kunne rengøres grundigt. Jeg fandt Jesús beskæftiget med at fordele arbejdet for en lille hær af landsbykvinder bevæbnet med mopper, og jeg fik til opgave

at fylde deres spande med rent vand ved hjælp af en vandslange, der var fæstnet til en hane i et tilstødende hus.

”Så du er englænderen, der er kommet for at bo her,” bemærkede en af kvinderne.

”Nej,” rettede jeg hende. ”Jeg er canadier og bor i Skotland.”

”Men alle siger, at du taler engelsk,” blev hun ved.

Jesús kom igen til refugiet samme aften med en gave i form af vin. Dette var nu efterhånden blevet en gentagende begivenhed, og denne gang var jeg forberedt. Jeg indbød ham på en omgang lokale oste, som jeg havde købt på en indkøbstur til Friol.

”¡Hombre!” Protesterede han. ”Es demasiado” – det er alt for meget.

Det var i virkeligheden slet ingenting. Det var jo trods alt påske. Og det var på dette tidspunkt, at Luis, der planlagde at tilbringe påskeweekenden på jagt, kunne fortælle mig, at alle afløb i alberguet nu var sluttet til den kommunale kloak. Det nye badeværelse var således klar til at blive taget i brug, og dét lige på rette tid til den forventede tilstrømning af forårets pilgrimme.

”Estupendo, Luis.”

”Normal, Roberto.”

Jeg gik ud gennem landsbyen den aften, mens jeg reflekterede over Miraz, landsbyboerne, og den usandsynlige kæde af begivenheder, som havde ført til, at jeg var

kommet her. Stjernerne og et strejf månelys oplyste grusvejen efter den sidste gadebelysning. Jeg fortsatte over heden, mens jeg i dette øjeblik følte mig helt i fred med mine omgivelser og med mig selv.

Mine drømme i Miraz havde været usædvanlig levende, om ikke altid lige behagelige. Ligesom den manglende gadebelysning afslørede nattehimen, kunne måske også manglen på adspredelser og underholdning bringe ens egne tanker i forgrunden. Og det var måske også Caminoens hemmelighed.

El Camino nos desnuda.

Caminoen, er det blevet sagt, klæder os af. Fjerner vores udmærkelser og forhindringer, vores overflødige bagage, og denne tilsyneladende forarmelse viser sig at kunne bringe en uventet berigelse. Ved at være blevet frataget alt, som ikke var strengt nødvendigt, relevant eller egnet til formålet, blev pilgrimmen ført til at opdage en ny måde at være til på, at betragte, at være sammen med andre, at leve i verden.

Foråret kom til Galicien, og sæsonens første pilgrimme nød livet i haven. Nogle strakte sig i solen, andre sad i skyggen under de blomstrende frugttræer. Og foråret bragte også to nye frivillige til at tage over på refugiet.

Jeg hjalp de nyankomne med at komme i hus og viste dem, hvordan det hele fungerede. Jeg skulle af sted tidligt den følgende morgen. Derefter gik jeg over til Jesús, som havde fået fat i en papæske, der var beregnet til et dusin æg, som han var begyndt at fylde.

Nu var det min tur til at protestere.

”Hombre, no. Es demasiado.”

Han lod som ingenting. Da æsken var fuld, pakkede han den ind i en avis og ombandt den med en snor. Æg var da ingenting, høns ville altid lægge nogle flere, men jeg skulle passe på, advarede han, og bære pakken med mig ind i flyvemaskinen så æggene ikke knækkede.

Baren var stadig lukket, da jeg tog af sted om morgenen for at rejse hjem: Friol, Lugo, Santiago, London, Edinburgh. Jeg kendte vejen godt nu. Den dag forlod jeg landsbyen mere eller mindre som jeg var kommet - med kun det nødvendigeste stoppet ind i en rygsækken, ind i min pilgrimsrygsæk, men nu med én ting mere: en enkelt, men omsorgsfuldt indpakket æske, som jeg bar i hånden.

Februar på Sølvruten

Det går ikke altid, som man har planlagt – helbredet og vejret er to faktorer, som undertiden spiller pilgrimmen et puds. I denne artikel kan man læse en beretning om de problemer, man kan løbe ind i selvom man har planlagt at fejre sin 77 års fødselsdag på Via de la Plata i februar.

af Henrik Cronwald

Jeg drog af sted søndag den 7. Februar tidlig morgen fra Aalborg Lufthavn og nåede via Malaga med toget til Sevilla samme aften. Togrejsen var en smuk oplevelse. I modsætning til det snehvide og iskolde Danmark mødte man her virkelig det første spæde forår. Citron- og appelsinplantagerne strålede farvestærkt med røde og gule fuldmodne frugter, mellem frodige grønne blade, markerne var grønne og forårsblomster tittede frem overalt. Den 135 kilometer lange togtur fra Malaga til Sevilla førte gennem et smukt varieret landskab og fra togets information kunne man se, hvad næste station hed og desuden vistes temperaturen udenfor. I løbet af eftermiddagen sneg temperaturen sig op på 22 grader og det var jo flot. Sol og ganske få, små skyer.

Om aftenen mærkede jeg at min knyst på foden var vokset og var begyndt at genere mig - måske på grund af de mange timer, fødderne måtte have støvlerne på under udrejsen - og jeg skiftede til mine 'hjemmesko'.

Sevilla

Hjemmefra havde jeg reserveret billigt logi på "Sevilla Urbany Hostel", hvor man kunne få plads på små sovesale. Jeg havde bestilt plads i et 8 køjers rum med bad - og det var ganske udmærket. Jeg var træt og gik tidligt til ro - ca. kl. 21 og var helt alene på "stuen". Forestillede mig at der var få gæster på grund af årstiden, og synes det var dejligt for mig.

Men efter en times tid kom der pludselig liv i omgivelserne. Tre unge par kom ind og begyndte at gøre deres køjepladser rede. Jeg tænkte, at det da naturligvis var i orden og at de da skulle have lov at komme til ro. De var meget hensynsfulde, da de så mig ligge med ansigtet mod væggen, og hviskede sammen, men nogen uro giver selvfølgelig sådan seks unge mennesker. Desværre var de unge ikke ved at gå til ro, men ved at gøre sig klar, vaske og smukkesere sig, fordi de skulle i byen. Efter en tid blev der ro, da de alle gik, men jeg turde da nok gætte på, at nattens uro ikke ville være helt overstået, for de skulle jo hjem igen og i seng. Og ganske rigtigt - omkring klokken tre gik det løs igen - de var både hensynsfulde og ædru, så vidt jeg kunne skønne, men en urolig nattesøvn blev det til. Og på samme måde gik det den følgende nat. Trods brug af en lille indslumringspille.

Jeg havde besluttet to overnatninger i Sevilla for at have god tid til at blive klar: Jeg skulle have fundet den busterminal, hvorfra en bus skulle føre mig ud af den store by til det startpunkt, jeg havde valgt - og jeg skulle have stemplet mit credencial (pilgrimspas) på et kontor i forbindelse med domkirken.

Sevilla-katedralen er stort bygningsværk fra senmiddelalderen, men er ganske særpræget ved at man dengang - efter at have tilintetgjort muslimernes 400-500 års lange domi-

nans i Spanien - ved katedralens opførelse besluttede at bevare og bruge muslimernes flotte, næsten 100 meter høje minaret som de kristnes kirketårn. Giraldaen kaldes dette smukke tårn og viser på en ejendommelig måde, synes jeg, hvordan kulturmøder også kan fremtræde. Selv om det altså, også dengang i middelalderen, var et særdeles blodigt magtskifte, der var baggrunden.

Mandag tøffede jeg så rundt op klarede mine ærinder i "hjemmesko" på grund af den hævede knyst. Vejret var godt. På katedralkontoret fik jeg mit pas stemplet og mødte da en ung tysker, der også skulle på vandrung. Vi blev enige om, at vi nok ville løbe på hinanden undervejs, når vi startede stort set samtidig.

Ud på caminoen

Tirsdag morgen den 9. februar gik selve turen så løs. Jeg tog med bus til Guillena - ca. 23 kilometer - og gik så ca. 20 kilometer til "Castilblanco de los Arroyos". Jeg var

desværre noget generet af knysten som ud over at være hævet også havde fået et lille sår på toppen (nok fra sutskoene) - vabler kunne jeg registrere tre-fire stykker af og med det in mente, at jeg kun havde fået lidt nattesøvn tre nætter forud, var jeg ikke helt på toppen. Under et hvil på denne etape indhentedes jeg af tyskeren, som jeg havde mødt i Sevilla - vi præsenterede os for hinanden denne gang, og han hed TINA - jeg var så sikker på det var en ung mand, da jeg mødte hende, men det var altså Tina. En sød og meget hjælpsom pige - lidt speciel: hun studerede etnologi ved universitet i Halle, og havde som hobby: boksning. Lidt efter kom endnu en pige til, hvor vi holdt rast - en ikke så stor pige med en anelig rygssæk og en guitar. Det var Hillary. De var begge sidst i tyverne og skulle flyve fra Santiago den 21. marts, så de havde med en lang vandretur på 1000 kilometer et krævende program foran sig. De kendte ikke hinanden, men var nyligt mødtes på etappen. Vi mødtes alle tre senere på herberget, hvor Tina havde hentet nøgler på en tankstation og gav mig som ældst førstevalg af køje. Vejret var blevet meget koldere i løbet af dagen - herbergets gulv og vægge var iskolde, så jeg måtte bruge alt mit tøj samt mit tæppe for at holde varmen nogenlunde.

Om formiddagen havde vejret ellers været ganske pænt med blå himmel over de mange storkereder, men solen blev snart borte.

Om aftenen gik vi over på en bar tæt ved herberget, hvor man reklamerede med pilgrimsmenu og her spiste vi - jeg kan ikke huske hvad vi fik. Det var udmærket men, altså ikke mindeværdigt. Hillary var vegetar og drak te - Tina og jeg delte en kande rødvin. Det husker jeg.

Næste morgen var vejret elendigt og mine fødder havde det slemt. Jeg var i tvivl om, hvor vidt jeg kunne fortsætte denne dag. Vi skiltes og aftalte at vi skulle kigge efter hinanden ved næste herberg. På byens lille bibliotek, som var nabo til herberget, havde jeg fået oplyst, at der om eftermiddagen kørte en bus til næste målby: Almaden de la Plata. Jeg bestemte mig så for, at jeg ville begynde at gå. Hvis fødderne skulle genere mig for meget, ville jeg så vente et sted på vejen og tage bussen det stykke, der måtte være tilbage.

Men det gik noget anderledes. På forhånd vidste jeg, at netop denne etape ville blive vanskelig og min egen tilstand gjorde den ikke nemmere. En iskold vind kombineret med heldagsregn gjorde det til en meget sur affære. Da jeg endelig besindede mig på at få min regn-poncho på drillede den så meget, at jeg opgav med det resultat, at ikke blot jeg og det tøj, jeg bar, blev gennemblødt - men også alt det jeg havde i rygsækken. Selv mine penge måtte bagefter lægges til tørre.

Etapen var den længste på ruten - mere end 30 kilometer - og ikke til at korte af. Bussen kom aldrig, så det blev en temmelig forrykt tur, hvor indtagelse af energi-bars rigtigt kom til deres ret som livsopholdende, når der ikke er flere kræfter.

Da jeg endelig nåede frem efter mere end ni timer undervejs - og jeg nåede endda at gå en 1-2 kilometer meget besværlig omvej - følte jeg mig godt kvæstet og bestemte, at denne nat og den følgende ville jeg bo på hotel og restituere mig og prøve at blive tør og - ikke mindst - at få alt mit tøj tørt igen. Det var min mening at gå til herberget og orientere pigerne, mine "medrejsende", om hvordan det var gået mig og at jeg nu holdt en pause, men jeg havde ikke simpelthen ikke overskud til det den første aften, og næste dag vidste jeg, at de allerede ville være over alle bjerge.

Selv på det udmærkede hotelværelse havde jeg svært ved at holde varmen og det var vanskeligt at få tørret tingene.

Fødselsdagen "fejres"

Det var nu blevet fredag den 12. Februar. Da jeg drog videre var det stadig meget koldt - 3 grader da jeg startede ud. Selv om dagens etape ikke var lang, var den lang

nok for mine fødder Det var koldt og vådt - på vejen mødte jeg en lille skildpadde, som vist lå og med mig sørgede over det elendige vejr. På vej ind i den lille by El Real de la Jara - dryssede det ned med et hvide fnug. Først troede jeg det var en slags pollen, men snart viste det sig at være sne. Og marker og tage dækkedes langsomt af et hvidt lag tøsne.

Når der ikke lå sne, var det tydeligt at foråret var godt på vej - grønne grøftekanter med de dejligste små gule, hvide og lilla blomster. Selv bellis i massevis. Så foråret så sagtens kommer, trods alt.

Her i byen fik jeg logi i Pension Molina i et uhyggeligt, koldt værelse. Der var langt til toilet - man skulle gennem adskillige værelser og gange, så meget praktisk stod der demonstrativt en rigtig tisse-potte under sengen.

Og den blev brugt. Jeg prøvede sproglost at klage over den megen kulde i værelset, men værtinden afgjorde kort, at i sengen var det ikke koldt. Og det var nok for hende hovedsagen. Og hun havde ret, for der var nogle dejligt varme tæpper, så i sengen var der ingen kulde. I min taske havde jeg brød og ost, så i denne situation fejrede jeg min 77 års fødselsdag.

Ud i kulden

Jeg fik et varmt bad i Pension Molina næste morgen - det kvikkede noget op. Temperaturen i værelset om morgenen var 11 grader, så jeg kom hastigt i tøj. Som en forsinket fødselsdagsgave til mig selv tog jeg en taxi (eneste transportmulighed) til næste mål Monesterio som ligger ca. 800 meter over havet og hvis marker og tage var dækket af gårsdagens sne. Fik et lille værelse på et ubemandet hotel (værten var syg). Jeg fik en nøgle og lovede at låse efter mig og kaste nøglen ind af et vindue. Værelset havde en el-radiator, men det var begrænset, hvad den kunne udrette i et gennemkoldt værelse.

Næste morgen startede jeg rimelig frisk, selv om fødderne ikke var helt, som de skulle være. Etappen var ikke lang - 22 kilometer - men ca. midtvejs mødte jeg en å, eller nærmere flod, som jeg måtte vade igennem for at komme over på den anden side. Først gik jeg lidt til den ene side, så til den anden side i håbet om at der var en lille bro eller et bedre overgangssted. Men der var ingen vej uden om.

Så jeg måtte af med støvler og sokker, have dem om halsen sammen med min øvrige ejendom og så se, om jeg kunne holde balancen mellem de både skarpe og slimede sten i bunden - det var ikke så mange meter, det drejede sig om, men dybden i midten var over 50 cm og strømmen kraftig. På det tidspunkt havde jeg endnu min gode stok til hjælp til at holde balancen. Det gik godt og et øjeblik efter sad jeg lettet, men med iskolde fødder på den kolde, våde jord og prøvede at få sokker på fødderne igen

Resten af etappen gik godt og jeg kom frem til den lille landsby Fuente de Cantos med et flot moderne herberg (men naturligvis is-

koldt) og her fik jeg atter et dejligt bad og tørret mit tøj så nogenlunde ved en el-radicator. Jeg har lidt med halsen - den bryder sig vist ikke om de mange temperaturskift.

Et hop giver mod på mere

Mandag morgen var våd og kold som de tidligere dage - regn hele natten og sådan startede dagen også. Jeg besluttede at tage et ordentligt "hop" fremad med bus til Mérida, hvor jeg tog et godt og dyrt værelse - 550 kr. for to nætter - men her fik jeg varme for pengene. Det var en fryd. Og om aftenen nød jeg at kunne høre musik på min nye Nokia: Preisners gribende filmmusik og selv Lene Siels sange lyder dejligt.

På tv så jeg, at vejret i Madrids omegn om natten var minus 12 grader og at sneen i bjergene lå i 15 cm's højde - noget ganske usædvanligt for området. Så retningen for min rute lovede ikke godt for den næste uges tid.

Fra Mérida bestemmer jeg mig til endnu en etape, som jeg begiver mig ud på - onsdag den 17. Februar. Den er på 22 kilometer. Fødderne har det nogenlunde, men min hals har jeg lidt besvær med, selv om jeg bruger både hue, halstørklæde og mine lange underbukser (alt mit ekstraudstyr) - mere kan man jo næsten ikke gøre. Jeg kom frem velbeholdent og træt til en lille by Aljucen, hvor der er én offentlig afgang med bus om dagen - den ene dag sydpå og hver anden dag nordpå. Og bussen er en minibus med 12 pladser.

Det har været en lidt mærkelig fornemmelse for mig, da jeg blev klar over, at det var præcis den samme etape, der for fire år siden markerede mit Waterloo, og som nu føles lidt truende igen for min videre fremfærd. I Aljucen var det den samme værtinde, som viste mig til rette i det kolde herberg - i barren var det den samme vært, som sørgede for kaffe og bocadillo og vin til mig. Vi var ved denne overnatning fire mennesker i herberget, et ungt spansk par, en svejtsisk kvinde og så mig. Vi delte de tre værelser imellem os og ville så se, om vi måtte give plads til senere ankomne. Der var plads nok, men der kom ikke flere.

Svejtserinden og jeg bestilte pilgrimsmenu hos herbergsværtinden, og der blev serveret en dejlig varm, men lidt tynd suppe, noget makaroni med kylling og et par skiver dåsefersken. Hertil vand og vin og et stort glas sød blommelikør til afslutning - kr. 80 pro persona.

Først på eftermiddagen mødte jeg igen "bokseren" Tina, som jeg ikke havde set siden min første vandredag. Hun var i fuld vigør og glad over at jeg ikke var gået helt ned med flaget, men hun havde travlt, for

hun skulle længere - de 22 kilometer var ikke nok. Hun skulle frem til næste herberg - 21 kilometer længere fremme. Hun fortalte at hun havde fulgtes med en landsmand et stykke vej, men han var kørt træt, så ham måtte hun forlade. Ham så jeg nu ikke. Den engelske Hillary skulle være på vej et sted. Hende mødte jeg heller ikke mere.

Jeg har mistet min kære stok. Jeg fik den efterlyst på hotellet i Mérida, hvor jeg senest havde overnattet. Dér var den ikke, så det er ikke til at gætte, hvor jeg kan have efterladt den. Det er lidt trist, men der er ikke noget at gøre. Jeg har ellers et par gange forlængget etaperne med flere kilometer, fordi jeg havde lagt stokken fra mig et sted, hvor jeg rastede, men nu er det så slut - venskabet med stokken.

Det unge spanske par i herberget havde af en eller anden grund været i Mérida og på hotellet, hvor jeg havde boet. Det var dem der kom med oplysningen om, at stokken ikke var at finde. Til gengæld medbragte de et pilgrimspas, som jeg også havde glemt på hotellet. Jeg ville hellere have fundet stokken, men sådan var det altså bare.

Feber – og så er det nok

I nattens løb føler jeg at min hals får det værre - jeg kan næsten ikke synke og jeg tror, jeg har feber. Desuden har jeg lidt ondt bag på ryggen og lidt foran på brystet i venstre side, når jeg trækker vejret dybt. Om morgenen - torsdag den 18. Februar - finder jeg ud af, at den daglige bus denne morgen går sydpå tilbage Mérida, hvor jeg kom fra. Så kl. 9 vendte jeg tilbage til Mérida, hastede til turistbureauet og bad om hjælp til at få et tjek hos en læge. Jeg blev henvist til et nærliggende sundhedscenter, hvor jeg midt i en vrimmel af læger og patienter og pårø-

rende blev vel modtaget og undersøgt. Her talte man kun spansk, men jeg blev kigget omhyggeligt i halsen og der blev lyttet på lungerne, hvorefter jeg fik recept på penicillin og smertestillende medicin. Lægen var gratis og medicinen kostede under 60 kr. - så det var da overkommeligt.

Derpå gik jeg i gang med at forberede tilbagetoget, for jeg syntes ikke der var mening i at fortsætte på de vilkår - selv spanierne syntes at vejret var ganske urimeligt (også sæsonen taget i betragtning)

Jeg kom på "nettet" og fandt bedste tilbud, at Norwegian fløj fra Malaga til Aalborg 2 dage senere til en rimelig pris. Derefter gik det rask med at finde en bus tilbage til Sevilla, overnatning dér, tog videre til Malaga, overnatning dér, og så en taxi til lufthavnen næste morgen - med hjemrejse lørdag den 20. Februar.

Under min tur (når jeg trøstede mig på bærer, der havde tv-skærme i enorme størrelser) havde jeg på tv set billeder af vældige oversvømmelser og ødelæggelser i og omkring Malaga og Cadiz, men da jeg kom til Malaga fandt jeg ingen spor, og vejret syntes endda i nogen bedring - solen lod sig se ind imellem.

Fra Malaga gik alt planmæssigt. Jeg tog en taxi fra pensionatet, hvor jeg overnattede til lufthavnen og blev med Norwegian Airways bragt direkte til Aalborg på bedste og sikreste vis. Vi nåede frem planmæssigt, selv om vejret i Aalborg var usigtbart og snetungt - lige så vinterligt som da jeg drog ud - men med den store fordel, at herhjemme er husene ikke bare hule, men også fyldt med dejlig varme.

En udbrændt pilgrim

Endnu en artikel om en Camino, der ikke går som planlagt – og forventet. Denne gang er det ikke helbredet og det kolde vejr, der er årsagen til, at Caminoen må opgives. Det kan der være flere grunde til. Men læs selv.

af Tanya Kikkenborg

25.marts

Alene igen, ligesom i 2004, på det der var min allerførste pilgrimsvandring på Camino Francés. Men denne rute (camino) hedder El Camí de Sant Jaume og ruten begynder fra toppen af Montserratbjerget som ligger ca. 60 kilometer udenfor Barcelona. Ruten fortsætter 300 kilometer stik vest til byen Zaragoza, hvorefter den smelter sammen med den franske rute i byen Logroño.

Samtidig med at alt er nyt og fremmed, føler jeg mig hjemme og i vante omgivelser, dette er en tilstand jeg altid har befundet mig i, når jeg har besøgt Spanien.

Skytsengel eller ej?

Jeg føler mig meget meget uheldig, for ved min ankomst til togstationen i Montserrat får jeg til min store overraskelse oplyst, at to uniformerede personer på perronen, at det sidste tog er kørt! Heldigvis både ringer de efter en taxi og venter sammen med mig i mørket, indtil en storsmilende, ældre mand svinger et skrummel af en varevogn op foran stationsbygning en halv times tid senere.

Igennem nervepirrende hårnålesving, men med varme i sæderne og en hyggelig stemning, går det raskt op af det store mørke bjerg. Temperaturen falder fra de 19° inde i Barcelona, til 14° ved min ankomst og falder fortsat ned til først 12° og så 9° i takt med at vi kører opad. Det bliver 25 euro, hvilket er fire gange så meget som bjergto-

get, men da alternativet var at gå, priser jeg mig lykkelig for at være fremme.

I hotelreceptionen venter der mig en konvolut med et sæt nøgler, en kort vejbeskrivelse og mit credencial (pilgrimspasset). Pilgrimspasset ser ikke ud som de andre år, det er meget smukkere og jeg kommer i tanke om, at det i år er helligt år. På det 800 år gamle kloster møder jeg en ung mand ved indgangen, men vi får hvert sit værelse, med tremmer for vinduerne. Jeg indtager en halv flaske rødvin til middagen i håb om, at det kan slå mig lidt ud og dermed hjælpe mig til en god nattesøvn.

Fredag - Dilemma nr.1

Jeg har sovet uroligt - ny seng, nyt sted, låst dør og ingen Stella Polaris hovedpude.

Derfor besluttede jeg mig for at stå op lidt i syv og tage mig et velfortjent bad. Min med-pilgrim, viste sig at være cyklist og må allerede være godt på vej til Roncesvalles, hvor hans camino skal begynde. Suk - atter alene - men krydser fingre for at der venter mig lidt selskab derude på ruten.

Da jeg slår døren op, møder der mig det mest spektakulære syn: majestætiske bjergtinder strækker sig langt ind i himmelen og morgendisken er ved at fordampe efter solens første blide stråler. Jeg forstår så udmærket hvorfor bjerget hedder *Det Takkede Bjerg*, og jeg tror på dette nye eventyr! Dagens første dilemma går på, om jeg skal nøjes med at gå små 12 kilometer til rutens første albergue, eller om jeg skal gå hele etappen på 25 kilometer og ende i storbyen Ingulada, hvor jeg må finde mig et hotel eller noget?

I Kina kender de H.C. Andersen i Spanien kender de Kirkegaard

Klokken er 14 jeg befinder mig her fem timer senere på alberguet i San Pau de Guardian - med snyd... Det begyndte ellers så godt med at jeg nød udgangen og nedstigningen fra klosterets små grusstier tæt langs klippevæggene. Det var den perfekte scene for de mange Madonnaikoner som var hugget ind i de rå klippevægge (ca. 20 mener jeg der var i alt). En lille præst gjorde mig selskab de første ti minutter og spurgte, hvor jeg kommer fra. Til mit svar siger han blot navnet: Kierkegaard... Egentlig finder jeg det hyggeligt, at det netop er denne forfatter han associerer med Danmark.

Jeg ved stadig ikke hvornår det skete?! men et eller andet sted undervejs, er jeg gået forkert og kommet langt ind i et naturparksområde, og jeg ender med at fare godt og

grundigt vild. Skiltene blev ved med at pege i modsat retning, og flere gange ender stier og veje blindt, og jeg må gå 20 og 30 minutter tilbage ad samme vej, som jeg er kommet. Trods de smukke omgivelser og de høje temperaturer er jeg stadig, nu her efter jeg er kommet hjem, godt og grundig tosset over, at det kunne gå så galt som det gjorde. Der var ingen skiltning overhovedet som sagde Camino, der var i det hele taget kun skilte på spansk, og der var absolut ingen vandposter af nogen art! Der var klippesprækker, hvor jeg decideret måtte klatre, og steder hvor afgrunden lå så dybt, at jeg bogstavelig talt rystede af skræk. Det stormede, når jeg var højt oppe, og det var bagende varmt nede i kløfterne, og særligt grundet det bakkede terræn var det umuligt at orientere sig på nogen måde. Jeg gik i panik et par gange og overvejede på et tidspunkt mine muligheder for at blive spottet af den omkringsvævende redningshelikopter.

Jeg mødte ingen, og jeg følte mig unormalt utryg og bange. Følelser jeg slet ikke er bekendt med på Caminoen. Det er ikke fordi jeg aldrig har vandret øde steder før - jeg har vandret både i Sverige, Norge og Italien, steder som alle kan være meget øde. Men aldrig om jeg har gået en hel dag alene uden bare at møde et eneste menneske. Selv på kystcaminoen var der af og til selskab.

Til sidst besluttede jeg mig for at følge et skilt i retning af noget, der kunne ligne en by, for nu var mit mål udelukkende at komme ud af dette vildnis. Sjældent er jeg blevet så glad for lyden af biler, for biler betyder jo veje og veje betyder byer. KORREKT! Men hvilke? Le proc... Fire timers vandring betyder normalt 20 kilometer væk fra udgangspunktet, i dette tilfælde betød det 5 kilometer væk og derefter, åbenbart, 15 kilometer inde i den fredede naturpark... Smukt? Ja da! Men slet ikke det, jeg var kommet efter, og jeg kan

stadig spekulere på, hvordan det ville være endt, hvis jeg var kommet til skade oppe i det forbandede terræn.

Efter et lille bitte stykke på motorvejen, overfalder jeg vandhanerne på et hotel og drikker, som havde jeg befundet mig i en ørken flere dage, men ved nærmere eftertanke opdager jeg, at jeg ikke har skullet lade vandet én eneste gang siden morgenmaden.

Jeg får tilbudt et lift af en ældre mand, da jeg spørger til dagens etapes egentlige slutby. Han har næsten ingen stemme og forklarer, at han er blevet opereret i struben, og at det er smadder hårdt, da han ellers elsker at snakke. Mine knæ værker og hælene har vanen tro fået selskab af to fine store vabler. Det er nok heller ikke helt løgn, hvis jeg siger, at der i mine støvler har været 80 grader varmt.

Jeg bliver sat af foran nogle små gamle sten-huse på toppen af et lille bjerg. En af bygningerne er en restaurant som hurtigt fyldes op. Jeg sidder og overvejer, hvor alle disse mennesker bor? Frokosten smager himmelsk – den består af æggekage med kartoffel, kalvefilet med pommes frites og aioli, ristet brød med tomater og oliven - vand, vin og kaffe – det hele til en pris af otte euro. En ung dame følger mig efterfølgende til mit værelse i bygningen overfor. Værelset består af en dobbeltseng, eget bad og fjernsyn. Dette koster ti euro for en nat og lig den første nat, har jeg hele huset for mig selv. Kvinden fortæller mig dog senere på aftenen, at der tidligere har været andre pilgrimme her, men at de er gået videre. Altså ER her pilgrimme, men gad vide hvornår jeg får dem at se?

“Siesta”

Jeg har overskud til at tage et langt bad, og derefter strækker jeg ud, imens vasketøjet tørrer. Jeg sender en veninde hjemme i Danmark en tanke og takker for den uundværlige rejsetørresnor. Dette er i sandhed en ægte pause – en sand siesta.

Senere i selskab med en kold clara (halvt øl og halvt lemonsodavand) slår jeg mig ned foran pejsen, i det ellers kolde stenhus og funderer over pilgrimslivet og over, hvorfor det mon tiltrækker så mange? En af de ting, der særligt tiltrækker mig, er det simple liv. At der ikke behøver at ske så meget, og at dagene tager sin gang uden min store indblanding. Arbejdslivet udskiftes med vandretimerne, og alt derudover handler blot om pleje og næring. Når dagene ikke indeholder meget mere end dette, skabes der virkelig plads til ”bare” at være! Virkelig at være til stede i nuet, og det er den følelse, som på mig virker utrolig befriende.

Inden jeg falder i søvn, ser jeg på tv, at der i dag er faldet sne i Galicien og manden, de interviewer, viser stolt frem til kameraet ,hvor mange lag tøj han er iført. Så mange lag tøj er jeg langt fra i besiddelse af, så lad os håbe, at min beslutning om at vandre lidt længere ”sydpå” i år, viser sig at være et klogt valg.

“Kald mig bare sadomasochist”

Jeg vågner ved at solens stråler rammer mig i ansigtet, trods de næsten lukkede træskodder. Sikke dog en skøn morgenstund. De sneklædte bjerge i horisonten er med til, at det gisper i mig, jeg glæder mig til i dag. Klokkeren ni er jeg færdig med morgenmaden, jeg har fået et stempel i mit ”pas” og dagens store spørgsmål er: Jorba eller den næste by? Sikke et luksusproblem, jeg kan

gå hvor hen, jeg vil. Den frihed, der ligger i uvisheden, nyder jeg samtidig med, at jeg virkelig nyder at vække min ellers, ømme og stive krop. Kald mig bare sadomasochist... måske er det et levn fra min tid som professionel danser, jeg ved det ikke? men jeg holder af fysisk at mærke, at jeg har brugt min krop. Det er med til at gøre, at jeg føler mig i live.

“Ren nydelse”

Ligeså frygtelig gårsdagens slutning var, ligeså fantastisk har morgengryets begyndelse været. Den første bid vej foregik gennem grønne græsmarker, bakkede landskaber og vild skov. Jeg iagttog bønderne arbejde i markerne, trods det er lørdag. Jeg mødte et par vilde kaniner og fældede en glædeståre.

En overvældende følelse af taknemmelighed overstrømmede mig pludselig, jeg følte mig utrolig heldig og højt elsket. Et sandt lykkeøjeblik.

“En sejr i marts”

Det stormer pludselig voldsomt og solbrillerne beskytter mine øjne mod sand. Det er et hårdt stykke ind til centrum, lidt lig vejen ind til Logroño (på den franske rute) men heldigvis har jeg min Ipod og musik kan gøre meget.

Ingulada er en fin lille, storby med en meget charmerende gammel bydel med et klassisk lille torv fyldt med hyggelige cafeer m.m. Byen minder mig lidt om Pamplona og jeg finder mig til rette og får bestilt en masse

lækre tapas. Byen holder siesta så hvorfor skulle jeg ikke også nyde et stykke af dette dejlige land?

“En afslutning i helvede”

Denne aften på et motel i La Panadella betaler jeg 2,40 for en kæmpe 10-års Torres Brandy, det er lig med 18 kr. og jeg drikker to i rap! Dagen har været noget nær det værste jeg har oplevet på min vej. Den begyndte ellers så fint, men kunne ikke have endt meget værre.

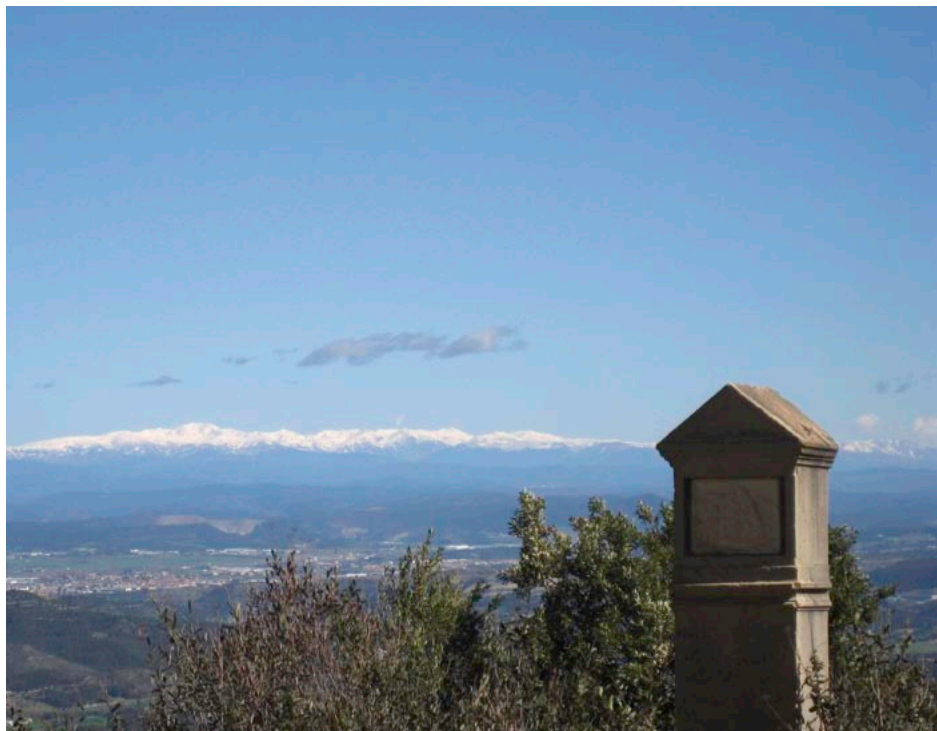
Efter Ingulada kom Jorba, som var hurtigt overstået, men jeg besluttede mig for at blive og overnatte der. Nøglen til refugiet skulle hentes på den lokale bar, så med mine ømme knæ og blodige hæle trådte jeg ind på El Gallego, hvor jeg støder på den ellers venlige bartender, som sammen med konen har rejst i Danmark. De forærer mig en cola på husets regning. Bygningen, hvor nøgler passer til, viser sig at være den lokale skoles lille gymnastiksal - uden bad og toilet og igen med tremmer for vinduerne. Skolen ligger for enden af en lille gyde, gymnastiksalen ligger bag den støvede sportsplads ud til endnu en mørk kløft og med udkig til en motorvejsbro. Jeg trænger til et bad og jeg har ikke lyst til at sove alene indelåst i en tom mørk gymnastiksal.

Jeg går derfor tilbage til den flinke bartender og spørger efter et hotel, jeg er her parat til at betale hvad som helst. Jeg får oplyst, at der ca. seks kilometer derfra ligger et hostel, som har bad, og jeg vælger at tage udfordringen op. Jeg trodser trætheden og det faktum at klokken nærmer sig 18. Jeg går igen alene, langs en asfalteret landevej med bilerne susende omkring mig, kun for at opdage, at hostel på spansk åbenbart også dækker over ordet motel...? Motel som i mo-

tel på en benzintank midt på motorvejen... Jeg hader det fra start af, men jeg har intet valg.

Jeg bestiller et værelse med bad, men får oplyst at det har de ikke her - det skal jeg gå yderligere 10 kilometer for. Jeg har det som om et lille stykke af mig dør, lige dér... Når man er så træt, at man kan græde af udmattelse, er det næsten umuligt at se klart, og mørket var for alvor ved at falde på. De eneste “gæster” i baren, er to gamle mænd iført “hvide” undertrøjer, guldtænder og hentehår, og jeg spørger panisk efter en taxi. Dette viser sig heller ikke at være en mulighed, men nu mumler en af mændene noget med et lift. Trods alle celler i min krop stritter imod, sætter jeg mig ind i bilen og døren smækker i.

For at komme i min køreretning, må vi køre hele vejen tilbage til byen, jeg var kommet fra ,og derfra over på det andet spor og så 10 kilometer yderligere. Mandens ånde lugter af alkohol, og farten er hurtigt oppe på 140 kilometer i timen. Jeg har kvalme og en angst, jeg kender så godt, sniger sig ind på mig. Jeg fortryder nu så inderligt, at jeg ikke blev i gymnastiksalen og beder til, at det hele må ende godt. I min nervøsitet taler jeg vildt meget, ord, jeg ikke vidste, jeg kunne på spansk, strømmer ud af min mund og mine hænder er fugtige, bilen svajer, og musikken er så høj, at jeg ikke kan tænke klart. Pludselig bremses han op, døren åbnes og trods den frygtelige nervepirrende tur, befinder jeg mig lige foran indgangen til et motel i La Panadella. Ingen betaling vil han have, så jeg vælter i stedet ind til skranken, stadig rystede, hvor jeg får udleveret nøglen til et værelse med bad! Jeg ringer til kæresten og bryder grædende sammen.

“Søndags frokost”

Vågnede 6:30 af hundegøen... der må mindst have været 8-10 stykker. Dette har været min værste nat indtil videre. Med bilerne susende udenfor, naboer som kom og gik, larm og snak fra restauranten nedenunder osv. Jeg glæder mig ikke, som jeg ellers altid plejer at gøre det, gad vide hvad dagen bringer? Jeg gider ikke rigtig mere...

Endnu engang når jeg sikkert frem. Byen hedder Cervera, og er en fin gammel by med en fascinerende fæstning omkring byen, der rummer flere kirker og antikke bygninger.

Jeg bliver indlogeret på et kloster, til en pris af 15 euro. Igen har jeg værelset for mig selv med et lille bad på gangen. Porten forinden er forsynet med en klokke, som jeg skal ringe med hver eneste gang, jeg skal enten

ind eller ud derfra. Hvilket igen skaber en anelse panik i mig, samtidig med en hvis forlegenhed over at skulle forstyrre nonnerne så mange gange, et fjollet system mener jeg.

Jeg finder dog hurtigt den mest fyldte restaurant i byen og bestiller risotto, lasagne og lemon sorbetis. Alt sammen virkelig lækkert, indtil gæsterne ved nabobordet tænder hver sin cigaret! Det er simpelthen utroligt... Hvordan kan det være, at alting altid er anderledes i Spanien?! Men det har også sin charme, og jeg sender dem en skål.

Det går op for mig, at her er mange spanske turister, der lig mig har svært ved at forstå at dilluns er det samme som lunes (som betyder mandag på spansk). Men vi forstår alle, at i morgen kommer der regn.

Jeg bliver låst inde i mit kloster helt alene da klokken er 22 og får oplyst, at døren vil blive låst op klokken 8.00 næste morgen. 10 timer hvor jeg for alvor vil være indespærret i et kloster helt alene. Denne aften savner jeg virkelig venner og familie, og jeg vender og drejer mig de første par timer indtil jeg i udmattelse falder i søvn.

Mandag - "Frigørelsen"

Næste morgen ved jeg, fra det øjeblik jeg slår øjnene op, at jeg ikke skal gå mere i denne omgang - fire dage er gået og denne mærkværdige vej er slut!

Jeg drikker kaffe på busstationen og klokken 11 kører jeg retur til Barcelona, min tidligere hjemby og igen mit "helle" sted. Jeg nyder menneskemyldret og sætter pris på det fyldte backpackerhostel Arco, som ligger i centrum. Ah, denne nat, hvor jeg for første gang deler værelse med nogen, sover jeg aller bedst, og her vælger jeg at blive alle dagene, indtil jeg har et fly retur til København. Jeg er ikke sart eller sådan let at skræmme, selvom det måske nogle gange har lydt sådan. Jeg kræver ikke fine forhold, men jeg fortrækker selskab, som jeg selv kan vælge til og fra på min færdens derude. Og så hader jeg fastlåshed, jeg fortrækker at have friheden til at vælge og bestemme over min egen færdens.

Konklusion

Lige med undtagelse af nationalparken omkring Montserrat, så er denne catalanske rute, El Camí Sant Jaume, rigtig fint afmærket, og særligt den sidste dags 30 kilometer var en stor fornøjelse. Undervejs på ruten skulle motorveje krydses, hvilket jeg hverken finder spændende, eller noget jeg forbinder med naturvandring, men det kan desværre ikke undgås, og det sker også på

de andre ruter. Landskabet har fra start til slut været som en drøm, og vejret har været med mig, jeg har ikke oplevet regn på noget tidspunkt. Folket her har været utrolig hjælpsomme, priserne lave og maden fin. Men hvor er det dog en skam, at ruten ikke gør mere for at tiltrække besøgende.

Man kan anskue Caminoen på samme måde som Ninian Smart anskuer religion. En lagkage delt i syv stykker, også kaldet dimensioner, hvoraf den sjette indeholder det sociale. Når det sociale udebliver, føles Caminoen langt fra hel, for jeg oplever personligt fællesskabet som værende halvdelen af Caminoen, og det er også med den følelse, at jeg træt, øm og trist bryder med min elskede camino.

En camino uden pilgrimme er altså ingen ægte camino, men hvad er det, der skal til? Så længe, der ikke er flere pilgrimme, åbnes der ikke nogen refugier, og så længe der ikke åbnes refugier, kommer der sikkert ikke flere pilgrimme... dette er et stort og alvorligt dilemma. Måske et problem uden en løsning? Så imens Camino Francés vokser sig større og større og til tider, efter min mening, er for overfyldt, ligger denne gudesmukke vej glemt i ensomheden, og det er også den følelse, jeg har haft dybt inde i mig, igennem hele min tur.

Jeg ved hvilket ansvar, der ligger i at skrive om sådan en rejse, og jeg vil hverken råde eller fraråde folk til at prøve kræfter med denne meget anderledes rute. Dog håber jeg, at jeg gennem denne artikel har bidraget til oplysning, således at I ved nogenlunde, hvad som kan vente jer på Camí Sant Jaume, og skulle I have spørgsmål eller lyst til at få noget uddybet, må I endelig skrive til mig på: **tanyatanzen@hotmail.com**

Som "BILGRIM" til Verdens Ende - eller i en afdød pilgrims fodspor

af Peter Glunz

Hvor begynder historien egentlig - i år eller i 2005? For at læseren kan forstå baggrunden, er det nok nødvendigt at starte i 2005: efter en testvandring på 200 kilometer ad The Wicklow Way i Irland i 2004 turde min kone Carina og jeg gå hele Camino Francés fra St. Jean Pied de Port til "Verdens Ende" - dette med at "Gå til Verdens Ende" har en helt specielt betydning for os, idet jeg har lovet min kone at "gå til Verdens Ende" med hende - mange år før vi for første gang hørte om Caminovandring!

Men i 2005 nåede vi ikke "til Verdens Ende", idet Carina styrtede få kilometer før Santiago, fik hele rygsækken i nakken og knækkede et ribben på det rustfrie drikkebæger vi havde "ved hånden" i den forreste rem på rygsækken. Vi nåede Santiago, men det var umuligt for Carina at fortsætte til Cap Finisterre, fordi hun ikke kunne ånde uden smerter, når hun havde rygsækken på.

Siden 2005 gik vi med tanken "det har vi til gode, jeg har jo lovet det..."

Jeg fik skadet mit knæ i efteråret 2009 og var dermed "grounded", m.h.t. caminovandring. Så Carina planlagde at gå Camino Sanabrés sammen med en veninde her i maj - og samtidig med at mit knæ overraskende kunde holde til mere og mere, blev planen født, at jeg samtidig startede med bil, telt og Sokke, vores dejlige golden retriever, på en slags "vagabond-tur" igennem Europa for at møde Carina i Santiago og så indløse mit løfte om at "gå til Verdens Ende" med hende...

Flash-back

Her er vi lige nødt til at blænde tilbage til vores Camino i 2005:

Vi mødte et tysk ægtepar igen og igen - første gang hos præsten i Grañon, hvor vi godt nok ikke lagde mærke til dem, men vi fandt dem senere på vores billeder. Så kom de tilfældig forbi, når vi holdt vores rituelle cappuccino-pauser: vi havde et lille gasblus med, som ikke vejer ret meget, vand har man alligevel og cappuccinopulver vejer heller ingenting ... hver dag kl. 11 slog vi en lille lejr i vejsiden og inviterede forbipasserende pilgrimme til en kop cappuccino. Sådan kom vi i kontakt med Gudrun og Paul fra Heilbronn i Tyskland.

Selv om vi ikke aftalte noget, mødte vi dem i restauranter, refugier, barer eller til cappuccino.

I Melide fandt vi refugiet fyldt allerede kl. 15. Vel vidende at der er et langt ”ingen-ting” efter Melide, besluttede vi os for at fortsætte. Hvad vi ikke vidste var, at Gudrun og Paul havde indlogeret sig på refugiet før vi ankom – og ved at gå videre, overhalede vi dem med næsten en dagsmarch uden at vide det.

Da Carina og jeg nåede op til Monte do Gozo, fik vi os en cola og skulle lige til at fortsætte til katedralen, da Gudrun og Paul kom vandrende op ad bakken! Sikken en overraskelse og glæde.

Vi vandrede så sammen ind til Santiago, lejede en toværelses lejlighed i to dage, hvorefter de to vandrede videre til Cap Finisterre, mens vi rejste med toget til Bayonne, derfra til SJPP, hvor vi havde vores lille bil stående. Vi havde nemlig hele tiden holdt på, at vi ikke vil hoppe på en flyver og få timer efter være tilbage i hverdagen ... nej, vi ville stille og roligt ”snige” os tværs igennem Europa tilbage til Danmark.

Vi besøgte Lourdes, Vinslottet i Cayce og Le Puy før vi kørte gennem Norditalien op til vores elskede Seiser Alm i Südtirol, hvor vi gik 25 kilometer som ”nedtrapning”, hvorefter turen gik østover til Steiermark i Østrig, hvor vi har familie. Også her blev det til omkring 25 kilometers vandring på Schneealpe, inden vi endelig ville sætte kursen mod nord. Da vi sad i en af de østrigske bjerghytter med en dejlig omgang kaiserschmarrn og varm kakao, kom vi i tanke om Gudrun og Paul...

Mon de var kommet hjem til Heilbronn efter turen til Cap Finisterre og en 36 timers bustur hjem? Vi ringede op fra bjergtoppen og fik straks kontakt: ”Giver I en kop kaffe - vi kommer tæt forbi hvor I bor i morgen”? Denne kop kaffe varede i tre dage, hvor vi selvfølgelig snakkede Camino, besigtigede nabobyen Bad Wimpfen før vi endelig sagde farvel.

De har senere besøgt os i Danmark, vi var inviteret til deres fælles 60 års fødselsdag, vi var sammen i Steiermark til pilgrimsvandring til Mariazell og alt var skønt og dejligt...

Indtil vi fik besked om, at Paul havde fået konstateret lymfekirtelkræft!

Paul fik sin første kemobehandling og kom sig ret godt derefter.

Paul og Gudrun gik i biografen for at se den franske film om nogle søskende, som ifølge testamentet skulle gå Camino sammen – Saint Jacques - en meget morsom film. Herefter besluttede Paul spontant, at han vil gå Camino del Norte, men alene! Dels for at bevise overfor sig selv, at han kunne, og dels for at bevise at han kunne uden Gudrun: hun er nemlig operationssygeplejerske, og har altid haft Paul under nøje overvågning - vi drillede hende med, at en del af hendes 12 kg oppakning sikkert var en blodtryksmåler...

Paul gennemførte Camino del Norte fra Irún til Cap Finisterre i 2007, men for at gøre det kort: Paul døde her i marts 2010 af sin lymfekirtelkræft med deraf følgende metastaser...

Tilbage til nutiden

På min vagabond-tur til Santiago lagde jeg selvfølgelig vejen forbi Heilbronn, besøgte Gudrun og sammen med hende Pauls grav - og inviterede hende til at følge med til Santiago. Efter nogen overvejelse endte det med, at hun sagde ja og tog med.

Under den nøjere planlægning af det videre forløb (sådan noget skal der til for en operationssygeplejerske!) viste hun mig Pauls dagbog fra Camino del Norte, som hun indtil da ikke havde turdet læse.

Mit forslag om, at vi skulle følge optegnelserne i Pauls dagbog, blev accepteret med glæde, og så blev det til en "bilgrim" tur...

Under turen læste Gudrun dagbogen, hvor der var så mange personlige tanker nedfældet og skrevet næsten som et brev til hende. Vi besøgte de fleste af de nævnte steder på Camino del Norte, som Paul havde nævnt i sin dagbog og hun læste nogle passager op for mig, som ikke var personlige.

Hver aften blev der holdt kontakt via SMS med Carina og Anette, som befandt sig på Camino Sanabrés, for at synkronisere ankomsten i Santiago.

Miraz

Mit eget mål var at besøge det engelske refugium i Miraz for at aflevere PILGRIMMEN med artiklen om deres refugium. Det viste sig ifølge Pauls dagbog, at han også havde overnattet dér! Og også udtrykt sin begejstring over den venlige velkomst og behandling. Vi ankom ved middagstid til Miraz og blev straks inviteret på mad og til at blive.

Det var selvfølgelig vigtigt for mig, at vi ikke tog pladserne fra "rigtige" pilgrimme! Vi ac-

cepterede invitationen under betingelse af, at vi ville vente indtil kl. 21 med at indlogere os, og hvis der så stadigvæk var plads, kunne vi sove inde hos værterne - eller slå vores lille telt op i haven.

Da vi fortalte historien om Paul, i hvis fodspor vi fulgte, kom de med optegnelserne fra 18.10.2007, hvor vi fandt Pauls navn. Jeg må indrømme, at jeg fik gåsehud over hele kroppen...

3	Michel Bouyssiero	
4	Anne Pechou	3681
1	Clemente Ozón Ramil	4
2	Pilar Ruiz-Sagardo	4
3	Renzo Cocchiaro	6
4	Konrad Blazek	6
5	<u>Paul Kessler</u>	5
6	Alfred Mayer	4
		3687
		No PILGRIM

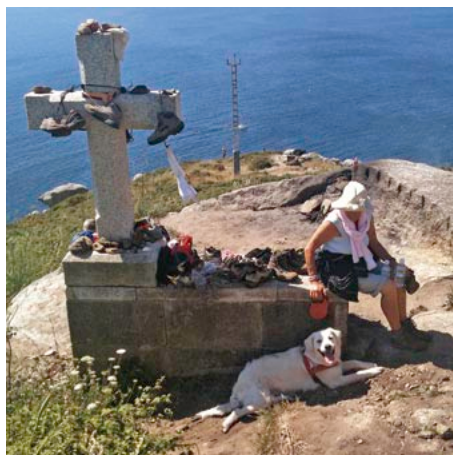
Santiago – og Verdens Ende...

Vi kom til Santiago i god tid inden Carina og Anette marcherede ind på pladsen foran katedralen - det er dog fantastisk som man kan holde kontakt i disse mobiltelefonfinter!

Sokke og jeg ventede på stenbænken foran hotellet, og da hun fik øje på "mor" (på) tværs over pladsen, var hun ikke til at holde længere. Sikken en velkomst! Carina blev næsten væltet...

Vejret var fantastisk, men udsigten for de kommende dage var usikker - derfor besluttede vi at køre til Finisterre først og derfra vandre til "Verdens Ende" sammen: Carina, Sokke og mig - sammen med Anette og Gudrun (som havde noget personligt med fra Paul, som hun kastede i havet).

Derfra gik de tre piger til fods tilbage til Santiago, mens Sokke og jeg brugte dagen på at finde muslingskaller og en tur til Muxia. Om eftermiddagen kørte vi forud for at finde logi.

Anette blev en dag længere i Santiago og fløj så hjem. Vi kørte via Miraz og afleverede Gudrun dér som hospitalero. Hun havde

under vores sidste besøg straks kastet sig over nogle pilgrimme med sår på fødderne, hvorpå de andre hospitaleros udbød næsten i kor: vi mangler en sygeplejerske her!

Hele Miraz-refugiet gik i samlet flok over i Pilar's bar for at se VM-kvartfinalen.

Carina og jeg sov i vores telt i haven, fordi refugiet var fuldt belagt, og Sokke i sit Berlingo-hundehus.

Næste dag satte vi så kursen mod Danmark

dog ikke uden at give os tid til at vandre lidt på Camino del Norte omkring Zarautz...

Redaktionen af PILGRIMMEN kunne godt tænke sig at høre fra medlemmerne.

Hvad mener I om bladet?

Skal vi have mere tekst? Mindre billeder? Eller måske endnu større billeder? Er skriften og opsætningen læsevenlig nok?

Har vi fundet en god og interessant fordeling af stoffet? Skal vi have mere religiøst / spirituelt stof? Eller er det mest interessant med beretninger fra Caminoerne?

Vi har oprettet endnu en afdeling på forummet ris & ros & forslag hvor der kan diskuteres på livet løs - og hvor vi fra redaktionen gerne vil svare og "blande os"...

Hvorfor? Har du forandret dig?

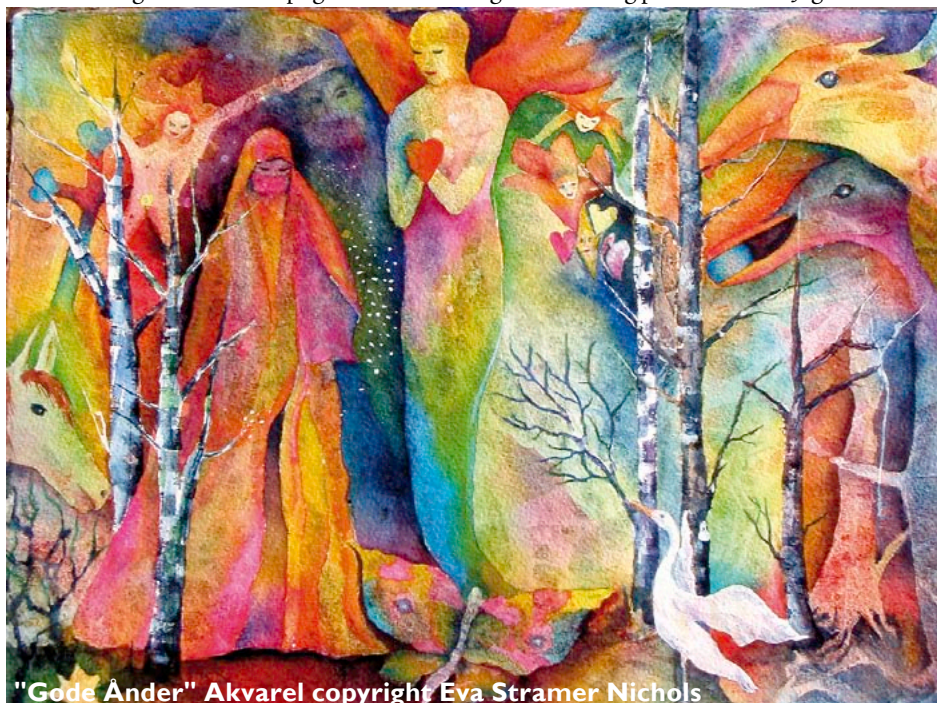
af Eva Stramer Nichols

Det er nok et par af de spørgsmål man får, når man fortæller, at man har vandret Caminoen. For nogle er det nemt at svare på – for de fleste af os nok lidt vanskeligere.

Hvad, der gjorde, at jeg bare måtte på pilgrimsvandring, er svært at forklare. Det var ikke en livslang drøm, jeg havde båret på i årevis. Faktisk havde jeg slet ikke hørt om Caminoen, før jeg besøgte min datter for ca. tre år siden, mens hun boede i Biarritz efter et studieophold i Frankrig. Hun havde fortalt mig om en dejlig lille bjergby i Pyrenæerne som hed Saint Jean Pied de Port, så det blev et af vore udflugtsmål under mit besøg, og her stiftede jeg for første gang bekendtskab med Caminoen og den moderne pilgrimsfærd.

Der gik over et år, før jeg igen blev mindet om Caminoen. På vej tilbage fra et Danmarksbesøg så jeg en bog i Kastrup lufthavn - Agneta Sjödin's "En kvindes rejse". Titlen fangede mig, og da jeg kiggede i den, gik det op for mig, at det var en fortælling om en pilgrimsfærd på Caminoen. På vej over Atlanten slugte jeg bogen, og da jeg trådte ud af flyet i San Francisco, var jeg begyndt at overveje en Caminovandring!

Den følgende dag havde jeg et ærinde i en lokal sportsbutik – og på døren var der en plakat om et foredrag den følgende aften – forfatteren Susan Alcorn ville vise lysbilleder og fortælle om hende og hendes mands pilgrimsvandring på Caminoen! Jeg følte Cami-

"Gode Ånder" Akvarel copyright Eva Stramer Nichols

noens kald højt og tydeligt! Naturligvis tog jeg til foredraget, og da Susan var færdig med sin beretning, var jeg overbevist. Efter at have læst Susans bog: "Camino Cronicle: Walking to Santiago" var jeg helt sikker – jeg ville på pilgrimsfærd, spørgsmålet var blot: hvornår? Hvordan kunne jeg afsætte tid til at gå ca. 800 kilometer? Ville jeg overhovedet kunne gå så langt? 800 kilometer er trods alt en betydelig distance, som jeg aldrig i mit liv havde overvejet at tilbagelægge til fods – med rygsæk!!

Et par uger senere talte jeg med min danske veninde Elsebeth og fortalte hende om mine vilde planer. Hun syntes, det var en god idé og spurgte mig, om jeg mon kendte hendes veninde Vibeke Spangsberg? Nej, det gjorde jeg ikke; men Elsebeth fortalte mig, at Vibeke havde vandret Caminoen og skrevet en bog om sine oplevelser: "Magiske Camino - På Vandretur med Vabelplaster og Vorherre".

Elsebeth sendte mig straks bogen samt Vibeke's email-adresse. Efter at have læst bogen og korresponderet med Vibeke smed jeg al betænkning overbord og besluttede ikke blot at vandre Caminoen, men at tage et sabbatår til at rejse, male og skrive!

Har Caminoen så forandret mig? Både ja og nej. Jeg ved nu, at selv udfordringer, som syntes umulige, kan overvindes – et skridt ad gangen – bogstavelig talt. Jeg har også erfaret på egen krop og sjæl, at det, der virkelig tæller her i livet, er ikke materielle goder, men medmenneskelighed og generøsitet. Følelsen af at være ét med mine pilgrimsfæller og universet på Caminoen var til tider helt overvældende og utrolig inspirerende. Vi er alle på den samme vej, vi har de samme mål, men vi har forskellige måder at nå dem på. Det har jeg altid vidst inderst inde, men nu ved jeg det virkelig, på en helt konkret måde.

Camino Primitivo

Camino Primitivo, som går tværs over de cantabriske bjerge, byder på imponerende landskaber – og gode medpilgrimme, som det fremgår af denne artikel.

af Bent Fredsby

Jeg havde aldrig hørt om denne rute til Santiago, selv om den blev etableret for 1255 år siden, da kong Alfonso red den første gang med sit følge.

Efter at have vandret den franske rute fordelt i etaper over tre år, var det tid at søge andre ruter – og en bekendt talte begejstret om denne rute. Overvejelserne var mange – var det nu også mig – tidligere havde jeg været ”luksuspilgrim” med forud bookede overnatningssteder og bagagetransport, og nu skulle jeg prøve en rute, der af andre er beskrevet som at gå op til O Cebreiro hver dag – og så oven i købet selv bære rygsækken.

8. september 2009 kl. 10.00 stod jeg foran katedralen i Oviedo, hvorfra ruten starter. Hvor er det betryggende med muslingskaller og gule pile, der guider én ud af en fortravlet by, især når man ikke kan sproget.

Spansk eller ikke spansk

De manglende sprogkunderskaber var både en gene og en stor fordel.

Det er svært at gøre sig forståelig på ”gadeplan” eller i restauranter, når man ikke behersker spansk, men i ”pilgrimssammenhæng” var der en anderledes varm og intens kommunikation – selv om vi verbalt ikke altid forstod hinanden. Det er utroligt, hvordan hele ens familieliv med børn og børnebørn kan fortælles ved hjælp af fagter, en serviet og en kuglepen og så lidt småtegninger.

Men der er altid tolkehjælp blandt pilgrimme og masser af omsorg.

På den 1.dag fra Oviedo mod Grada lagde jeg mig på en bakke for at hvile den trætte ryg – det var jo første dag – og indenfor 10 minutter blev jeg kontaktet to gange af andre pilgrimme, der lige spurgte, om jeg var OK. Den sidste slog jeg følge med i to dage.

Camino Primitivo er endnu så lidt besøgt, at de mennesker, man møder den første dag og den næste – dem møder man igen og igen – til sidst blev vi ligesom en stor familie. Måske er man væk fra hinanden en dag eller to, men så mødes man igen, og der er stor gensynsglæde. Det udviklede sig til sidst til kindkys fra unge spanske piger til en gammel gråskægget mand fra Danmark.

Omgangstenen på herbergerne var utrolig behagelig – jeg havde været lidt betænkelig før starten – der verserer mange historier om snorkere, og folk, der står op kl. 5.00 osv. – disse betænkeligheder blev gjort til skamme. Måske var det fordi alle herbergerne var relativt små, vi var aldrig mere end 25-30 personer, så vi kendte nærmest hinanden. Den eneste negative oplevelse var det store herberg i Melide, dér var overnatningen et mareridt – heldigvis det eneste på hele ruten.

Ruten

Den første dags vandring fra Oviedo til Grado var lang og med stigninger, der ind imellem var ved at suge kræfterne ud af den endnu lidt utrænede krop, så det var bare med at finde logi, da byen blev nået. Det blev et lille stille hotel på hovedgaden, men kun stille til en kos vedvarende brølen vækkede mig kl. 4 om morgenen. Det viste sig at være en ko

placeret i en kassevogn, der var parkeret lige under mit vindue. Koens skæbne kender jeg ikke, men jeg ved, at den kørte af sted kl. 7, og da skulle jeg selv op til en vandringsdag mod byen Salas.

Overnatnings mulighederne i Salas var beskrevet i en tidligere artikel i dette udmærkede blad, så jeg undgik behændigt herberget, og fandt et pænt lille hotel på kirkepladsen.

I de næste byer på ruten - Tineo, Pola de Allande og Barducedo - var der udmærkede herberger. I Pola de Allande serverer byens hotel en fortræffelig pilgrimsmenu bestående af asturiske egnsretter, det var ikke billigt, men dejligt. Og så kan man godt klare den efterfølgende aften i Barducedo med bønner og ubestemmelige kødstykker ud af en dåse.

I Pola burde forplejningen ellers have været

i top, for hele rutens værste etape begynder her. Det er en opstigning med efterfølgende nedstigning, der virkelig sætter fysikken på prøve. Vel nede igen går turen over en dæmning, før det igen går opad mod Grandas de Salime. Her er herberget indrettet i samme bygning som rådhuset og er forsynet med treetages køjesenge, med ét bad og ét toilet i samme rum, så det valgte jeg fra, og ved pilgrimsvenners hjælp fandt jeg et OK vandrerhjem i Castro fem kilometer længere fremme.

I Padron er herberget indrettet i et meget gammelt hus i flere etager, det ligger langt fra byen, så hvad med aftensmaden?. På en seddel på væggen fandt min tolk, Rick fra Belgien, en restaurant der tilbød transport til og fra, og så var middagen reddet. Det var en pulpo-restaurant, og det var med en vis skepsis, at jeg satte tænderne i disse blæksprutearme med sugekopper og det hele, men det var en virkelig kulinarisk overraskelse, som jeg senere på turen gentog.

Og så kom regnen og tågen, eller var det skyerne man gik i, for vi var oppe i højderne. Det var lidt uhyggeligt at gå her og kun kunne se 20-30 meter fremad og slet ikke opad, men man kunne høre den konstante pulserende lyd fra vingerne i en vindmøllepark; hvor var møllerne? hvor var vingerne? fik man mon en vinge i nakken? Så slemt gik det dog ikke, og solen kom også frem igen, og vel fremme i Codova Baleira på et fint herberg kunne tøjet hænges til tørre.

Lugo var byen, hvor der skulle slappes af, vaskes tøj etc. Byen er beskrevet af andre, men jeg kan anbefale en tur på toppen af bymuren, som går rundt om hele byen. Man har en fantastisk udsigt over den middelalderlige og endnu ældre indre by og den pulserende

by, som er opstået udenfor murene. Der var meget stemningsfuldt i den gamle by, lige indtil der gik en rockkoncert i gang på en scene på kirkepladsen klods op af katedralen. (Mit hotel lå heldigvis et stykke derfra).

Måske turens letteste etape gik til herberget i skoven nær San Romano. Dette herberge er beskrevet i en tidligere artikel, og er virkeligt et eksempel på, hvordan man prøver på at gøre pilgrims-vandringen og dens faciliteter nutidige. Her er soverum så enkle og rustikke, så man bliver mindet om det oprindelige i pilgrimstanken, samtidig med køkken og toilet og bade faciliteter er top moderne.

Den sidste etape på min vandretur gik til Melide, hvor Camino Primitivo ruten møder den franske rute. Herfra var det med bus til Santiago, for de sidste etaper havde jeg gået tidligere.

Gensynsglæde

Hvor er det mærkeligt, selv om vejene skiltes, personer man har gået sammen med, og som man har tabt kontakten med – pludselig så er de der igen alle sammen, på pladsen og på trapperne rundt om katedralen - de er der alle sammen. Selv Nicolas, som var den første, der på min allerførste dag spurgte om jeg var OK, var der, sammen med alle de andre, som jeg havde travet med, spist med, sovet med, hele ”familien ” var samlet igen ved målet.

Efter denne 14 dages tur sidder jeg så i et vintergråt Danmark og luner mig med alle minderne om en storslået natur – alt slags vejr – men frem for alt med minderne om alle de søde, hjertevarme og hjælpsomme pilgrimme, som jeg fik lejlighed til at vandre Primitivo'en sammen med og som gjorde det til en uforglemmelig oplevelse.

Med Bertelsen på Caminoen

Forfatteren til denne artikel er journalist og tv-tilrettelægger og har tilrettelagt en Caminovandring for den kendte studievært Mikael Bertelsen. Det er der kommet 24 udsendelser ud af og de bliver bragt i DR2 i december – en slags Camino-julekalender! I artiklen fortælles om baggrunden for udsendelserne – ideen og realiseringen. De gode historier fra Caminoen må man vente med at se til de bliver bragt i julemåneden.

af Halfdan Muurholm

Det begyndte egentlig som en idé om at lave noget fokuseret trosstof for DR's trosredaktion om pilgrimsrejser og blikket rettede sig ret hurtigt imod Caminoen. Flere af mine kolleger på DR i Århus havde gået hele turen op til flere gange og deres glød og begejstring smittede.

I januar begyndte jeg så småt på researchen. Jeg snakkede med alt og alle, der havde gået turen, læste en hel del af de tilgængelige bøger på dansk og engelsk om ruten, mytologien og den spirituelle vej og begyndte så småt at glæde mig. Men hvordan fange og beskrive stemningen blandt pilgrimme,

så det blev til fængende tv, der ikke kun henvender sig til de i forvejen interesserede? Jeg havde set indtil flere dræbende kedelige både danske og udenlandske forsøg på at formidle nogle meget troendes meget frelste holdninger. Så den fælde vidste jeg med det samme, at jeg ikke ville risikere at falde i.

Jeg var en tur rundt om muligheden for at benytte kendisser. De kunne i bedste fald medvirke til at øge fascinationen hos seerne, men i værste fald også risikere at få udsendelserne til at minde om en dårlig efterligning af et reality eksperiment.

Jeg fandt hurtigt ud af at interessen blandt de kendte for at deltage var stor og at flere af dem ligefrem drømte om at gå Caminoen. Men det blev også klart for mig hvilket logistisk mareridt, det ville være at skulle følge fx. fem kendte mennesker på pilgrimsvandring samtidig. Ville de overhovedet kunne finde ud af at gå i samme tempo og hvad med deres overbookede kalendere og særlige krav? Og vigtigst af alt, ville deres personligheder og indbyrdes sociale spil ikke helt udviske Caminoen og det underliggende spirituelle/religiøse formål med turen?

Så var det, at jeg fik den geniale idé (hvis jeg selv skal sige det) at spørge Mikael Bertelsen om det var noget for ham at deltage. Det var det. Vi droppede alle planer om kendisser og besluttede os for at invitere magien ved at stole på, at vi ville møde tilpas mange spændende pilgrimme fra hele verden til at fylde udsendelserne ud på turen til Santiago de Compostela.

Det var lidt risikabelt, for tænk nu hvis vi ikke mødte nogen! Omvendt, hvis man ikke løber en risiko får man som bekendt heller ingen gevinst. Og det var kun den ene side af min plan. For mindst lige så vigtigt som den ydre rejse og mødet med andre pilgrimme var hovedpersonens indre rejse. Mere om det sidst i artiklen.

Næste udfordring var at få ambitioner, budget, et professionelt hold og det overordnede formål om at fastholde trosvinklen til at gå op i en højere enhed.

Jeg besluttede mig for at satse på ruten Astorga – Santiago de Compostela, gerne med en ekstra tur til Finisterre, hvis tiden tillod det. Vi havde i alt 15 optagedage (plus et par transportdage) til rådighed, og jeg mente, at det var en realistisk målsætning. Selvfølgelig kan den nævnte rute godt gås på mindre end 15 dage, men når man samtidig skal lave tv døgnet rundt og have

et par dage i Santiago vurderede jeg, at et gennemsnit på 20-25 kilometer om dagen var passende. At virkeligheden så blev helt anderledes med dagsruter, der ofte var over 30 kilometer er en hel anden snak.

Klipper/ fotograf Gúnther Andersen og jeg tog på en 6 dages researchtur en måneds tid inden afgang.

Vi blev meget fascineret af nonneklosteret i León og lavede en aftale om at begynde vores tur der, for at sikre at temaet fra starten handlede om tro. Men vi vidste også, at holdet umuligt ville kunne nå at gå hele vejen fra León til Astorga, så vi besluttede efter

grundige overvejelser at køre 30-35 kilometer ud af de 50 kilometer. Det er det eneste sted, hvor Mikael Bertelsen får et lift. Fra Astorga og de næste 260 kilometer er det på gåben.

På researchturen op søgte vi en lang række mennesker og spændende miljøer (fx. klosteret i Samos og Thomas i Manjarín) for at skabe en vis form for sikkerhed for, at der ville komme til at ske nogle spændende ting omhandlende tros- og eksistentielle spørgsmål. Og vi fik et vist forhåndskendskab til ruten, overnatningsmuligheder, stigninger og logistik over en bred kam.

Herefter kom holdet - bestående af tre fotografer og en luftfotograf plus en chauffør/oversætter på plads. Vi endte med at tage vores egne tre mountainbikes med til mig og fotograferne. Vi havde fra starten ambitioner om, at følge Mikael døgnet rundt, så der altid ville være en fotograf i nærheden af ham – også på refugierne. Det viste sig at være en særdeles god investering, som i den grad kom til at give pote i forhold til at skabe dramatisk og spændende fjernsyn. Fotograferne blev ikke alene valgt ud fra deres faglige kunnen, men også ud fra deres motivation, sociale gen og fysiske formåen. To af fotograferne afløste hinanden og fulgte Mikael i døgndrift. De skiftevis gik og cyklede og havde opfundet et system, hvor de kunne bære de 13 kg. tunge kameraer på ryggen (vi brugte DR's bedste, men ikke mindst!) i en specielt konstrueret rygsæk plus stativ i et fastspændt PVC rør med bund på cyklen. Den tredje fotograf var "sweeper", dvs. han tog teled skud på lang afstand og Point of View skud, altså filmede alt det undervejs, som hovedpersonen ser.

Vi kom hjem fra Caminoen her i forsommeren og fandt ret hurtigt ud af, at vi havde lavet meget mere end de 24 gange 10 minutters fjernsyn, som vi havde aftalt med chefredaktionen. Efter at have kigget de ca. 60 timers optagelser igennem viste vi DR2's ledelse nogle råklip og et dramaturgisk sammendrag af hele historien, og på den baggrund fik vi grønt lys til at udvide sendetiden til 24 gange 20 minutter.

Det helt store spørgsmål for mig som tilrettelægger var fra begyndelsen, om jeg kunne udfordre en kendt tv-vært, der er vant til at holde tingene ud i en kontrolleret strakt arm og ikke virker specielt troende og få ham til at smide kontrollen og kaste sig ud

i en pilgrimsrejse. Ville Mikael Bertelsen med andre ord blive forvandlet til en ægte spirituelt søgende pilgrim?

Svaret skal ses i december, men så meget kan jeg love, da jeg sidder og råklipper lige nu:

Det bliver vanvittigt spændende og indimellem meget morsomt. Handlingen får på alle tangenter og knapper lige fra dag ét. Vi møder de utroligste mennesker og der sker de vildeste ting.

Og det meste handler i høj grad om tro og spiritualitet.

I øvrigt skal to af mine sønner ud at gå 15 dage på Caminoen her i sommer. Derudover skal jeg selv ned at gå Caminoen næste forår sammen med nogle gamle venner fra Namibia. Denne gang uden kamera. Jeg skal gå sammen med en brasilianer, to sorte namibiere og en dansker. To af deltagerne fandt tilfældigvis ud af, at de havde lovet deres fædre på dødslejet at gå turen. Jeg vil hellere end gerne hjælpe dem med at indfri løftet.

I øvrigt findes ordet tilfældigvis ikke rigtigt i mit ordforråd mere.....

HUSK AT...

opgive dit medlemsnummer når du henvender dig til sekretariatet!

Dit medlemsnummer er trykt på brevet som kom sammen med denne udgave af PILGRIMMEN

Alkymisten

Den 1. april 2010 besøgte jeg alkymisten på Caminoen. Det er ikke en skønlitterær figur fra Paulo Coelho, men en vaskeægte alkymist, der hedder Antonio Bello og bor i landsbyen Lousada de Samos, der ligger et lille stykke fra den etape af Camino Francés, der går over San Xil fra Triacastela til Sarria.

af Henrik Friediger

Jeg havde før set hans skilte, men aldrig givet mig stunder til at besøge ham. Men nu skulle det være. Ad en mudret sti slæbte jeg mig den regnvåde dag ikke uden sommerfugle i maven op mod hans hus. Og blev modtaget som en længe ventet ven af den venlige Antonio og budt på kaffe, brød og ost i hans rustikke køkken, hvor musene pilede om ved håndvasken mens han fortalte intensivt og følelsesladet om sit liv, om hvordan han efter et omflakkende liv som forretningsmand med kone og børn var endt her i sit barndomshjem, hvor han var gået ind i, hvad han kaldte 'mineralernes verden'. I en vision, en drøm, havde han fået sin mission i livet. Ordløst var han blevet vist, at han skulle beskæftige sig med mineralerne, men hvad han skulle finde i den verden, var ham ikke givet. Det måtte han finde ud af hen ad vejen. Og det var så det, han var i gang med.

Det meste af sin tid bruger han på at fremstille billeder af små, farvede krystaller, som han finder rundt omkring på kloden. Krystallerne står i hvide engangsplastickopper og træpladen, hvorpå han fæstner krystallerne og skaber sine billeder, ligger på bordet i hans værksted.

Men han bruger også tid på mere direkte alkymistisk virksomhed. I et hjørne af et redskabsrum, bag et forklæde af sækkelærred, står hans kolbe med de vidunderlige væsker

og syder og bobler, opvarmet af et flaskegasanlæg. Det måtte jeg ikke fotografere, men jeg fik lov til at sidde på hans lille stol, hvor han tilbringer timer med at studere de mønstre på indersiden af kolben, som det boblende fluidum afsætter efterhånden som det damper ind i løbet af de ni måneder en alkymistisk proces varer – den samme tid som det tager et foster at blive udviklet til et barn i sin moders mave.. Der var verdener at studere – ligesom man en sommerdag kan ligge på ryggen og kigge op på de drivende skyer og få dem til at ligne alt muligt.

Hans billeder og skulpturer – små, mystiske verdener – måtte jeg gerne fotografere. Se selv resultatet – måske var det en idé at besøge ham, næste gang, du kommer forbi?

Han viste mig tålmodigt rundt og lod mig kommentere de enkelte billeder. Men hvis jeg ville have bekræftet mine fortolkninger, var han tilbageholdende. Det yderste, han strakte sig til, var, at give udtryk for den sindstilstand, han havde haft under skabelsen af det enkelte billede. Men han kunne tilsyneladende godt lide min optagethed af hans arbejde, han lyttede opmærksomt til, hvad jeg fik af associationer og kommenterede dem indirekte med tilbageholdte, men vidende smil.

Jeg kom ikke ganske uberørt fra mødet med Antonio. Han virkede særdeles speciel på

mig, på en overraskende måde. Han var åben på en måde, der virkede ganske dragende. Jeg blev nærmest inviteret til at flytte ind og dele resten af livet med ham, og han var helt uforstående overfor, at jeg havde andre forpligtelser, som jeg måtte leve op til (jeg besøgte ham, mens jeg var guide for en gruppe pilgrimme). Han mente sagtens, jeg kunne slippe mit hidtidige liv her og nu – ligesom han selv havde gjort.

Da jeg kom, havde jeg foræret ham den nål fra Pilgrimsforeningen, som jeg havde på min trøje. Da jeg skulle gå, gav han mig et krystal, som han havde fundet i omegnen og som nu pryder min vindueskarm. Han gav mig et langt og inderligt knus og sagde, at han var sikker på, at vi to havde mødtes før, og at vi ville mødes igen i en ikke for fjern fremtid – jeg fandt ikke ud af, om han mente i dette liv.

Til sidst fotograferede jeg ham foran huset, hvor han har skabt en have i sten – med den alkymistiske rose i midten.

Ung på Caminoen

Mange pilgrimme tager på Caminoen i forbindelse med store forandringer i deres tilværelse. Helt almindeligt er det at møde mennesker, der vandrer i forbindelse med, at de går fra tilværelsen som arbejdende til tilværelsen som pensionist – eller 'efterlønner', som det er almindeligt i Danmark. Derfor var det også noget af en overraskelse, da Pilgrimmen's redaktør sidste efterår mødte danske Sarah på bare 18 år og nybagt student på Caminoen. Hun blev kraftigt opfordret til at fortælle om sine oplevelser som ung på Caminoen – og det er der kommet denne artikel ud af.

af Sarah Fruergaard

Hvorfor?

Klokken var 21.10 da jeg trådte ind på en ukrainsk bar i udkanten af Barcelona for at spise mit første rigtige måltid den dag. Skoldhed løgsuppe og hertil en forfriskende øl. Efter en lang dag fra Københavns luft-havn til Barcelona, oplevede jeg her et af de øjeblikke, hvor man i takt med ind- og udånding absorberer de indtryk dagen har bragt. På en af udåndingerne nåede jeg dog også lige at undre mig over, hvad jeg egentlig havde i vente... 800 kilometers vandring ad en fastlagt rute på tværs af Nordspanien.

Hvad var det lige der gjorde, at det absolut var dét, jeg skulle så snart gymnasiet havde sluppet taget i mig? Ligegyldigt, hvor meget undren og tvivl der end måtte være, vidste jeg, at så snart jeg mærkede efter i mit hjerte var der ingen spørgsmålstejn. Jeg vidste, at for at kunne forsætte mit liv måtte jeg først rive mig selv ud af de vante rammer, og uden for tid og sted og fastlåste paradigmer mærke mig selv og de passerede 18 år.

Mit første møde

Jeg fandt hurtigt ud af, at som camino-vandrer er man en del af en større gruppe pilgrimme som må udgøre en nogenlunde konstans i størstedelen af Nordspanien.

Da jeg ikke havde planlagt andet hjemmefra end, at jeg fra Barcelona skulle tage nordpå, fulgte jeg med flokken mod Roncesvalles. Efter et stop i Pamplona forstod jeg at denne tur ville betyde et møde med en tid der engang var. Jeg ville være en pilgrim og træde i mange tusinde pilgrimmes fodspor. I bussen på vej mod foden af Pyrenæerne observerede jeg alle disse folk – alle disse liv som delte bussen med mig, og som også ville komme til at dele Caminoen med mig.

Vi sad her alle alene, skuende nysgerrige ud af vinduet med hver vores tankestrøm. Al-

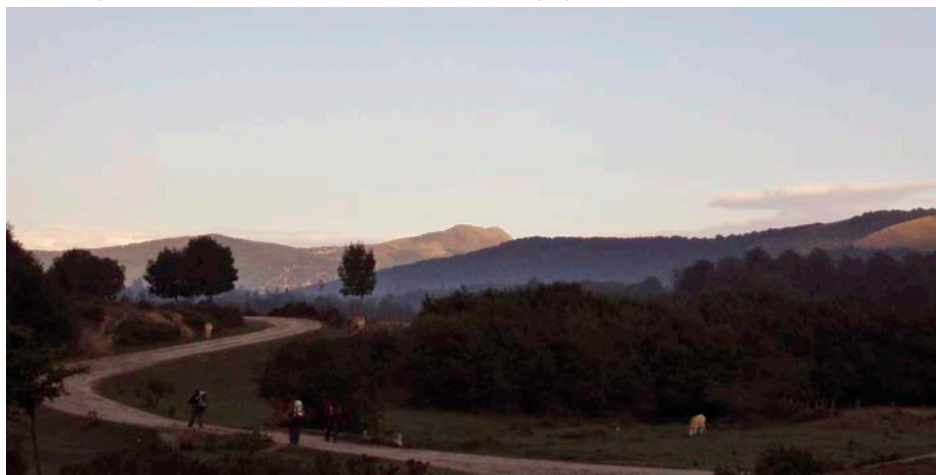
ligevel havde jeg en idé om, at selvom alle disse tanker fødtes af mennesker fra mange forskellige steder i verden og fra folk i mange aldre – var der en lighed af betydning.

Første stop på den egentlige rute, Roncesvalles. Vi ankom om aftenen – sen eftermiddag - og jeg følte mig en smule ensom. Jeg anede ikke hvad pilgrimskutyme var og talte ikke et ord spansk. Selvom denne eventyrlige lille by kun bestod af en kirke, få bygninger og en vej der borede sig tværs igennem og endte oppe i mørket, kunne jeg ikke rigtig finde ud af hvor jeg skulle placere mig selv. Skyerne hang tungt og sammen med en stille vind, føltes det som om, at både klosteret, La Posada (som jeg sad op ad) og træerne frøs en lille smule sammen med mig. Jeg skulle nok få brugt både fleece og jakke, som jeg havde været så skeptisk over at skulle medbringe. Min første erfaring på Caminoen! Brug fleece... Andet vidste jeg så heller ikke om, hvordan de kommende uger ville forløbe. Jeg havde på forhånd besluttet mig for at være så lidt forberedt som muligt. Det vil sige, jeg havde takket pænt nej til at læse folks spændende beretninger, havde ikke prøvevandret før,

eller vandret nogensinde for den sags skyld. Jeg håbede hermed, at jeg kunne møde Væjen fuldstændig fordoms- og forbeholdsfri. Jeg ville lade mig guide af tegn og omstændigheder. Og til dem, der synes at dette lyder naivt og uansvarligt, skal det siges, at jeg var indstillet på, at hvis jeg skulle ligge tre uger på et hospital med en overbelastet fod, så var dette min Camino.

Egentlig havde jeg tænkt mig at gå ad nordruten, men eftersom den sidste plads i taxaen til SJPP blev taget foran næsen af mig, så jeg det som et tegn og tænkte, at det nok var meningen at jeg skulle gå el Camino Francés.

Det næste tegn var min knurrende mave, så Caminoerfaring eller ej, skulle jeg have noget mad. Jeg fandt frem til baren - et lille rum muret rustikt op af groft udhuggede sten, med få siddepladser og en bar der næsten ikke var til at skimte for stående gæster. Jeg kom i kontakt med den rare tjener og pegede på hvad det end var min siddemand stod og gnaskede i... Bocadillo de jamon y queso? Det smagte fantastisk, og med et dejligt glas rødvin var det en perfekt afslut-

ning på en dag med mange indtryk. Jeg skulle hurtigt finde ud af, at dette scenarie ville blive daglig rutine.

Accept

Jeg blev meget hurtigt, fra første skridt på Caminoen konfronteret med både forbehold og fordomme – hvilke jeg jo ellers følte mig distanceret fra. Jeg stod op i morgendisken efter en kold nat men med masse af overskud, klar til min første vandringsdag spændt og forberedt på selvindsigt og dybde – da jeg blev konfronteret med en australsk ung kvinde med udstyr fra a til z, heriblandt et sæt vandrestave hun ikke helt kunne folde ud, men alligevel yndede at banke ned i asfalten ude af takt med hendes egen rytme, som prøvede hun at spidde hver en myre, hun passerede. Alt dette imens hun kommenterede hver en bakke hun skulle "bestige" med tilråb som: "This bloody hill is gonna kill me!"

Jeg prøvede både at sakke bagud og overhale, men mindede i tide mig selv om min beslutning: Vær med den givne situation. I stedet for at prøve at tage kontrol ud fra en forud taget indstilling om hvordan mit møde med den spirituelle Camino skulle se ud – forundredes jeg over denne skønne kvindes overblik over både stave, regnfrakke, hat, samtale, bakker og ikke bakker, og tænkte at om nogen var hun da i hvert fald nærværende.

Med mindre du vandrer på Caminoen om vinteren, vil der konstant være mennesker, du må forholde dig til, om du er i snakkehumør eller ej. Ikke at være i humør til samtale eller fællesskab er generelt accepteret, så det er intet problem at gå i stilhed, men det hindrer ikke, at du vil støde ind i folk i tide og utide. Jeg er af den opfattelse, at de

mennesker og 'tilfældigheder' Vejen lader dig støde ind i, indeholder en eller anden form for gave. Rammerne er faste – Vejen. Og kun Vejen. Herunder tager Caminoen form. Et regnvejr gør, at du søger tilflugt i en lille by, under lige præcis det samme tag som den person der fra det sekund vil blive i dit hjerte resten af dit liv. Et fyldt albergue får dig til at vandre fem kilometer mere til den næste by, hvor en eller anden specifik hændelse vil bringe dig lidt tættere på dagens hjernevrider: Hvad skal jeg med mit liv? Denne række af 'tilfældige' hændelser og møder, var og er for mig den Camino-energi som også beskrives som religiøs eller spirituel.

Hengivenhed

For at opleve denne energi må du være hengiven og i accept - af Vejen. Med hengivenhed mener jeg tillid og ydmyghed. Ydmyghed for vores intuition, fornemmelser og følelser, og tillid til, at disse aldrig svigter. Efter jeg var blevet bedre til ikke at tage kontrol, kom jeg i kontakt med hengivenheden. Jeg oplevede at være en observerende passager, guidet af min intuition og transporteret af mine fødder. Nærvær.

Det betyder ikke, at min Camino herefter blev en tilbagelænet tur. Jeg blev stadig konstant konfronteret med forbehold og behov for styring, men jeg vidste, hvor jeg skal holde mit fokus – i mave og hjerte.

At gøre dette var en stor udfordring, da jeg havde besluttet mig for at gå alene – forlade de mennesker jeg nu havde vandret med i ca. ti dage og for første gang ikke gå i en gruppe.

Vi var en gruppe på syv mennesker, der efter en lang dag forenedes i den smukke

storby Burgos. Her måtte to tage hjem og to blive pga. overbelastede legemsdele, så der var en naturlig splittelse i gruppen. Den nat faldt jeg i så dyb, dyb en søvn, at jeg følte mig som født på ny da jeg vågnede. Jeg havde drømt, at jeg skulle dø – som det mest naturlige i hele verden. Jeg forenedes med min familie og kæreste og ryddede op i de ting, der skulle ryddes op i, inden jeg forlod denne verden. Hvilket jeg gjorde i dyb ro og accept af situationen. Jeg udåndede en sidste gang, pustede det sidste liv ud af mig og åbnede herefter øjnene. På det tidspunkt var det klart for mig, at jeg skulle fortsætte alene.

Så det gjorde jeg, ud på mesetaen, der er et stykke af Caminoen mellem Burgos og Leon, som er meget fladt og som stort set

kun består af marker. Landskabet formår på en eller anden mystisk måde at gemme de mange små byer, man passerer. Det resulterer i en følelse af at have fundet en oase hver gang, man når frem. Disse dages vandring var for meget for mit kontrollerende og desværre nok en smule utålmodige ego, så jeg blev foræret en overbelastet fod. Jeg måtte herefter gå på smertestillende medicin resten af turen. Min hjerne sagde, at dette skete for at få mig ned i gear, måske endda lamme mig et par dage. Det skulle jeg nok have lyttet til, men mit hjerte ville videre. Jeg fik flere tegn på, at jeg skulle tage det mere roligt, men lyttede ikke. Jeg styrede herefter tempoet på min Camino og ikke omvendt. Min næste Camino kommer til at se anderledes ud.

Religiøsitet

Jeg væmmes ved kirkelige institutioner og har altid haft det meget svært med katolske kirker. Hvorfor så alverden gå Caminoen kan man så spørge? Måske for at lærer det religiøse aspekt bedre at kende. Samtidig er jeg et meget spirituelt menneske som forstår at de skrevne religioner blot er forskellige indpakninger af den samme spirituelle følelse, søgen og hengivenhed.

Med min plads som passager på mine egne ben, lod jeg mig alligevel drage af alle disse kirker, store som små der centrerede alt liv i hver en by jeg kom igennem. Som vandrer, er det første, du ser af en by i sigte, dens kirkespir. Jeg begyndte at forstå, hvad disse kirker har betydet for pilgrimmene igennem tiden. Et symbol på liv og håb.

Samtidig er det et rum som fremstår roligt og neutralt, hvori dagens tanker og fysiske aktivitet bliver omfavnet og absorberet i krop og sind. Jeg forstod, at udover institutionen og de skrevne bibelske ord, var og er kirken også et symbol på de følelser, jeg forbinder med spiritualitet: accept, ydmyghed og hengivenhed - og derfor et sted hvor jeg kunne mærke 'Camino-energien'.

Jeg fulgtes mange dage med en tysk mand som holdt af at synge ligesom jeg selv gør. Så efter at have givet mig hen til kirkerne, lavede jeg/vi et ritual, der bestod i at fylde de små eller store kirkerum med sang hver gang vi passerede ét. Det opstod helt af sig selv og viste mig, at kirken og/eller vejen er til 'fri' afbenyttelse og kan rumme forskellige former for fordybelse.

Jeg var ikke interesseret i at se de store katedraler i Logroño, Burgos eller Leon, men fulgte dog med til pilgrimsmesse i katedra-

len i Santiago de Compostela. Pilgrims-messen var den smukkeste kirkelige oplevelse, jeg nogensinde har haft. Energien fra alle de mennesker, der havde været 'på vej' i så lang tid, med hver deres sorg og glæder, letelse og forventning, summede mellem de høje, massive vægge. Jeg følte mig ikke som tilskuer, men som en del af messen og de ord der blev sagt. Det samme gjaldt mine mange sidemænd, tror jeg. Med de mange indadvendte ansigtsudtryk og glasblanke øjne var der ikke megen tvivl.

Religiøs eller ej, ateist, spirituel, buddhist eller katolik - Caminoen er rummelig. Den viste mig en forbundethed mellem mennesker og mellem tro og væren.

Mit Camino-ord

Jeg tænkte meget over, om der fra starten var - eller efterhånden ville være - et gennemgående tema for min tur. Kunne jeg finde mit Camino-ord? Det er jeg stadig ikke sikker på, men noget kunne tyde på det. Overordnet er og var jeg sikker på, at det fra starten var ACCEPT, som allerede beskrevet. Men herunder var der hændelser der godt kunne tyde på et 'undertema'. Seksualitet. Seksuel udstråling og seksuelle energier.

Den første dag efter Logroño, tog jeg styringen over Vejen og tvang mig selv til at undgå folk, for at gå alene. Da det var lykkedes mig, fulgte en spansk herre efter mig på cykel for gentagende gange at stige af cyklen og masturbere i vejkanterne lige foran mit åbne ansigt. Det var meget intimiderende, og jeg spurgte mig selv, hvorfor jeg skulle opleve dette. Senere oplevede jeg flere gange den samme intimiderende følelse ved forskellige mindre dramatiske hændelser, og jeg gik i tænkeboks - både med mig selv og andre. Hvad er min udstråling, og hvor-

dan påvirker den andre? Hvad vil jeg i det hele taget udstråle?

Jeg følte mig sårbar og udstrålede måske, at jeg søgte tryghed. Sådan en udstråling kan måske misforstås eller udnyttets. Det ved jeg stadig ikke, men det bragte igen spørgsmålet frem om Camino-ordet. Der var måske i virkeligheden noget her, jeg skulle lære, om noget som jeg aldrig før havde set som et problem. Jeg øvede mig herefter i at være bevidst om min fremtræden.

At søge et Camino-ord, et tema for sin Vej, var interessant, da det virkede som om, at alt, der hændte og alt, jeg fortog mig, var et led i kæden af udfordringer. Udfordringer der skulle lede til bekræftelser og afkræftelser af spørgsmål rettet mod eller stillet af mine Camino-ord. Det gav en følelse af harmoni og af

et puslespil, hvor alle brikker passer sammen.

Caminoen

Jeg ser, at for mange, inklusiv mig selv, er hverdagen et rum, hvor man i selvskabte rammer/begrænsninger, træder i møllehjullet for at tilfredsstille behov som tryghed, anerkendelse, kærlighed og mening.

På Caminoen er den eneste mening at komme frem, at lade sine fødder transportere sig. Dette satte mig fri, og det er denne frihed, jeg vidste, jeg måtte opleve for at kunne integrere den i min hverdag. Min Camino er derfor ikke sluttet - mine fem uger i Spanien var blot en begyndelse. Jeg ser nu efter et år, hvordan mine tanker, følelser og drømme på Caminoen ikke blot har haft effekt på min vandring i Spanien, men også på det liv der nu tager form foran mig.

Om at rejse alene på Caminoen – set fra en kvindelig vinkel

Forfatteren til denne artikel har skrevet en bog om Caminoen, El Camino – en rejse for krop og sjæl. Se anmeldelsen på foreningens hjemmeside. Her er beretningen om, hvordan ønsket om at fortælle om sine oplevelser og erfaringer fører til udgivelsen af bogen – og ikke mindst om at rejse alene, hvordan man forbereder sig og hvordan man rejser sikkert og trygt på Caminoen.

af Janne Dehn

Min historie

I september-oktober 2007 drog jeg alene af sted på El Camino Francés og gik fra Saint Jean Pied-de-Port i Frankrig til Finisterre på det yderste af Spaniens vestkyst, bærende på mine ejendele, og boede undervejs udelukkende på refugierne undtagen de ekstra dage, jeg opholdt mig i Santiago og ved Verdens Ende.

Selvom jeg holder meget af at gå mindre ture i det daglige, var det første gang jeg nogensinde havde været på vandretur. Min erfaring med at rejse alene som kvinde begrænser sig til en enkelt gang tidligere, hvor jeg boede på et lille turistressort, og i øvrigt havde været dér før. Jeg har heller aldrig camperet som barn, været på telt- eller feltture, endsige interrail. Jeg har dog rejst 5 måneder rundt i Thailand, Malaysia og på Bali med rygsæk, men det var i en alder af 27 år, 15 år siden, og sammen med en kæreste. At finde vej og følge et kort er heller ikke min stærke side, og jeg betragter mig absolut hverken som specielt udfarende, spontan eller modig.

Hvordan finder man så på at drage af sted på egen hånd, i så lang tid og over så stor en strækning? Jo, netop derfor: For bl.a. at afprøve mit mod, udfordre mig selv, udvide

mine grænser, træde ud af tryghedszonen, tage mine egne valg hele vejen igennem. Jeg ville mærke mig selv og mine behov ved at lytte til min krops signaler og følge mit hjerte.

Der var masser af andre mål og formål – store som små, konkrete som udefinerbare. Jeg var nemlig overbevist om, at Caminoen kunne rumme de fleste af mine interesser, opfylde rigtig mange aspekter for mig på én gang og også byde på uforudsete hændelser og overraskelser. Især glædede jeg mig til at komme tæt på moder jord, være i pagt med naturen og blive fyldt op indvendigt af energien fra

sol, vind, vand, træer, buske, blade, blomster og alt andet levende.

Det kom jeg ikke til at fortryde! Det blev, var og er stadig en helt unik oplevelse for mig og gjorde så stort et indtryk, at jeg bare måtte udbrede kendskabet til Caminoen. I første omgang til venner og familie, som løbende modtog mine fælles rejsebrev og blev indviet i begivenhederne. På det tidspunkt havde jeg ingen anelse om, hvilken betydning Caminoen skulle få for mig, at det skulle blive et omdrejningspunkt, der indtil videre har varet tre år, og fylde meget af mit liv, bl.a. med afholdelse af et forberedelseskursus til Caminoen over otte mødegange i aftenskoleregion, forskellige foredrag samt en bog.

En bog om Caminoen

Hjemme igen blev en journalistveninde ved med at insistere på, at jeg forsøgte at udgive min fortælling og opfordrede mig til at kombinere den med en rejseguide. I lang tid slog jeg det hen, men det gik op for mig, at

det jo hang rigtig godt sammen med mit ønske om at være ambassadør for Caminoen, og på den måde kunne jeg også give noget tilbage af alt det, jeg selv var blevet beriget med. Det slog mig samtidig, at da jeg forberedte min rejse og læste en masse danske bøger om Caminoen, stødte jeg på enkelte kvindelige forfattere, der havde skrevet om deres oplevelser eller ligefrem dagbog, men ingen havde endnu bidraget med en decideret rejseguide. Var det ikke på tide!?

Faktisk var der også flere ting, jeg havde savnet i guidebøgerne: Stemningsbilleder, uddybning af pakkelisten, en parlør specielt rettet mod Caminoen, hvad og hvor meget Caminoen kunne bruges til ud over den fysiske, psykiske og mentale udfordring. Endelig er jeg som sundhedskonsulent og alternativ behandler meget optaget af forebyggelse frem for behandling, altså hvordan vi kan tage bedst mulig hånd om vores helbred og trivsel. Så gik jeg i gang, for jeg havde jo rent faktisk en masse viden, erfaring og begejstring at dele ud af.

Ideen var, at brevene og 117 farvefotos skulle pirre nysgerrigheden og for den, der rent faktisk ville gøre tanke til handling, skulle der være brugbare oplysninger i enhver henseende med så lidt tab som muligt af aktualitet og med stor frihed til at vælge den vej og form, der føles rigtig og god for den enkelte, selvom der selvfølgelig tages udgangspunkt i min egen historie.

Jeg tænker, at vi alle kan lære noget af hinanden, blive inspireret og glæde os over andres indsigter. Derfor er min bog selvfølgelig for alle med interesse for Caminoen, men især henvendt til nye, potentielle pilgrimme af begge køn – uanset om der rejses to, i en gruppe eller alene. Set med mine øjne kan og vil jeg bestemt anbefale det sidste – og meget gerne til de mange mænd, der i dag også ønsker at bruge Caminoen på andet end hvor hurtigt og hvor mange kilometer, der tilbagelægges pr. dag og i høj grad til de kvinder, der stadig overvejer om de tør tage af sted på egen hånd. Måske og forhåbentligt kan jeg være katalysator til det endelige skridt. Til lige præcis jer følger herunder nogle uddrag fra bogen og en sammenfatning af nyttige råd på forespørgsel af redaktøren for dette spændende og informative blad.

Fordelene ved at rejse alene

Jeg kan godt lide at være social, men holder også meget af mit eget selskab. Begge dele er muligt på Caminoen.

Tager du af sted alene, er du ofte mere udadvendt og har mulighed for at skabe mange kontakter og et stort netværk af caminovenner rundt omkring i verden. Du kan lade det være tilfældigt, hvem der henvender sig til dig (for der er som regel altid en god grund til det) eller tag selv initiativet, hvis

du vil have selskab. Det er nemt, for alle skal i samme retning. Indgangsspørgsmålene er ligetil, fx: Hvor lang tid har du været på Caminoen, hvordan hørte du om den, hvor startede du fra, hvorfor er du her osv. I første omgang kan det være smalltalk, der præger kommunikationen – især hvis den ikke foregår på dansk, men snart kan samtalen dreje sig om alt mellem himmel og jord. Sig til og fra på en ærlig, venlig måde – det er slet ikke så svært, for alle har op- og nedture og gennemlever hele følelsesregistret. De fleste vil kunne forstå dig og vil imødekomme det, der er vigtigt for dig i øjeblikket. Det er jo også en del af Caminoens ånd.

Som solorejsende skal du kun tage hensyn til dit eget humør, din egen fysik og lyst. Du lærer flere at kende, der er mulighed for at lære dig selv bedre at kende, tid til eftertanke samt større opmærksomhed, eller du kan slippe tanker og måske bare mærke universet omkring dig. Du er fri som fuglen og langt mere selvstændig. At tage sine egne beslutninger fra start til slut, får selvtilliden til at vokse gevaldigt.

Du kan reflektere over dit liv eller tage det op til revision i forhold til fx din partner, børn, familie, venner, arbejde, fritidsinteresser, sundhed, velvære, følelsesliv, kærlighed, holdninger og adfærd. Har du viljen til forandring, kaldes det personlig udvikling.

Fortid og fremtid er glimrende følgesvende, men husk også nuet. Piet Hein har sagt det således: At leve i nuet er livets teknik, og alle folk gør deres bedste. Men halvdelen vælger det nu, som gik, og halvdelen vælger det næste!

Du kan være den, du vil. Styrke dine stærke sider, forbedre dine svage, eksperimentere

med nye sider af dig selv, arbejde med dine modsætninger eller dine fordomme. På Caminoen er der ingen eller kun ganske få, der kender dig i forvejen. Er der områder, hvor du kunne tænke dig at opføre dig anderledes end du plejer? Så grib chancen. Hvor intet voves, intet vindes!

Sikkerhed og tryghed

I middelalderen udgjordes refugierne af klostre skabt af kirken, ligesom hospitalerne langs vejen, mens tempelridder-ordenen beskyttede vejen og tog sig af pilgrimmenes sikkerhed. Dødsfald og ulykker var uundgåelige, men det samme var miraklerne, glædesjubel og frelse.

Generelt er der i dag ikke noget at være urolig for. Der er aldrig nogen garantier, lad dog ikke frygten råde, for så er det umuligt at flytte sig nogen steder. Som i alle andre storbyer i Europa skal du være ekstra opmærksom på turiststrøgene, på banegårde, i busser, toge og metro, specielt hvis du kommer forbi Madrid eller Barcelona. På Caminoen behøver du ikke vogte over din rygsæk i mindre byer eller på samlingssteder. Jeg stillede den fra mig, hvis der var andre i nærheden. På refugierne oplader alle mobiltelefoner og kamera på skift, ofte uden opsyn. Jeg hørte ikke om ét eneste tyveri af denne slags. Selv havde jeg som rutine altid min bæltetaske indeholdende minimum pas, penge, betalingskort og sygesikringskort på eller med mig. Alternativt kan du evt. sætte lås (fx med kode i stedet for nøgle) i lynlåsene på din rygsæk.

Brug din intuition, vær kreativ, hav sund skepsis og lad være med at friste svage sjæle, så er du godt hjulpet.

Selvfølgerlig kan der opstå uforudsete situationer. Du kan ude på ruten fare vild, blive syg,

komme til skade, møde løse hunde eller noget andet usædvanligt. Er du alene, så stol på, at det klarer du også. Tag nogle dybe indåndinger og vær rolig. Fortsæt eller gå tilbage, hvis du kan. Ellers tag et hvil og der dukker sikkert en person op ud af det blå. Er du med andre, finder I sammen en løsning. Skytsengle og hjælp-din-næste går hånd i hånd på Caminoen, og hospitaleroen på førstkommande refugium ved hvad, der skal gøres i de fleste tilfælde. En fløjte, Bachs nødhjælpsdråber eller en mobiltelefon i baglommen kan gøre nogle mere rolige. Ser du noget mistænkeligt, kan du foregive at snakke med nogen i telefonen eller vende dig om og vinke til imaginære personer som om, de er lige om hjørnet. Ved alvorlige episoder ringes 112 som derhjemme. De spanske mænd opfører sig i øvrigt ikke som latinoerne sydpå - hverken dem der bor langs Caminoen eller går den.

Selv følte jeg mig ganske tryk, både når jeg gik på landeveje, på stier, i skoven, i byerne, i ødeland, forbi industrikvarterer, når det var mørkt og når jeg gik alene. Hægt dig på en gruppe ud af en større by eller i mørke, hvis du føler dig usikker.

En gang tog jeg endda en afstikker fra Caminoen, fordi jeg havde hørt om et ret interessant minisamfund og kom ud på en selvstændig tur ved at prøve at følge en simpel nedskrevet rutebeskrivelse, som en belgisk fyr, der bestyrede et kommunalt refugium, havde tegnet til mig. Så hverken skilte, huse, forbipasserende - gående som kørende - på vejen ud. Heldigvis heller ingen bjørne eller ulve, som efter sigende skulle være i området. Fandt alligevel min destination og blaffede tilmed tilbage til udgangspunktet uden problemer af nogen art.

Min første "camino-familie" sagde jeg farvel til efter en lille uge på Caminoen. På én gang

modigt og vemodigt, men jeg trængte til ro for at fordøje de mange indtryk og input.

Der var utrolig mange pilgrimme på det tidspunkt, da jeg var der. Den store efterspørgsel på en sengeplads gjorde mig i starten frustreret, og jeg kom til at halse af sted, men udbudet ændrede sig løbende og snart slappede jeg af i sikker forvisning om, at alt nok skulle ordne sig. Det blev et fint motto på min videre færd.

Den mentale forberedelse

Caminoen afspejler livet i alle dets facetter, tro ikke andet! Det går op og ned med skiftende vejrforhold fra bagende sol til regn i stride strømme, hede og kolde vinde. Der er gode dage og dårlige dage. Dage, hvor du lærer nye mennesker at kende. Dage, hvor du savner dem derhjemme. Dage med samvær, dage du føler dig ensom. Dage med træthed og udmattelse, dage med stor vitalitet. Dage med ubalancer og smerter, dage med harmoni og overskud. Dage, hvor du mister. Dage, hvor du får gaver.

Jeg tror, det er indstillingen til vandringen, til omgivelserne, sine medmennesker og sig selv, der er afgørende for, at man klarer sig godt igennem og får størst mulig glæde og gavn ud af Caminoen:

- *Det er glæden og lysten, der skal drive værket. Søger du hele tiden at være nysgerrig, positiv og optimistisk, får du automatisk en bedre følelse, energi og fremdrift.*
- *Fysisk gælder det om hele tiden at have grænsen mellem anstrengelse og overanstrengelse for øje.*
- *Tag et skridt ad gangen. Gør dit bedste, hverken mere eller mindre. For lidt og for meget er lige dårligt!*
- *Det, du giver ud, får du tilbage! Sådan er karmaens lov i al sin enkelhed. Hvis det er*

angstelse, ærgrelse, eder og irritation, du udtrykker i tanke, ord og kropssprog, er det ofte det, du mødes af. Er det åbenhed, tålmodighed og taknemmelighed, bliver du som regel begavet i mere end en forstand. Gør du det, du plejer, får du det, du plejer.

- *Fej for egen dør først. Når du peger fingre af en anden, retter du faktisk også 3 fingre mod dig selv! Døm ikke andre, før du har gået i vedkommendes sko, siger et ordsprog. Betragt i stedet enhver person som en læremester.*
- *Du skaber selv din dag. Du bestemmer om den skal være god eller dårlig. Du alene er ansvarlig for, hvad den skal indeholde.*
- *Det er vel en menneskeret at være glad, kærlig, sund og rask. Måske endda en menneskepligt! Du kommer i hvert fald langt med disse kvaliteter – både på Caminoen og i livet generelt. Det er ikke altid, det er lige nemt at efterleve og meget individuelt hvor, hvornår og hvorfor det er svært. Find ud af, hvad der skal til, for at det lykkes for dig.*
- *Ser du begrænsninger, eller ser du muligheder? Når du støder på et problem, så tænk over hvad du kan lære af det: I ethvert problem ligger en gave! Betragt Caminoen som et eventyr. Som i alle andre skal hovedpersonen tackle forskellige prøvelser, men gevinsterne overgår dem langt og det ordner sig alt sammen i sidste ende. Ønsk og forestil dig det, du gerne vil have. På forunderlig vis vil du tiltrække det.*

Andre tips og ideer

Af de mange ruter i Spanien vil jeg anbefale Camino Francés, hvis du ikke er vant til at rejse alene på egen hånd. Den er mest kendt og besøgt, men også bedst udbygget. Lær gerne nogle spanske gloser.

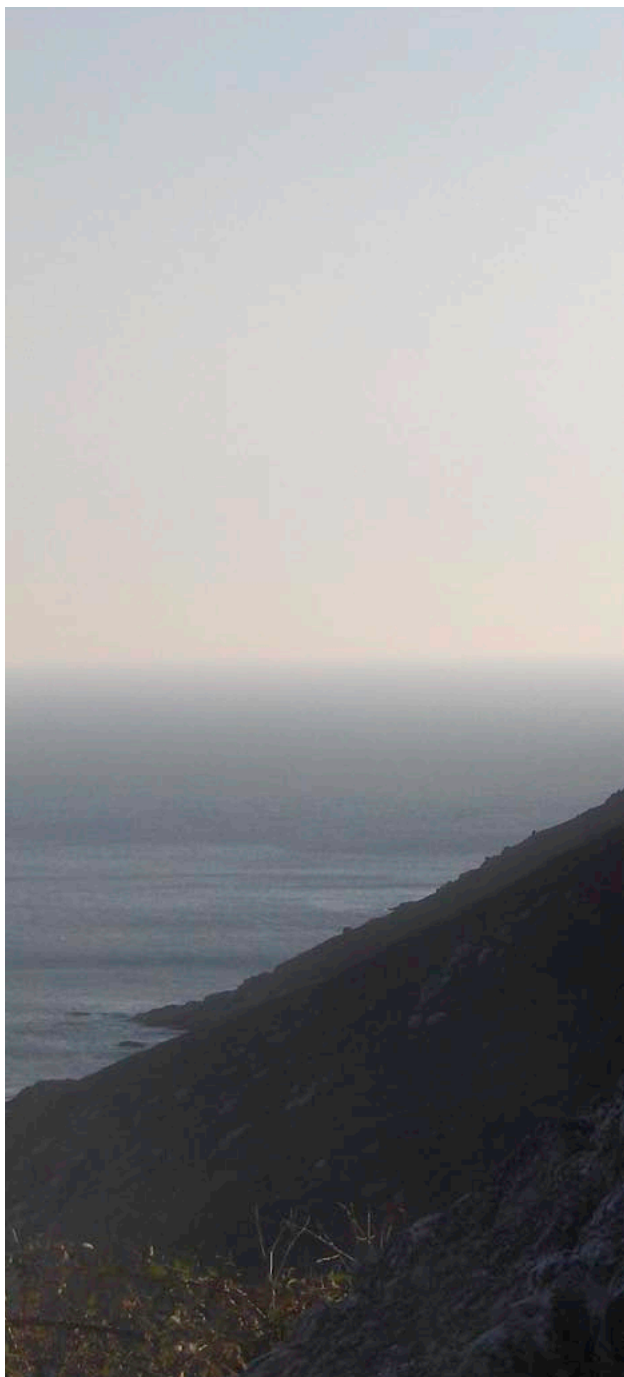
Opbyg dine ressourcer hjemmefra, bl.a. kostmæssigt og fysisk. Jo mere overskud, du har på alle planer, des bedre. Fortsæt med at drage omsorg for dig selv ude på Caminoen.

Research og forberedelse kan også hjælpe på trygheden. Sæt dig lidt ind i tingene på forhånd, så det hele ikke er ukendt og nyt. Glem dog alt om at lægge din tur i helt faste rammer på forhånd, for du ved alligevel aldrig, hvad der vil ske. Derfor er det rart at have margener, såvel i tid som i finanser. Prøv hjemmefra at definere, hvad en pilgrim og en pilgrimsvandring er for dig. Så har du et godt udgangspunkt, hvor der er plads til afvigelser, udforskninger og udfordringer, men stadig en rød tråd at følge.

Lad være med at adoptere andres meninger blindt, sagte som skrevne. Det, der er sandt for den ene, er det ikke nødvendigvis for den anden. Omtale af strækninger, byer, steder og refugier er interessante, men det kan være, at du opfatter forholdene anderledes. Lyt til andre, men vær din egen autoritet. Gå selv på opdagelse og lad dig overraske – og sammen med dejlige mennesker bliver et kedeligt område nemt en fin oplevelse. Eller måske det var lige dér, du gik i din egen lille verden og blev meget klogere på dig selv, så de triste omgivelser slet ikke blev bemærket.

Du kan naturligvis finde mange flere forslag i min bog, i andres og ikke mindst i nuværende og tidligere numre af Pilgrimmen, som jeg først fornylig har stiftet bekendtskab med, da jeg er nyt medlem af foreningen.

Buen Camino! Se at komme af sted. Jeg vil ønske dig en fantastisk indre og ydre rejse.

Videre ad Camino Mozárabe – fra Cordoba til Mérida

I december 2009 sluttede jeg min vandring af Camino Mozárabe de Málaga i Cordoba – se artiklen i Pilgrimmen nr. 18. Lige siden har jeg haft lyst til en fortsættelse og allerede den 24. maj 2010 ud på eftermiddagen befandt jeg mig igen på stationen i Cordoba efter en tur med tog, fly, tog og mere tog på små ti timer. Lysten til at gense Cordoba var mindre end lusten til at komme ud på Caminoen, så jeg besluttede hurtigt at hyre en taxa til at køre mig ud til bygrænsen og de første gule pile. Caminoen drager. Her er min beretning om den videre vandring fra Cordoba til Mérida, hvor Mozárabe støder til Sølvruta.

af Henrik Friediger

Caminoen begynder med det samme

Da jeg steg ud af taxaen spurgte jeg chaufføren, om der var kilder eller helst barer i løbet af de første kilometer. Det var der ikke, men det var heldigt, at jeg spurgte, for han gav mig – ”som gave” – en lille flaske vand, som jeg blev meget glad for på de første timers vandring ad den hede og støvede camino til det første overnatningssted i landsbyen Cerro de Muriano.

Det var en god idé med den taxa. Turen ud af Cordoba gennem forstæderne er langt fra spændende og skal fortsættelsen af Caminoen fra Cordoba rammes allerede samme dag, man tager hjemmefra, og den første dagsmarch gennemføres, er det nødvendigt at komme hurtigt og behageligt ud af storbyen.

Til gengæld er strækningen fra forstaden Torreblanca med de mange nybyggede, men tomme, rækkehuse, forbi ermitaen Nuestra Señora de Linares til Cerro de Muriano ganske dejlig, som den snor sig gennem bløde bakker og ofte langs en for længst nedlagt jernbane. Undertiden passerer man korkege, der er skrælet for deres bark. Der

er godt nok tale om en stigning på hen ved 500 meter på de sidste ti kilometer, men det føles ikke specielt anstrengende. Bare man har vand med sig, for der er ingenting at få på noget tidspunkt. Til gengæld er den belønning, man kan give sig selv i form af en iskold fadøl i den første bar i Cerro, nærmest himmelsk.

Den første bar, Casa Bruno, lejede også værelser ud – en hel luksuslejlighed for 22 euro, så jeg følte ikke trang til at undersøge markedet yderligere. Mad kunne man også få, så efter en tidlig cena tørnede jeg ind efter en dags rejse på omkring 3000 kilometer – heraf de sidste 15 til fods.

De første dage og tre med-pilgrimme

Da jeg gik ud af Cerro så jeg bag mig en gruppe på tre andre pilgrimme. Jeg prøvede at hilse med armen, men jeg tror ikke, de så mig. Da jeg efter små tre timers vandring – de sidste kilometer langs en kedelig landevej – nåede til den første landsby, El Vacar, og satte mig ind på den første, den bedste bar og fik lidt vådt og tørt, så jeg dem passere i raskt tempo. Det var to mænd og en kvinde, midaldrende.

Da jeg genoptog min vandring, så jeg dem lige foran mig. De havde pauseret andetsteds. Jeg gad ikke gå lige bagved dem, så jeg benyttede lejligheden til lige at snuppe mig en kop kaffe også i landsbyens sidste bar.

Vejen ud af El Vacar passerer en temmelig stor borgruin, som man kan følge i lang tid og få mange gode kig til. Man er vel en drengerøv? Elsker de dér borgruiner og fantasierne om kampene mellem maurerne og korsridderne i de hundreder af års Reconquista, hvor muslimerne langsomt, men sikkert, blev smidt ud af Spanien.

Efter kun 21 kilometer dagens mål: Villaharta. En af de hvide andalusiske landsbyer. Gik lidt søgende omkring i middagsheden og blev så fulgt hen til kommunekontoret af en stor dreng, ja, helt op på 'turistkontoret'.

Her kunne man fortælle mig, at der ikke var noget hostel i byen – kun ude ved landevejen, så... Udenfor blev jeg dog kontaktet af en ung mand, som kunne fortælle, at de på en bar lejede værelser ud for 16 euro. Der gik jeg ned og var førstevælger til et værelse i en større lejlighed. Lidt efter kom mine tre medpilgrimme.

Om eftermiddagen fik jeg en 'corto' – en lillebitte fadøl og dertil et glas snegle på størrelse med havesnegle i en aromatisk suppe. Det er en specialitet, der kun serveres i Andalusien og kun i de to forårsmåneder april og maj. Om et par dage ville det være slut for i år. Smagen lignede den, jeg engang har smagt en forårsdag på det store torv i Marrakech i Marokko – og værtinden mente også, at det var en ret, andalusierne havde lært af araberne.

Om aftenen spiste jeg med de andre pilgrime: Johan hollænder, der boede i Belgien og talte fransk, og ægteparret Clara og Michel fra Sydfrankrig. Clara var barn af spanske forældre, der efter borgerkrigen var flygtet til Frankrig, så hun var tosproget. Michel talte en smule engelsk og noget mere spansk. Mit franske er nærmest ikke-eksisterende, så jeg talte engelsk med Johan og spansk med Clara og Michel. Det var et dejligt møde. De to franskmænd havde mødt hinanden på Caminoen for ti år siden og var blevet gift. Johan havde de mødt for et par år siden og aftalt vandringen med. De var også begyndt dagen før i Cordoba.

Den næste dags etape var på lige knap 40 kilometer, og der var absolut ingen muligheder for at skære den over i to – det var en øde strækning. Jeg frygtede den – en hård udfordring på en vandrings tredje dag.

Her må jeg fortælle, at jeg efterhånden er blevet noget dårlig til bens. 18 års vandringer på Caminoen – undertiden flere gange årligt – og tusindvis af kilometer har sat sig sine spor. Jeg har naturligvis frekventeret diverse specialister – en enkelt fik endda lov til at operere mit ene knæ (i bedste fald uden effekt), og lige før jeg tog af sted fik jeg den endelige dom efter en MR-skanning: brusken i mit højre knæ er ødelagt, og det må jeg leve med. Jeg kan beskytte det med et knæbind og ved at vandre med to stave. Det gør jeg så – jeg havde endda købt mig et par superlette kulfiberstave lige inden, jeg tog af sted. De er simpelthen pragtfulde at vandre med. De bliver hurtigt en del af én på samme måde som det øvrige udstyr.

Jeg lagde ud med fyldte vandflasker og en bocadillo i rygsækken, så snart solen stod op, og jeg havde fået lidt andalusisk morgenmad: ristet brød med olivenolie og tomatmos.

Den første del af turen går op ad landevejen til en lille rastepads hvorfra pilene viser ned gennem en græsbeklædt dal med spredte lave træer. Stien er svær at følge – ofte er den nærmest ikke-eksisterende og kun synlig, ved at man får øje på en nærmest udvisket gul pil på en sten eller et træ mens man vader igennem det høje, våde græs og andet ukrudt. Og så er turen oven i købet helt overflødig: man ender alligevel oppe på landevejen igen. Den skal man nemlig krydse for at komme ind på en jordvej, der snor sig videre gennem bakkerne.

Men så går det også godt. Udsigten er fin til grønne bakker og vejen er bred og herlig at vandre på. Der er så meget at se på, at man nemt kan fare vild, hvilket jeg så gjorde. Pludselig kom jeg til en bred asfalteret landevej. De gule pile var væk. Lidt efter kom de andre. De havde bare gået efter mig og også overset de gule pile – i den udstrækning, de havde været der.

Jeg valgte at følge asfaltvejen – retningen var ikke til at tage fejl af – og efter et par kilometer nåede jeg et udsigtspunkt, Puerto del Calatraveño, med en drabelig skulptur af et fortidsmenneske eller en gorilla, der bar et

får på sine oprakte arme. Snart fik jeg følge af de andre, og vi besluttede at finde tilbage til Caminoen. Vi gik et par kilometer sammen og fandt snart igen vores pile og holdt spise-pause ved et lille vandløb, hvor fuglene sang, frøerne sprang om og guldsmedene svirrede.

Nogle kilometer før mål ligger der en ermita, hvor der er borde og bænke i sten under skyggefulde træer – og en vandpost. Jeg drak mindst en liter og holdt en lang pause og fik skrevet dagbog. Pludselig hørtes en vind i træernes blade og oppe ved en låge ind til området opstod der en hvirvelvind, der hvirvlede det knastørre støv og visne blade op i en søjle, der dansede væk i varmen.

I Alcaraceros er en lille by med kun en enkelt overnatningsmulighed, Hotel Rural Miguel Angel, der er ren luksus og har en speciel pris for pilgrimme: 25 euro. Badeværelset var en drøm - man kunne enten stå under en paraplystor bruser eller også bruse sig horisontalt over hele kroppen. Jeg kunne stå der i timevis, hvis det ikke var fordi jeg lige skulle have mig en enkelt fadøl og et stort glas snegle – sæsonen var jo snart forbi og ud over, at det smager fortrinligt er det et herligt tidsfordriv at pille de små kogte sneglekroppe ud af husene med en tandstikker – denne gang endda mens de på tv's fladskærm viste tyrefægtning. Mere ægte spansk stemning kan man næsten ikke opnå. De andre havde allerede indlogeret sig og aftenen tilbragte vi i hinandens gode selskab. Især fik jeg talt en masse med Clara om Caminoen og caminooplevelser, om berømmelige Jato i Villafranca, som havde helbredt hende engang, som han også engang helbredte min kone - og ikke mindst om at vandre en depression væk, noget VI begge havde gode erfaringer med.

Næste morgen var det fjerde dag og jeg var helt ødelagt i kroppen efter gårsdagens næsten 40 kilometer. Jeg havde også fået et par vabler, der gjorde av. Dagens etape er på omkring 25 kilometer, og selvom det ikke er alverden, følte jeg, at det var mere end rigeligt.

Men da jeg først var ude på caminoen gik det rigtig godt. Første landsby, Villanueva del Duque, nås efter kun fire kilometers dejlig vandring ad en markvej flankeret af store, åbne stalde med malkekvæg, og den næste, Fuente la Lancha, nås efter kun yderligere syv skønne kilometer.

Der er uendeligt mange storke i Andalusien. Man ser dem hele tiden, og især højt oppe i rederne på landsbykirkernes tårne, hvor de ligger side om side. I Fuente har de en yndig lille kirke med et kirketårn, der ikke er specielt højt, så der var der mulighed for at få fotograferet storkemor og storkefar mens de kom og gylpede deres fangst op til de sultne unger og fløj ud igen efter mere. Hele tiden var der en voksen i reden til at passe på og når partneren kom med sin fangst udvekslede de deres knebrede hilsener og fortalte om ungernes opførsel og gode madsteder – eller hvad storke nu knebrer om?

De sidste fjorten kilometer går langs landevejen, men så tilpas inde i landskabet, at man knap ænsrer trafikken. Endnu en ermita, Virgen de Guía, og snart dukker industriområdet, der omgiver den lidt større by, Hinojosa del Duque, op og fortsætter et par kedsommelige kilometer indtil man når det første af byens to hostaller – El Cazador – Jægeren.

Ah, et godt måltid mad (8 euro for en virkelig god comida) og en seng! Efter nogle

timers siesta en tur ud i den hede eftermiddagssol for at studere byens berømte katedral, Catedral de la Sierra. Nogle kvinder var ved at vaske gulve og bænke. Jeg satte mig udenfor og iagttog dem, når de kom ud og smed spandevise af snavset vaskevand ud over stentrappen.

Mine medpilgrimme havde valgt det andet hostel, men vi mødtes inde i centrum og spiste sammen til aften.

Extremadura

Femtedagens etape er på et par og tredive kilometer og det er dagen, hvor man passerer grænsen mellem de to regioner, Andalusien og Extremadura.

Caminoen er stadig skøn. Blomster i alle grøftekanter – og ofte store partier med valmuer inde blandt kornet. Spredte stenege, encinas, ses overalt på marker og enge og skaber en helt speciel landskabsform, de kalder 'dehesa'. Indimellem ses grupper af kvæg og undertiden indhegninger med de berømte 'sorte svin', der lever af stenegenes agern – og giver den mest vinunderlige (og kostbare) skinke.

Der var spredte tegn på, at græsset var ved at visne og flere buske var allerede så godt som afblomstrede. Med den brændende sol, der bagte ned hele dagen, ville der ikke gå mange uger, før hele landskabet ville ligge gråbrunt og støvet hen. Men lige nu i de sidste dage af maj, var her farverigt, insekterne summede og fuglene sang.

Fra Hinojosa til den næste by, Monterrubio de la Serena, er der godt 30 kilometer, så det var om at komme tidligt ud af sengetæpperne og få tilbagelagt nogle kilometer inden heden blev for slem.

Efter et par timers vandring skal man vade over Arroyo del Cohete – en lille flod med nok vanddybde til, at det var af med sandaler og sokker. På den anden bred stod der en hund og gav udtryk for noget der lød som aggressiv vrede, men da jeg kom over og skulle have strømper og sandaler på, var den som sunket i jorden. Jeg mødte den lidt senere, hvor den forlegent og nærmest undskyldende trykkede sig langs et gærde. Den havde ikke noget, den skulle have klinket.

Lidt senere ude på stien blev jeg dog nærmest angrebet af to kæmpehunde. En bonde gik rundt på sin højtbeliggende ejendom og lod som ingenting. Nu var det mig, der blev vred: ¿Que pasa? – hvad har du gang i? råbte jeg flere gange så højt, jeg kunne mens jeg med stavene holdt køterne væk. Så tog han sig endelig sammen til at kalde på sine vilddyr. Puha. Men jeg tænkte længe over, hvad der mon foregår i sådan en bondes hoved? Nok ikke ret meget. Det er ikke fordi de andalusiske hunde er en stor plage, men de er ikke altid lige så apatiske som hundene på Camino Francés, hvor de i den grad har vænnet sig til pilgrimmene, at de næppe gider åbne et øje eller løfte et øre, når man vandrer forbi.

Endnu et vadested ved Rio Zucár med høje grønne træer – vistnok en slags ask - og flere nattergale, der sang. Jeg var efterhånden temmelig udmattet, men ikke mere end at de skyggefulde træer med snesevis af fuglereder, nattergalene og de andre fugle, jeg ikke kender navn på, og vandets klukken fik gjort denne pause til noget særligt. Dejligt at sådan en plet findes på Jorden.

Derefter blev landskabet mere dramatisk, stien nærmest forsvandt og krydsede en jernbane ved en forladt station, hvorefter den hævede sig over floden, der slog nogle buede sving og skabte en grøn oase midt i de afsvedne marker. En gitterdragerbro, en jernbanebro i stil med den gamle Lillebæltsbro, fører jernbanen over floden. På toppen: storke. Lidt efter kommer en ermita, der nok ser spændende ud, som den ligger oppe på en bakke, lysende i solskinnet og sikkert med en madonna inden i, men jeg valgte at passere og fortsætte lige ud ad den ikke specielt spændende landevej de sidste otte-ti kilometer.

På den første bar i Monterubio fik jeg at vide, at jeg skulle bo på Vatikanet – Hostal Vaticano. Det er vist en stående vittighed dér i byen. Ellers sker der vist heller ikke så meget. Det var også et udmærket hostel, men prisen på 25 euro var noget i overkanten for de enkle værelser.

Det blev den sidste aften med de tre andre. Fra i morgen vil jeg være alene. De har travlt og vil vandre samtlige 36 kilometer til Campanario, mens jeg vil stå af halvvejs i Castuera. Det har været perfekt at mødes

med de andre pilgrimme om aftenen efter en hel dag mutters alene ude på stierne. Jeg kunne jo godt have fortsat med dem, men jeg følte, at nu var det nok. Min tilstedeværelse forhindrede dem i at kommunikere på deres fælles franske sprog – og enten lukkede jeg Johan ude, når jeg talte spansk med Clara og Michel eller også snakkede jeg bare engelsk med Johan og kunne ikke samtidig være i kontakt med det franske par. Og jeg var jo den fremmede, gæsten, så jeg følte, det var på tide at sige pænt farvel og buen Camino.

Videre alene

Landskabet er skriftet dramatisk. Det er blevet fladere, mere udstrakte marker, mere tørt. En kanin spæner af sted på vejen foran mig indtil den finder en smutvej i det høje, visne græs i grøftekanten.

Vejen for det meste asfalteret og dårligt afmærket. Heldigvis mødte jeg en jogger, der kunne bekræfte, at jeg er på rette vej. Mod nord rejser sig en bjergkam. Der ligger en by, Benquerencia, næsten oppe på toppen. Helt oppe krones bjerget af en borgruin, der virkede meget tiltrækkende. Jeg gik og fablede om at tage derop senere på dagen, når jeg havde fundet logi. Det blev desværre ikke til noget – denne gang.

Der var gang i bylivet denne lørdag ved middagstid i Castuera. Der var bryllup i kirken og folk flokkedes på torvet i deres bedste tøj. Videre ned ad hovedgaden fik jeg øje på hotellet, men det så noget forladt ud. Senere fik jeg at vide, at det var gået nedden om og hjem. Men der måtte være andre muligheder, byen er stor.

Det var der så ikke. På en bar talte jeg med en meget hjælpsom bartenderske, der prøvede at telefonere til det eneste hotel i byen, der stadig havde åbent. Men der var alt optaget. Så den eneste løsning var at vandre ud til landevejshotellet Baron del Pozo, hvor de havde et værelse til mig. På vej ud af byen gik jeg ind på hver eneste bar og drak en cola og spiste de små lækre tapas'er, som man fik i tilkøb, lever og kallun i pikant sovs.

Kedelig vej langs landevejen derud – camino-stien måtte jeg vælge fra, da den går ind over land gennem en dalstrækning. Frygteligt sted, larm, fester, sikkert et bryllup og

en rund fødselsdag i festlokalerne, turistbusser, der kom og tømte sig for højtsnakkende kvinder, der købte turrón og andet sødt i butikken. Et gedemarked. Men hvad skulle jeg gøre? Vandre videre ad landevejen i eftermiddagsheden orkede jeg ikke, så efter nogen overvejelse tog jeg værelset og proppede ørerne til.

Næste dag fortsatte jeg ad landevejen. Der var ikke megen trafik på sådan en søndag morgen og de 18 kilometer til Campanario var overstået på under fire timer. I Campanario er de to bygninger på jernbanestationen lidt uden for byen omdannet til henholdsvis en restaurant og en slags albergue – Albergue Rural de Estación - med køjesenge i små værelser på første sal og en opholdsstue neden under. Jeg fik et værelse for mig selv, endda med balkon – og der kom ingen andre gæster. Aftensmaden kunne jeg også nyde mutters alene i restauranten. Så er man godt nok alene.

Dagen var kvælende varm. Jeg fik læst en spansk novelle, vasket og tørret alt mit tøj, mediteret, plejet vabler, iagttaget en flue, der løb rundt på mine fødder. Fra balkonen udsigt til et kegleformet bjerg med en borg-ruin på toppen og den hvide by, der spredte sig som et forklæde ned ad bjergsiden, Magacela.

Mandag morgen begyndte jeg min vandring lige så snart, jeg overhovedet kunne se en hånd for mig – ved halvsvytiden. Nu var jeg så ude på Caminoen igen og vejen slyngede sig gennem de afsvedne marker forbi en opdæmmede sø, hvor utallige store spankulerede rundt på deres røde ben og fandt føde til deres sultne unger hjemme i reden på kirketårnet.

Vejen passerer en arkæologisk udgravning af et forsvarsværk og flere ruiner af miner, der indbyder til nærmere udforskning. Det er et område med store turistmæssige oplevelsesmuligheder, men man vandrer mutters alene, og som pilgrim gælder det som bekendt om at tilbagelægge nogle kilometer.

Magacela kom hele tiden nærmere og viste flere og flere detaljer. Borgen helt sikkert et besøg værd, men da jeg kom frem valgte jeg ikke at klatre op i byen og lege turist. I stedet slangede jeg mig på en bænk neden for byen og kiggede på en kvinde, der var ved at hænge vasketøj til tørre mens hun underholdt sig med en nabokone og lidt senere med en ældre mand, der var ude at lufte sin hund.

Dagens mål var storbyen Don Benito. Dejligt i sin ensomhed at komme til en rigtig by, hvor man kan sidde og nyde livet på en fortorvscafé på Plaza España.

Men hvor skulle jeg overnatte? I min guide står der, at man kan overnatte gratis og endda få gratis mad på et 'Casa de Acogida' og det lød jo næsten for godt til at være sandt, så hvorfor ikke? Da jeg fandt stedet stod forstanderen i døren. Der var siesta, og man kunne ikke komme ind før om et par timer. Vi faldt i snak og i løbet af samtalen blev vi enige om, at det vistnok ikke lige var et sted for mig. Det var nærmest et hus for hjemløse, der kunne få en seng at sove i på et firesengsværelse og et måltid mad – under forudsætning af, at de indordnede sig de regler, der gjaldt for herberget – fx var det nul alkohol, og døren blev lukket og låst klokken otte. Han henviste mig til et billige hostel langt pokker i vold i den gale retning

i forhold til Caminoen, idet han ikke kunne anbefale hostallet inde i centrum, der var rasende dyrt – mindst 40 euro for en overnatning. Det valgte jeg nu alligevel – og slap med at betale 22 euro.

Næste dag tog jeg bussen de første otte kilometer til Medellín, stien går dels på, dels parallelt med en stærkt befærdet landevej og det gad jeg ikke udsætte mig for.

Allerede fra Don Benito kunne man se borgen på toppen af bjerget over Medellín. Jeg ærgrede mig en smule over, at jeg ikke allerede havde taget dertil dagen før. Der er masser at se på. Byen har eksisteret siden romertiden og fremstår som en smuk middelalderby med flere seværdige kirker – og naturligvis borgruinen. Rundt om byen breder rismarkerne sig og reflekterer sollyset i vandoverfladen.

Ud af Medellín passerer man en imponerende 400 meter lang bro over Rio Guadiana hvorefter caminoen følger en snorlige vej gennem rismarkerne til landsbyen Yelbes, der skinner hvidt i sollyset med sine ligele-

des snorlige gader. I udkanten af Yelbes ligger der en lille skov, hvor alle de storke, der ikke har været plads til på kirketårnene, har bygget reder i trætoppene. En hel koloni.

På byens bar faldt jeg i snak med et par bønder, der bl.a. pralede med, at Spanien var den næststørste risproducent i Europa (efter Italien) og at netop her var centret for den spanske risdyrkning. Det samme gjaldt til lige tomater.

Og sandt er det, at der var livlig aktivitet på markerne. Traktorerne, der bruges i rismarkerne, har smallere hjul end de almindelige traktorer. Ude på stien blev jeg passet op af en mand, der lige skulle spørge, hvad jeg var for én og samtidig kunne fortælle, at jeg vandrede på en antik, romersk vej.

Og jeg vandrede og vandrede. Afmærkningen var sparsom og forvirrende, og folk, jeg spurgte om vej, vidste ikke rigtig, hvor jeg egentlig skulle gå hen. Problemet var at finde et sted at krydse floden. Men pludselig var den der, floden. Et rivende strøm.

Jeg var vistnok faret vild (det viste sig lidt senere, at det var jeg faktisk). Men af med tøjet, rygsækken på hovedet og ud i strømmen. Godt, jeg havde stavene. Ellers var jeg blevet meget mere våd, end jeg blev.

I det flade landskab kunne jeg skimte den landsby, der havde været mit dagsmål, Torresfresneda, men hvis jeg skulle vandre der hen, ville det være som at gå tilbage – og er der noget, der er mig inderligt imod, er det at spille gode, gennemvandrede kilometer på Caminoen. Så jeg stilede i stedet mod at vandre til den næste landsby, San Pedro de Mérida.

Set i bakspejlet var det en uklog beslutning. Der var alt for langt og hele strækningen tilbagelægges på en asfalteret vej, kaldet en servicevej, der går langs motorvejen. Uendelig og uendelig kedelig. Yderligere var jeg løbet tør for vand – og der var intet at få, ingen huse, hvor man kunne få fyldt sin flaske og ikke én eneste bil passerede mig i de par timer, jeg asede min mødige krop gennem land-

skabet. En flok gribbe kredsede over mig. Til mit held passerer vejen et par blommeplantager og selvom umodne blommer er godt sure, giver de en smule væske, når man sutter på dem. Det blev min redning.

San Pedro de Mérida er ikke charmerende. På en rastepads ved motorvejen ligger et par hostaller, beregnet på at betjene langturschauffører. Ikke ligefrem indbydende. Men hvad var alternativet? Jeg kunne ikke holde ud at blive og slog følge med en ung pige, der sad og ventede på bussen til Trujillanos, hvor hun skulle have dansekonkurrencer. Syv kilometer i bus på servicevejen langs motorvejen. Godt jeg slap for at vandre dem.

Logiet i Trujillanos var nu meget lig det, der var mulighed for i San Pedro – et hostel, der fortrinsvis lever af at leje værelser ud til håndværkere og lastvognschauffører. Men det tog jeg, orkede ikke mere, dagen havde været lang nok.

Næste dag var den sidste dag på Camino Mozárabe. Fra Trujillanos er der syv kilometer til Mérida ad en ganske dejlig grusvej. Mérida ligger på Via de la Plata, Sølvruten og er i sig selv en hel rejse værd. Smukke kirker og en masse velbevarede rester fra romertiden, specielt de berømte og imponerende akvædukter.

Konklusion

Min vandring sluttede ikke i Mérida, men 100 kilometer længere nordpå i Cáceres. Men da denne artikel allerede er lang nok, vil jeg ikke fortsætte min beretning om dette mere kendte stykke af Caminoen – og det er jo også en anden Camino. Jeg traf igen andre pilgrimme og nød nogle dage med den mere kendte pilgrimsstemning på alberguerne – ikke mindst på klostret i Alcuéscar hvor der serveres aftensmad, desværre ikke sammen med munkene, som flere af os havde sat næsen op efter, men i et godt og hyggeligt pilgrimsfællesskab.

Som rejsefører til turen havde jeg udskrevet det udmærkede materiale fra pilgrimsforeningen i Granada - <http://www.camino-mozarabe.es/index.php> - der tilbyder sig med rimeligt gode kort og informationer om infrastruktur. Kun rimeligt – ofte mangler der informationer om overnattingsmulighederne. I stedet henviser de til præster og kommuner – og jeg tror da også,

at man kan få lov til at sove i gymnastiksale, menighedshuse og lignende, hvis man spørger pænt om lov.

Men Camino Mozárabe er stadig så sparsomt bevandret, at der ikke er sat noget som helst i system. Refugier og lignende findes ikke. Det var derfor, jeg satsede på små hostaller – og som det vil være fremgået, fungerede det for det meste udmærket. Prisen varierer mellem 14 og 25 euro med et gennemsnit på lige godt 20, hvilket naturligvis er en omkostning. På den anden side er udgifterne til forplejning betydeligt rimeligere, end de efterhånden er kommet op på på Camino Francés, så alt i alt er det ikke specielt kostbart at vandre den mozarabiske.

Til gengæld må man være indstillet på ensomheden. Jeg var heldig at møde den hollandsk-belgiske, spansk-franske trio. Til gengæld så jeg absolut ikke andre. Så man skal være gode venner med sig selv – eller have et ønske om at blive det – for at begive sig ud på dette eventyr.

Navnet – Mozárabe – hentyder til en speciel byggestil inspireret af den arabiske besættelsesmagt. Det så jeg nu ikke meget til. Kirkerne er stort set lukkede, så der er ikke meget at gå på opdagelse i. Det betyder også, at der ikke er meget, der inspirerer til det kristelige - det åndelige må man hente i landskaberne, skaberværket, skønheden dér. Og i sig selv, sin indre rejse, naturligvis.

Og så er der varmen. Selvom det var relativt tidligt på sæsonen, var den ind imellem næsten uudholdelig. En anden gang ville jeg begynde en måneds tid tidligere, altså i april, hvor der også vil være et blomsterflor og masser af fuglesang at nyde.

En pilgrim krydser sit spor

Forfatteren til denne artikel ønsker at være anonym. Brugere af foreningens Åbent Forum vil dog genkende hans signatur og redaktionen er naturligvis bekendt med hans navn. Det er en lang tur der her berettes om. Nærmest to caminoer i én: den portugisiske – endda i den længst mulige udgave – og den engelske – og der er noget at hente både rent praktisk og oplevelsesmæssigt.

af 'med tæerne fremad'

Efter to dejlige ture gående fra øst mod vest (Francés/Finisterra og Del Norte/Muxía), var tiden kommet til at ændre retningen og gå fra syd mod nord. Udgangspunktet var derfor Camino Portugués (fra Lisabon) og den engelske vej (fra Ferrol). Med en svagthed for hav, vand, verdens yderpunkter og et hurtigt kig på kortet var indskydelsen der: Hvorfor ikke starte i Portugals sydligste punkt Faro. Følg kysten rundt og op til Lisabon – og som slutning på turen – hvorfor ikke fortsætte (baglæns) ad den engelske vej og videre til Spaniens nordligste punkt – på samme måde som mange fortsætter "ligeud" til verdens ende. En plan som i det store hele lykkedes – kun med en mindre slut-ændring på grund af en overbelastet fod.

1.del: Faro – Silves – Sagres – Sines – Lisabon

Selvfølgelig en tur uden pile, refugier og andre pilgrimme. Med et simpelt kort, lidt læsning på nettet og Politikens "Turen går til Portugal" krydsede jeg min vej gennem landskabet – for det meste bare med kysten på venstre hånd og hovedlandevejen på højre. Utroligt hvor nemt det var at undgå "bilerne" – finde strand- skov- og markveje, mindre biveje osv. Overnatningen foregik på skift mellem telt og små hoteller – hostales – som der findes i næsten alle byer (pris fra 15 euro) i Portugal.

Med rette kan man kalde denne vandremåde for den frie fugls vandring – hvor man selv skaber sin camino og i højere grad kan benytte sig af pludselig opståede situationer og mere går efter "spændende" steder "uden for ruten" – fordi der er ingen rute. Hvad der ikke er af camino-tradition og "kirkeri" i Sydportugal – opvejes til fulde af historiske levn - forhistorien til al pilgrimsvæsen. Maurer- og tempelridder-ting fra før pilgrimsvandring kom på mode.

2. del: Camino Portugués: Lisabon – Porto

Denne strækning har indtil nu været rimeligt ubetrådt af folk fra andre nationer. Til trods for de mange hostales på ruten har bl.a. manglen af refugier - efter spansk målestok - holdt folk væk. Men flere facts gør i dag ruten til en rimelig nem affære.

Afmærkningen er ”ny-lavet” og flere steder nu omlagt, således at man næsten kun går på ikke-belastede veje. Hvor ruten tidligere primært gik på landevejen ligger den nu parallelt med denne på såvel mark- skov- som biveje. Afmærkningen med gule pile er i top – på nær nogle få strækninger efter Melalhada. Skaden er dog ikke større, end at man blot fortsætter ligeud til næste landsby eller søger ned til landevejen og tager et par kilometer her.

Ruten er for det meste flad, bred og hård – faktisk er den velegnet for cykelpilgrimme med anhænger eller folk med klapvogn. Overnatning langs ruten er en helt lille historie for sig selv. Mit udgangspunkt var: At der fandtes hostales nok til en overkommelig pris, et telt som ekstra mulighed og ikke mindst oplysningen om, at det skulle være muligt at sove på brandstationer – beliggende i byer som medfødte fornuftige dagsetaper. Sidstnævnte foregik med for mig stor succes, men man skal være klar over – at det kun er en mulighed de giver – hvis de har plads (og tid). Betalingen er

uofficielt-officielt fem euro i donation – og sovestedet svinger fra en gulyplads i et tomt lokale (medbring selv liggeunderlag) til en ægte opredt brandmandsseng.

Antallet af pilgrimme er begrænset (folks manglende viden og aktuelle oplysninger om turen). Selvom jeg havde både no-go og go-slow dage på grund af en dårlig fod, mødte jeg i alt på hele strækningen kun fem andre Santiagopilgrimme. Kun to dage sov jeg ikke helt alene – på en brandstation.

Om de andre pilgrimme kan nævnes, at de tilsammen havde gået mere end 10.000 caminokilometer tidligere, og de nu også syntes, at Camino Português skulle være deres næste oplevelse.

Som bilag er her et supplementsskema til dem som vil prøve turen fra Lisabon til Porto. Skemaet er lavet på baggrund af mine egne erfaringer og viden – efter at have gået turen maj 2010 – og kan evt. bruges til etapeplanlægning mv.

Camino Portugués (Lisabon - Porto)

	Lisboa	0	0	612	
1	Vandrerhjem	7	7	605	v
2	Alhandra	29	36	576	b
3	Azumbuja	23	59	553	b
4	Santarem	32	91	521	b
5	Golega	30	121	491	b
6	Tomar	29	150	462	b
7	Alvaiazere	31	181	431	b
8	Ansiao	14	195	417	b
9	Rabacal	18	213	399	b
10	Coimbra	29	242	370	b
11	Mealhada	23	265	347	b
12	Agueda	26	291	321	b
13	Albergaria	17	308	304	b
14	Oliveira	20	328	284	b
15	Lourosa	21	349	263	b
16	Porto	23	372	240	b

Camino Portugués (Porto - Santiago)

		0	0	240	
	(((metro til Maya)))	10	10	230	
1	Sao Pedro de Rates	26	36	204	a
2	Alto Da Portela	25	61	179	a
3	Ponte De Lima	25	86	154	a
4	Rubiaes	19	105	135	a
5	Tui	20	125	115	a
6	Porrino	16	141	99	a
7	Redondela	16	157	83	a
8	Pontevedra	18	175	65	a
9	Caldas De Reis	23	198	42	a
10	Padrin	19	217	23	a
11	Teo	11	228	12	a
12	Santiago	12	240	0	a

Camino Inglés

1	Ferrol	0	0	117	p
2	Neda	12	12	105	a
3	Mino	23	35	82	a
4	Betanzos	8	43	74	s
5	Bruma	28	71	46	a
6	Sigueiro	28	99	18	s
7	Santiago	18	117	0	a

v = vandrerhjem

b = brandstation

a = albergue

s = sportshal

Afslutningsvis til "Lisabon – Porto" vil jeg lige nævne guidebogen "Camino Português" af John Brierley. Den er en sjov bog at have med – som guidebog er den ufattelig dårlig, men den giver en del underholdning efterhånden som ruten og bogen gennemgås – og man bliver mere og mere sikker på, at forfatteren ikke har gået turen selv – højst kørt nogle af strækningerne igennem i bil...

3. del: Camino Português: Porto – Santiago

Civilisationen – camino-civilisationen – camino-infrastrukturen begynder efter Porto. Herfra er turen til Santiago på højde med de spanske veje. Der er afmærkning og albergues nok. Fra Porto til Tui ligger der (nu) tre alberguer med passende dagsetaper og efter Tui – i Spanien – findes de til overflod på de sidste ca. 100 kilometer – som mange nøjes med at gå, og som indtil nu har været det, man forbandt med Camino Português. En ting som helt sikkert vil blive ændret fremover – således det ikke

mere kun er en uges tur fra Tui – men en to ugers tur fra Porto. Antallet af pilgrimme er altid interessant. Fra Porto var der ca. 25 og efter Tui ca. 60 på dagsbasis (maj 2010), hvilket betød ingen problemer med at få en seng i alberguerne. Ruten er en anelse bakket og underlaget er nogle steder gamle veje med skæve brosten – hvilket er lidt hårdt for fødderne.

Som konstruktivt bilag er min gang fra Porto til Santiago – inkl. De "nye" alberguer. Selv var jeg ramt af go-slow og derved forholdsvis korte dagsetaper. Samtidig gælder det for de kommende pilgrimme på denne strækning – at der findes flere end de her nævnte alberguer i Spanien.

4. del: Camino Inglés: Ferrol

Planen var for mig at fortsætte ad denne "baglæns" og videre nordpå til et for mig "helligt sted" – Spaniens nordligste punkt. En plan foden ændrede til at blive gå Camino Inglés forlæns fra Ferrol. Hele turen gennem Portugal kan anbefales – men

Camino Inglés tog mig med storm. DEN SKAL OPLEVES. En dejlig afslutning på en længere camino-vandring og et SUPER alternativ til den overbegåede "Finesterra/Muxia". Camino Ingles må være den oversete camino – den er forholdsvis kort, lig-ger uinteressant for mange og dagsetaperne med kun tre skævt beliggende alberguer – har gjort den forsømt. Men hvor der er vilje, er der vej, og hvor der er lyst, er der løsnin-ger. Caminoen har ALT i flotte udsigter, vand, bugter, stille stier og næsten ingen pilgrimme (mødte tre). Kan man ønske sig mere – til en lille uges vandring?

Dag 1. Santiago - Ferrol kan ske med bus. 1,5 timer og 10 penge. Ferrol by er en in-teressant almindelig spansk havneby med alt – inkl. "pensioner" til 15-20 Euro. En passende by at holde eftermiddag/aften i – og lande på jorden igen efter besøget i San-tiago.....

Dag 2. I Ferrol er der pile fra havnen og her-fra går den flotte vandring sydpå primært langs bugten til Neda med albergue. 12 små kilometer man skal tage sig tid til at nyde – for det første er det ekstremt flot og for det andet – er der kun afslapning med en flot udsigt at tage sig til i Neda. En lille by med cafeer og supermarked på kirkesiden.

Dag 3. Fra Neda går turen over Pontedeu-me til Mino med albergue (23 kilometer i alt). Halvvejs ligger Pontedeume, som er en flot lille by oplagt til frokost/siesta. Heref-ter starter de rigtige bakker med lange stig-ninger – som blot giver nye flotte udsigter. Mino med alberguet er en lille strandpro-menade-by med supermarkeder osv.

Dag 4. Betanzos 8 kilometer ... OTTE ki-lometer ... heldigvis krævede min fod, at jeg skulle overnatte her planmæssigt – uanset hvad det ville koste..... Betanzos er en fan-

tastisk, uspoleret, gammel, typisk mindre spansk by, som er en hel eftermiddag værd. Og næste dags etape til næste albergue (minus de 8 kilometer) – er hård nok i sig selv. Hvad der er pilgrims-overnatnings-interessant er, at man kan sove ”gratis” i sportshallen som pilgrim. Her fik jeg ”karaterummet” – ikke nok med at hele gulvet var en madras – der var også løse sovemadrasser.

Dag 5. Bruma med alberguet giver en dag fra Betanzos med 28 kilometer. Desværre eller heldigvis er der ingen vej uden om. Ruten går kun i gennem uspoleret landskab – næsten uden bebyggelse. En cafe ca. midtvejs – er hvad der er – BRUG DEN ... Men GÅTUREN er fantastisk. I Bruma med alberguet er der INTET. Men her kan bestilles mad/menu udefra til levering - ok pris – og der er et par automater (drikke/snack).

Dag 6. Starter lige dagen med 8 kilometer til første café, og derfra videre til Sigueiro – hvor man også kan sove i sportshallen. En etape på i alt 28 kilometer (alternativet er at vandre hele vejen til Santiago på 46 kilometer). Igen fortsættes vandringen i uspolerede områder, hvor udbuddet af cafeer er minimalt. Spurgte selv om vand ved et hus – og fik en øl. Så husk vandflasken med indhold.

Telefonnummeret til politiet/sportshallen fås i Bruma (alberguet) – eller man går på ”rådhuset”. Selv blev jeg stoppet op af ”politiet” midt på ruten og spurgt: Hvor har du tænkt dig at sove ? Og på svaret ”sportshallen” udvekslede vi mobilnummer, og jeg fik besked på at komme der kl. 19.00 - service siger jeg bare. Sigueiro – en almindelig lille by med alt – men ikke verdens mest spændende sted.

Dag 7. Så er der kun 18 kilometer til Santiago (igen). Vigtigt er lige – at igen er der langt til den første café, som ligger i Santiagos industrikvarter - ca. 13 kilometer, hvor man i varmen har droppet den sene morgenkaffe og skriger på vand og cola...

GENERELT.

Fra at være en uoverkommelig firedages vandring for de fleste – er Camino Inglés hermed ændret til en overkommelig uges tur.... Camino Inglés er mange steder en mini-udgave af Del-Norte.... og kun få strækninger på hele Francés kan komme lidt i nærheden af denne lille mini super camino.

Bilag for overskuelighedens skyld...

5. del: OPLEVELSER

5. del skulle have været fra Ferrol og 100 kilometer nordpå. Men der er tre vigtige ting, som man skal leve konstruktivt med som pilgrim: De 3 V-er: Vej, Vejr og Velbefindende. Vejen - underlaget er bestemmende for tempoet - bakker, stenet, blødt, mudret osv... Vejret – tilpas, varmt, koldt, tørt, regn... Velbefindende – fysiske situation, træning, smerter, mad/drikke, psykiske overskud/underskud osv. DISSE ELEMENTER skal man bl.a. indrette sin vandring efter. Det skal være en OPLEVELSE – sjovt, hyggeligt og konstruktivt lærerigt ... og det skal være med et overskud af positive oplevelser, man lever på camino-en og kommer hjem med.

Del 1 til 4 er skrevet som konstruktiv brug for andre – med en bevidst neutral holdning. Oplevelser skal gøres af én selv – men hvis billetten lige er hjælp til at komme af sted – se det simple – nemme – overkommelige og muligheden – så skulle det gerne

være der. Noget andet er alle de fantastiske oplevelser – som vil sidde på nethinden og i hjertet – resten af livet. Selvfølgelig giver en tur på små to måneder masser af forskellige oplevelser, men noget kan også opleves bare på en uges tur...

Uanset hvordan man griber det an – så gør det ... på din måde ... INGEN måde har patent på at være den rigtige. Den rigtige måde – er den måde du gør det på (bare du ikke køber en pakkerejse af en latterlig "guide" – som har det som hovedindtægtskilde ... der er intet mystisk eller uoverkommeligt ved selv at tage af sted). Har du taget beslutningen og købt flybilletten – er der tonsvis af (gratis-) hjælp at hente ved almindelige erfarne pilgrimme.

Som afslutning – i denne omgang – fra denne tur - tre følelses-oplevelser...

10.000 Fatima-pilgrimme

En ganske almindelig pilgrimsvandringsdag – var endt på landevejen med nogle kilometer forude. Så i horisonten – i vejssiden – en orange selvlysende stribe. VEJARBEJDE tænkte jeg. Lidt efter dukkede en cyklamefarvet stribe op – længere ude i horisonten. Ja, ja – mere vejarbejde. Men nu kom striben nærmere – de bevægede sig.

Det var små grupper på 20-30 stykker af Fatima-pilgrimme – som gik den forkerte vej. Om aftenen skulle jeg (igen) på brandstation og sove. Men denne gang sagde manden NEJ – salen var reserveret Fatima-pilgrimme gående syd – og jeg var Santiago-pilgrim gående nord... Tålmodighed – og andre brandfolks mening – og jeg fik lov at sove – i idrætshallen – sammen med Fatima-pilgrimmene. Der var 179 stykker, viste det sig. Deres rejse var at GÅ – mens 2 flyt-

tebiler transporterede deres udstyr, som indeholdt alt fra deres soveværelses-madrasser over havemøbler til hårtørrere og skiftetøj til aften-spisning... WOW – hvilken oplevelse... Næste dag – det vrimlede ... satte mig på en café i vejssiden og talte – regnede – det blev til over 10.000... Den dag – mødte jeg mere end 10.000 Fatima-pilgrimme... Og vi tænker Santiago som noget stort ... med patent på små rygsække...

Årets brøler og verdens største bøn

Solen havde været varm, så jeg (vi) gik alle i vores egne tanker. Efter en mindre bakke snoede vejen sig ind i en lille landsby – hvor vi blev mødt af udbruddet – jeg citerer: Lby-vjhkbvkbj -- bkhbehb... Vi kiggede, smilte og kiggede væk – og fortsatte vores gang (en tigger som solgte muslingeskaller).

Et kvarter senere slog det mig. MIG – store idiot. Jeg skulle have stoppet og købt en muslingeskal – af ham – en spastisk mand midt i livet. Overvejede om jeg skulle gå tilbage – smile - købe – og bare smide den i første affaldsspand. Men fortsatte – det var alligevel for dumt. Senere på dagen fortalte jeg oplevelsen og tanken til de andre medpilgrimme. Og sjovt – en datter på 35 sagde straks – at hendes far på 65 havde sagt nøjagtigt det samme – en halv time efter mødet / overraskelsen. VI BURDE HAVE KØBT EN MUSLINGESKAL AF HAM. Så kære du – pilgrim – som engang går Camino Portugués – Porto/Santiago: KØB en ekstra muslingeskal på min regning eller drop en af de mange kopper kaffe/øl undervejs på strøgets dyreste café ... Por favor...

Hvor nemt det er...

Overordnet var hele turen – fra at "mene" det er absolut muligt – til at det i virkeligheden var "skide nemt". Intet mystisk eller uover-

kommeligt. Jo "sværere" det virker – dets tættere er løsningen. Det er en fantastisk følelse. Fik set og oplevet - steder og mennesker – som jeg ellers aldrig ville have mødt/set. De fleste vil om byer sige Lisabon og Porto – de skal opleves. Men som fredfyldt pilgrim - med svært ved at omstille roen til storbylivet – vil jeg skribe: TOMAR, CO-IMBRA og BETANZOS – er byer for den rolige vandrer – som er en "hviledag" værd. Ingen alberguer mellem Lisabon og Porto – men sove på brandstationer hele vejen – og så næsten kun alene. Nogle af de ting – som er med i en pilgrims drøm - mennesker – tankemåder – masser... Jeg vil kun nævne de eneste danskere jeg mødte:

Et dansk ungt par i tresserne med smil på læberne. Hvor er det fedt at se og opleve: Retired – don't ask me to do a damn thing..... stod der på T-shirten.

Sig nærmere gud...

Selvfølgelig var dette ikke min sidste camino. Selvfølgelig er der mange andre ture og de samme kan gås mere end én gang. Min næste camino – nærmere gud. Ikke noget med en gammel historie og et postuleret fortidslevn – et geografisk sted. Men et "helligt sted" – højt oppe. En tur gennem/over Pyrenæerne på GR11 – hvor jeg hilser på Santiagopilgrimme i bl.a. Irun og Somport – mens jeg denne gang går fra vest mod øst – Atlanter- til Middelhavet - i de højere luftlag.

Men husk lige – køb en muslingeskal på Camino Portugués af ham dér – og smid en tyver i madam blå, når du ser en af landevejenes farende...

MED TÆRNE FREMAD – og ønsket om en god tur...

Camino Inglés - en smuk og ensom vej!

Ferrol – Neda 16, Neda – Miño 27, Miño – Bruma 38, Bruma – Sigüeiro 24 og Sigüeiro – Santiago 16 kilometer - i alt ca. 121 kilometer. Det er den korte version af den Camino, som der berettes om i det følgende.

af Dorte Grube Kromann

Min tur sammen med min veninde i maj 2010 på Camino Inglés var en smuk og uforglemmelig tur, som vi begge mindes med glæde.

Turen blev gjort på en god uges ferie. Vi fløj over Stansted med en overnatning der, og næste morgen fløj vi videre til Santiago. Vi ankom til lufthavnen i Santiago klokken godt 11 og kørte til busstationen i Santiago, hvor det lykkedes os at nå en bus til Ferrol kl. 12. Vi ankom til Ferrol kl. 13.30, og så var det om at finde et turistbureau, så vi kunne få et stempel og finde Camino Inglés. Det var ikke så nemt fra busstationen, der ligger i udkanten af byen, men da vi spurgte en flink mand om vej, fulgte han os hele vejen til turistbureauet.

Her kunne de fortælle, at vi skulle ned til havnen, hvor Caminoen starter, men de havde desværre ikke noget stempel, og det var jo vigtigt, når vi skulle starte her, for at få vores Compostela, når vi kom til Santiago. De henviste os til et større turistbureau et par gader længere væk, som vi nåede, lige inden de lukkede kl. 14. Efter en god frokost med salat og tortilla de patatas var vi klar til at begive os på vej.

Først gik vi nogle kilometer til havnen, og så skulle vi nærmest den samme vej tilbage igen langs havnen. Det er en stor driftig havn med kraner og skibe – det var dejligt at se en havn, hvor der stadig er aktivitet.

Vi gik langs vandet et godt stykke derudad, og blev ellers ledt lidt den ene vej og så den anden vej, og vi følte, der var meget langt til Neda, men langt om længe helt inde i bunden af fjorden kom byen og herberget. Døren til herberget var låst, men heldigvis var der tre pilgrimme derinde, som åbnede for os. Det var tre spaniere fra Valencia. De havde taget det store soverum, og vi fik et lille rum for os selv. De var søde og venlige, meget svære at forstå, men da de hørte, at vi var fra Danmark, så lyste de op og begyndte at snakke om Michael Laudrup. De gik meget op i sport, og skulle på bar om aftenen og se en fodboldkamp. Vi blev på herberget, og de fik nøglen med, så de kunne komme

ind. Ved 22-tiden kom hospitaleroen og vi fik stemplet vores pas og blev skrevet ind.

Næste morgen var vi klar til at gå videre ved 8-tiden, og det var en meget smuk tur videre frem. Jeg havde sidste år på min vandring fra St. Jean Pied de Port til Santiago og Finisterre hørt fra en sydafrikansk dame, at denne vandring skulle være så smuk, og det er den også. Man går i et bjergrigt område, så turen går op og ned med de skønneste udsigter i alt det grønne. Man går de første dage nær havet, og kan se det indimellem. I den hyggelige by Pontedeume gjorde vi holdt for frokost. Byen ligger inde i bunden af en fjord, og det var et meget flot syn at komme gående hertil. Man kommer langs vandet ad en promenade, hvorfra man kan se de små fiskerbåde, der ligger til ankers langs med byen, derefter kommer byen og bag den er der høje bjerge med grønne, grønne træer. For at komme til byen skal man over en lang bro og kommer lige ind i de små, smalle, hyggelige og stejle gader. Her var vi inde og så den smukke kirke med en fantastisk altertavle og en figur af Jakob som maurerdræber.

Det var den første kirke, vi fandt, der var åben. Idet vi trådte ind i kirkerummet virkede den noget dystert, her var halvmørkt, og øjnene skulle lige vænne sig til at se. Altertavlen er en frise over Jesu lidelseshistorie, og Maria er afbildet med en stor dolk lige i hjertet, et flot billede på hendes sindstilstand. I de spanske kirker er der megen udsmykning, og det er der også her, men denne er anderledes. Desværre var de fleste andre kirker, vi kom forbi på turen, lukket. Lige efter Neda kom vi forbi en kirke dedikeret netop til pilgrimme på Camino Inglés, men heller ikke den var åben, så vi så i stedet kirkegården.

Her i Pontedeume mødte vi vores spanske venner, som havde fået de berømte pulpos til frokost, hvor vi nøjedes med en lækker bocadillo.

Vi kom til herberget i Miño lige før vores spanske venner fra dagen før, og vi havde ringet efter hospitaleraen, da der ikke var andre gæster. Vi var igen de eneste pilgrimme, og vi lavede igen et soverum for os to kvinder og et for de tre mænd. Efter bad og afslapning gik vi en tur ud i byen, og det er en fantastisk smukt beliggende by lige ud til havet. Med udsigt til det åbne hav til den ene side, og indover ser man de høje bjerge. Byen virker mondæn med strandpromenade og en lækker bred sandstrand med palmer. Vi fandt en bar med udsigt og sad længe i solen og kiggede ud over det blå, blå hav og nød det. Senere fandt vi et sted at spise. De havde intet spisekort, og adskillige blev hidkaldt for at servicere os og få os forklaret, hvad der var at få at spise. Vi smagte bl.a. pulpo og fik lækre nyfangede fisk. Vi fandt aldrig ud af, hvad det var for fisk, men de smagte godt, selv om de blev serveret med hoved på.

Næste dag regnede det desværre hele dagen. Vi sad lidt over morgenmaden før vi tog os sammen til at komme af sted. Efter 8 kilometer var vi i Betzanzos, hvor vi holdt vores første pause. Her gik vi på bar og fik noget varmt, og overvejede også at stoppe her, men vi syntes, at byen virkede lidt kedelig, selv om den er smuk udefra. Floden løber langs med byen og man går ind i den igennem en byport. Måske var det også regnen, der var medvirkende til, at vi ikke syntes, at byen virkede så spændende. Kirken var som de fleste andre, vi havde prøvet at komme ind i, lukket. Vi havde lyst til at gå længere, så vi fortsatte i regnen mod næste herberg 30 kilometer væk i Bruma. Indtil nu havde vi haft havet ude til højre, men fra Betzanzos kom man væk fra havet. Det var en meget smuk tur i kuperet og grønt terræn og i starten også indimellem med udsigt til havet. Efter 18 kilometer kom vi til den næste bar, og den var ventet med længsel. Her fik vi lidt mad, men ingen varme da her var hundekoldt, så vi blev bare koldere af at sidde stille her. Vi måtte gå os til varmen igen. Vi havde drivvåde sko og strømper, som var blevet iskolde, mens vi sad stille, men efter at have gået lidt fik vi varmen.

Langt om længe nåede vi herberget i Bruma, og her var den flinke hospitalero glad for at få gæster, da vi var de eneste den dag. Herberget er indrettet i en smuk gammel galicisk bygning, der er restaureret. Hospitaleroen puslede om os, tændte op for flere radiatorer og sørgede for, at vi kunne hænge tøj til tørre og kom med aviser til skoene. Han tilbød også at køre os til nærmeste by for at handle, men vi havde købt en ekstra bocadillo på sidste bar, som vi kunne klare os med, og vi orkede ikke mere. Han boede i nærheden og kom og sagde godnat inden sengetid. Tænk sig - at have et helt herberg for sig selv, det havde jeg aldrig oplevet før. Hjemmefra havde jeg været bange for, at her var overfyldt, når det i år er helligt år!

Vi sov godt om natten, og næste dag fortsatte vi i tørvejr og med tørt tøj imod Sigüeiro. Det var også den dag en meget smuk tur med grønt landskab, der blev krydset af floder og gamle smukke broer. Vi var nu i mere landlige områder med marker med græssende køer og æsler, og kom forbi flere restaurerede vaskehuse.

På forrige herberg havde vi fået at vide, at man i Sigüeiro kunne sove i en sportshal på en skole, og det havde vi regnet med at gøre, men vi gik forkert ind i byen og missede vejen til hallen, og stod snart uden for byens hotel. Vi fik her et dobbeltværelse til 30 euro og droppede at gå ud og lede efter hallen.

Efter at have sundet os lidt fandt vi kirken, hvor det viste sig, at der var messe kl. 19. Vi mødte præsten, der var meget behjælpelig med stempel i vores pilgrimspas. Her deltog vi i messen, og præsten gav os efter messen en velsignelse med på vores videre færd. Vi sluttede af med en lækker menu på hotellet,

hvor der var der tre pilgrimme foruden os. Næste dag begav vi os på vej på turens sidste vandring. I udkanten af Santiago, nærmest i et industrikvarter, mødte vi dagens første bar og gik ind for at få vores morgenmad, og det vidste sig at være en meget hyggelig og velbesøgt bar. Vi fortsatte, og inden længe så vi for første gang på turen katedralens høje tårne, og vi var snart på pladsen foran katedralen – ved vores mål.

Vi fandt herberget, som jeg tidligere har boet på lidt uden for byen, og der var pladser nok. Det var søndag, og der var gudstjeneste, da vi besøgte katedralen om eftermiddagen, og den fortsatte resten af dagen. Vi kunne dog komme ind igennem Puerta Santa, som kun er åben i jubelår, til statuen af Jakob og ned til hans jordiske rester. Vi fik vores Compostela og var rundt i byen. Den dag og de efterfølgende dage havde vi skønt solskinsvejr. Vi var nået til Santiago en dag før beregnet, så vi havde pludselig god tid.

Vi var til messe i katedralen. Her nød vi nonnens skønne sang og stemningen i det hele taget, og afslutningen med svingningen af røgelseskarret. Vi nåede også en endags-tur til Finisterre i det skønneste vejr, hvor vi sad og nød det længst ude på klipperne.

Vi fandt pilgrimsmuseet i Santiago, som også er et besøg værd.

I gæstebogen på herberget havde vi læst om den gratis pilgrimsmiddag på det store hostel "Los Reyes Catolicos". Jeg havde hørt, at den fandtes, men vidste ikke nærmere.

Her stod det udførligt, at der er gratis mad til de første ti pilgrimme, der kommer. Der er morgenmad kl. 08, frokost kl. 12 og aftensmad kl. 19. Man skal stille sig op ved indgangen til den underjordiske garage og må ikke medbringe tasker og rygsække, og man skal legitimere sig med både pas og pilgrimspas. Vi ville prøve dette, og var på pletten kl. 18.15, og vi blev nr. 9 og 10.

Et par stykker, der kom lige efter os, blev stående, og håbede på også at komme med ind, men blev høfligt afvist. Det var en stor oplevelse, at komme ind på dette store flotte hotel som pilgrimme. Vi blev vist ind i en speciel pilgrimssal, og blev bispist med 3 retter mad.

Det var en på alle måder dejlig pilgrimsvandring i det skønne Galicien, en fantastisk vandring i smukke omgivelser. En dejlig oplevelsesrig og energigivende tur, som varmt kan anbefales!

Vandring og meditation på Den Sjællandske Pilgrimsvej

Formanden for Roskilde Pilgrimsforening giver her endnu et bidrag til at inspirere til at vandre på den dejlige ø, Sjælland. Man mindes den alt for tidligt afdøde hippie-digter Eik Skaløe, der sang: 'Sjælland er en dejlig varm ø at bo på, når man har sine violette snabeltyrkersko på', men den er altså også dejlig at gå på. Blot skal man sørge for ordentligt fodtøj, hvis man satser på dagsmarcher så lange som Finn Buhls. Artiklen kan læses som en anmeldelse af og korrektiv til det materiale om strækningen, der ligger på foreningens hjemmeside'

af Finn Buhl

I sidste nummer af "Pilgrimmen" nr. 18 har jeg på siderne 62 til 64 en artikel med overskriften "De sjællandske pilgrimsveje – midt i det hele ligger Roskilde". Det er en artikel, som omhandler mere generelt det at vandre på vejene på Sjælland, og ikke specifikt "Vejen fra Helsingør til Gedser / Rødby": Den Sjællandske Pilgrimsvej. Jeg slutter artiklen med ordene: "Brug de sjællandske pilgrimsveje – de ligger og venter på dig!"

Roskilde Pilgrimsforening vandrer rigtig meget på vejene på Sjælland, men "Vejen fra Helsingør til Gedser / Rødby" har vi aldrig prøvet kræfter med. Nu kan man jo ikke bare opfordre andre til at gøre det, og så sætte sig mageligt hen i sofaen. Man må selv gå foran: Som sagt så gjort!

Tre dage fra Helsingør til Roskilde

Jeg havde lidt ferie "tilovers" fra sidste ferieår og besluttede at bruge noget af den til at udforske strækningen fra Helsingør til Roskilde: Det er 100 kilometer og i det materiale man kan hente på "Foreningen af Danske Santiagopilgrimme"s hjemmeside, er det de tre første etaper. Ifølge materialet er der kun overnatningsmulighed i Hillerød og i Roskilde, men Roskilde havde ligesom ikke rigtig min interesse. I Ballerup fortæller materialet, at mulighederne er få og sikkert dyre. Etappen fra Helsingør til Hillerød er på 34 kilometer, så jeg undersøgte, om der var overnatningsmulighed i nærheden af Esrum, men så skal man forlade ruten rigtig mange kilometer, og prisen.....den undersøgte jeg slet ikke. Der var heller ikke mulighed for at "brække" de næste etaper over. Etappen fra Hillerød til Ballerup er på 35 kilometer og etappen fra Ballerup til Roskilde er på 29 kilometer.

På "nettet" fandt jeg noget, som hedder "Zleep". Hvis man bestiller værelse 40 dage før, er prisen "kun" 199,00 kr. for et enkeltværelse, og sammenholdt med at en seng på vandrerhjemmet i Hillerød koster 180,00

kr., er prisen OK efter danske forhold. Sådan blev det: Jeg bookedede vandrerhjemmet i Hillerød og Zleep i Ballerup og forberedte mig på tre lidt udfordrende dage.

Overordnet kan jeg konkludere, at selvom kortmaterialet er meget småt, så fungerer det fint, når det sammenholdes med beskrivelserne, som Ove Wichmann har lavet. Naturligvis "forandrer" tingene sig hele tiden, og beskrivelserne skal sikkert snart strammes op igen, men det er små-detajler, hvor man på stedet må bruge sin situationsfornemmelse.

Helsingør til Hillerød

Desværre åbner Helsingør Domkirke først kl. 10.00, og jeg var i Helsingør allerede kl. 09.15. Ærgerligt! Vor Frue Kloster var også lukket, så det blev i begge tilfælde kun til kik udefra. Så gik det ellers ud af byen: Gurre kirke var sandelig også lukket, og det kendetegner hele ruten: Ikke én kirke var åben! Det er en skam, og noget vi pilgrimme bør arbejde på at få ændret. Til gengæld "fandt" jeg Sankt Jacobs Kapel lige udenfor Gurre. Det er ikke omtalt i materialet, og var derfor en glædelig overraskelse. Resterne af fundamentet ligger ca. 75 meter fra vejen og er et kort besøg værd. Er man flere, er det et smukt sted at holde andagt. Gurre Slotsruin ofrede jeg kun et kik fra vejen, for den har jeg set før.

Ove Wichmann, som har beskrevet ruten, har virkelig haft sans for at finde stier, som gør ruten spændende og velegnet at vandre. Hvor det er muligt, ledes man gennem skov eller ad markveje. Lige før Esrum er der imidlertid en lille sti ind til byen, som ikke er omtalt, men som går parallelt med den angivne vej. Brug den i stedet. Esrum kloster var også lukket, og efter 20 kilometers vandring var det tid at holde frokost.

Turen gennem skoven langs Esrum Sø er smuk, men meget lang og "lige ud", så her fandt jeg min Evangeliekrans frem, og mediterede imens jeg samtidig nød skovens og søens skønhed.

Et sted i skoven efter Nødebo skal man holde "til højre". Det overså jeg, men man ender på den rigtige vej – Jespers Vej – alligevel. Man må så gå ca. ½ til ¾ kilometer længere. Ved indgangen til Hillerød gik jeg også "forkert": Jeg troede, jeg gik på vejen, som hedder "Bolværket", men havde misset, at det var "til venstre". Ved hjælp af flinke mennesker fandt jeg dog snart vandrerhjemmet og havde ikke gået længere....blot en anden vej. Jeg var imidlertid godt træt: 34 kilometer er langt at starte en vandring med.

Hillerød til Ballerup

Anden dag startede fint. Beskrivelsen af hvordan man kommer rundt og gennem Hillerød er perfekt. Naturligvis ledes man gennem Frederiksborg Slots park og selve slottet. Det er smukt! Ved "Milners vej" er der desværre en fejl i materialet: Man skal "til højre" og ikke "til venstre" – og man skal hen forbi "Hillerød Centeret". Der er stien! (side 25)

Som sagt er der lagt vægt på alternative veje og stier: Jeg prøvede at meditere, men efter én runde på Evangeliokransen afsluttede jeg meditationen. På denne strækning er det nødvendigt at holde fokus på vejen. Den skifter meget retning. Vejen går smukt ud over Hestehaven – gennem Brødeskov - Hammersholt og Børstingerød, før man kommer til Lillerød. Ved indgangen til Lillerød må man lige bruge sin situationsforneelse, da beskrivelsen kunne være mere præcis. Man skal af stien på højre hånd før bebyggelsen begynder.

Man kommer nemt gennem Allerød og videre langs banen, hvor naturen er meget smuk. Et sted på "Teglværksvej" blev jeg i tvivl. Der er en sti – "Kirkestien" – som går "lige ud" og vejen drejer til venstre. Beskrivelsen er lidt knap her. En ældre dame på cykel var til nogen hjælp. På kortet kunne jeg se, jeg skulle mod "Kattehavevej", og damen kunne fortælle mig, at så skulle jeg bare fortsætte af vejen. I beskrivelsen omtales dette blot som "T-kryds". Vandringen gennem skoven og videre over Stavsholt Overdrev er godt beskrevet og en smuk og dejlig strækning.

Stierne gennem Farum er lidt "svære" at holde rede på og en kedelig strækning. Til gengæld er strækningen langs Farum Sø -

hvor jeg holdt en god frokost på en bänk nær "bådudlejningen" - og videre gennem skoven til Værløse rigtig smuk og nem at gå. Vejen gennem Værløse er ikke noget at skrive om, men så kommer man forbi Sønder Sø og gennem Jonstrup Vang – en smuk skov. Her fandt sindet ro.

I materialet står om vejen ind til Ballerup: "...passer diget og fortsæt lige fremad ad vejen, ad denne ca. 1 km. så til højre mod Ballerup ved skiltet "Hovedsti Måløv – Kgs. Lyngby 0,6 km..." Dette skilt er der ikke mere. Så her må man igen bruge sin situationsforneelse. (side 27) Beskrivelsen frem til Ballerup Kirke er perfekt. Lige overfor Ballerup Kirke ligger restaurant "Ankara". En buffet koster 79,00 kr., så den tog jeg og blev propmæt.

Nu skulle jeg bare finde "Zleep". Det ligger på en sidevej til Ballerup Boulevard, men den er ikke på kortet over Ballerup på 2. etape. Jeg spurgte derfor om vej og fandt snart Ballerup Boulevard og Zleep på Marbækvej og fandt ud af, at Zleep faktisk kun ligger "en lille kilometer" fra det sted 3. etape krydser Ballerup Boulevard, så det var jo perfekt.

Ballerup til Roskilde

Efter en god nattesøvn på Zleep af sted igen på ruten, som altså ligger ganske tæt på: Stierne ud af Ballerup er godt beskrevet – dog ét sted er der ikke det omtalte ”skilt børneinstitutionerne” (side 35). Stedet giver dog næsten sig selv. Ude på Hedegårdens By-park gik en stor flok grågæs og græssede. Et smukt syn.

Beskrivelsen fra Orchidevej til Risby er lidt uklar (side 35). Jeg gik i hvert fald ligeud, ind i skoven, fulgte stien til jeg stødte på Hedeengvej. Et sted på Hedeengvej blev jeg dog igen i tvivl, men det skyldtes mere min utålmodighed efter at nå frem til Risby. Hedeengvej er nemlig meget lang. Risby er smuk og et lille ophold værd.

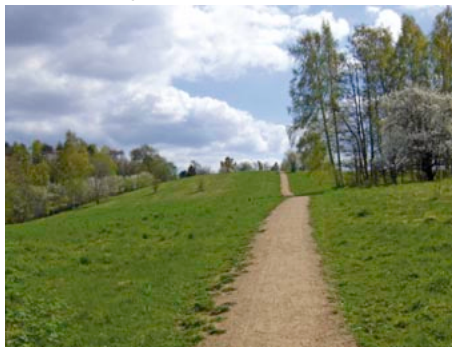
Herefter følger en meget lang strækning på gangstier mod Høje Taastrup, hvor man bare skal følge stien til højre hele tiden: Her fandt jeg igen min Evangeliekrans frem. I stedet for alle mulige tanker, som ”kværner rundt i hovedet”, er det dejligt at lytte til essensen af Evangeliet: ”Jesu dåb og korsets gåde – er Guds kærlighed og nåde.”

Strækningen ad Helgehøj Allé og frem til Høje Taastrup Rådhus er – for at sige det rent ud – røvedelig, men så kommer Høje Taastrup landsby heldigvis. Jeg spiste lige en yoghurt ved rådhuset og så videre igen. Strækningen til Hedehusene veksler mellem bebyggelse og ”parkområde” og er rimelig at gå. Jeg missede det sted, hvor man går op mod Ansgar Kirke, for igen havde jeg fundet Evangeliekransen frem og gik og mediterede. Pludselig var jeg på Hedehusene Station, og hvad... Ansgar Kirke havde sikkert også været lukket, som alle de øvrige kirker.

Jeg fortsatte med at meditere, mens jeg gik den meget, meget kedelige strækning fra Hedehusene til bygrænsen til Roskilde, hvor bilerne larmer og kører stærkt. Der hvor vejen går ned mod Trekroner holdt jeg pause og spiste frokost. Selv om man er ”tæt på”, er der trods alt endnu 5 kilometer tilbage til Roskilde Domkirke.

Disse sidste fem kilometer gik jeg i lidt langsommere tempo: Jeg var ved at være brugt. I stedet for Algade, som Ove Wichmann har foreslået, gik jeg ad Dr. Margrethe Vej – Sankt Ols Gade og Domkirke Stræde og kom til Domkirken ad bagvejen. I våbenhuset blev jeg mødt af min gode kollega Vilhelm Torst, som tog et billede af mig, og vi fik en god lille snak. Inde i kirken fik jeg en turist til at fotografere mig foran højalteret, hvorefter jeg satte mig i en af kannikestolene og bare nød stemningen og atmosfæren: Dette var ligeså højstemt, som at komme til kirken i Santiago, og så var det i min egen sognekirke.

Tilbage var nu kun det sidste stykke vej ad Allehelgensgade, forbi arresthuset og politistationen og endelig.....Skovbogade nr. 10: Vandringen var slut! 100 kilometer på tre dage - måske lidt i overkant, men prøv selv. Den Sjællandske Pilgrimsvej ligger og venter på dig!

Den store stafetten

Her berettes om pilgrims-stafettens tur gjennom Norge – og det videre forløb ned gjennom Europa – noget af det er stadig i skrivende stund fremtidsmusik, men forhåpentlig ikke i læsende. Beretningen om stafettens vej ned gjennom Jylland kan man læse om i den følgende artikel af Jens Troense: **Pilgrimmene vandrer i europæisk sammenhold**

af Stein Thue

Foto: Eivind Lutben

Pilegrimsfelleskapet St. Olav deltar i den internasjonale pilegrimsstafetten mot Santiago de Compostela. Vår pilegrimsstav vandrer fra Stiklestad gjennom Europa til St. Jakobs by i Spania. Deltakerne kommer fra Danmark, Sverige, Tyskland, Belgia, Nederland, Tyskland, Frankrike, Spania og Norge.

Ideen om å arrangere en europeisk pilgrimsstafett kom fra den franske pilgrimsforeningen *Fédération des Associations des Amis des Chemins de Saint Jacques de Compostelle*, "paraply-organisasjonen" for de mange pilegrimsforeningene i Frankrike. Årets stafett er ikke den første europeiske pilgrimsstafetten. I 2004 – som også var jubelår i Santiago de Compostela – tok de franske pilegrimene initiativ til en lignende stafett. Erfaringene viste at arrangementet styrket det internasjonale pilegrimssamarbeidet, og dette videreføres i Europa Compostela 2010 som årets stafett blir kalt. Deltakerne kommer fra Holland, Belgia, Luxemburg, Storbritannia, Italia, Frankrike, Danmark, Polen, Sverige, Slovenia, Spania, Sveits, Tyskland og Norge.

Særegent for stafetten er at arrangørene legger et ideologisk perspektiv til grunn for vandringsen, nemlig behovet for internasjonal solidaritet; solidaritet med skaperverket og menneskene i mellom. *Soyons solidaires de la Terre et des Hommes*, lyder parolen.

Nidaros Pilegrimsgård forer en spesiallaget pilegrimsstav til vandringsen fra Paris til Santiago de Compostela. Berit Lånke og Eskil Følstad (SNK) med gaven som ble presentert ved lanseringen av Europa Compostela 2010 i Strasbourg.

Foto: Carl-Erik Eriksson

Gjennom Norge

Mens de fleste europeiske stafettdeltakerne begynner sin vandring nå i sommer, måtte vi tillate at den norske pilegrimsstaven fikk begynne på senvinteren. Staven skal jo vandre 4350 kilometer og være fremme i Santiago de Compostela 18. september. Stafetten fra Stiklestad fikk derfor begynne alt

25. februar. Trondhjemmeren Trond Gilde syklet den første etappen fra Stiklestad til Trondheim (pilegrimsstaven var festet til sykkelen). Hans prestasjon mobiliserte mange frivillige til å bli med, fotfolk såvel som notabiliteter. Mang en ordfører satte sin ære i å bære staven gjennom egen kommune. Gjennom Rennebu ble staven båret av 12 frivillige deltakere, ordføreren inkludert. Lokalavisene skrev fyldige reportasjer fra stafetten.

Over Dovre fortsatte ferden på ski gjennom et eventyrlig vinterlandskap. Stafettens internettblogg publiserer rapporter og bilder fra ferden, og pilegrimsvandringen på ski gjennom Norge vekker internasjonal oppmerksomhet.

Den 12. mars kom staven til Hamar der den ble mottatt av biskop Solveig Fiske. Dette ble markert med en seremoni i Glas-skatedralen på Domkirkeodden. Biskopen overlot staven til neste deltaker og ønsket lykke til på veien sørøver.

To begivenhetsrike uker senere – utførlig dokumentert på stafettens blogg – nådde staven Larvik. Vi skrev 25. mars, og det hadde gått en måned siden starten på Stiklestad.

Gjennom Danmark - se artiken:

Pilgrimmene vandrer i europæisk sammenhold

Gjennom Tyskland og Belgia

Fra Nihus, hvor danskerne videregav stafetten til de tyske pilgrimme, fikk staven fra Stiklestad følge med staven fra Sverige som pilegrimsprest Anna Alebo sendte av gårde fra Lund domkirke den 18. april. På

veien videre ble begge stavene tatt hånd om av medlemmer fra våre søsterorganisasjoner i Tyskland.

Stafetten gjennom Tyskland ble godt lagt merke til. Mannen i gata, borgermestre, delstatspresidenter og biskoper hilste deltakerne og ønsket lykke til på ferden mot Santiago. Den siste stafettvekslingen i Tyskland skjedde i Aachen, ikke langt fra grensen mot Belgia og Nederland. Hit kom Stiklestadstaven den 7. juni etter å ha vandret 700 kilometer gjennom Tyskland. Vi takker våre tyske pilegrimsvenner!

Den 8. juni krysset Stiklestadstaven grensen mellom Tyskland og Belgia. Da ble den eskortert fra St. Jakobskirken i Aachen til Clermont sur Berwinne i Belgia. I to uker fortsatte ferden gjennom Belgia med medlemmer fra vår belgiske søsterorganisasjon Les Amis Saint Jacques de Compostelle. Ved landsbyen Rocroi på den franske siden av grensen overtok franskmennene staven den 22. juni. Vi takker våre belgiske pilegrimsvenner for følget!

Gjennom Frankrike og Spania

Den 23. juni la våre franske vandrere ut på vandring fra Rocroi med kurs mot Vézelay. De går veien via Cîteaux i Bourgogne som de når rundt 12. juli. Så går ferden videre til Le Puy-en-Velay der staven får vente til 22. juli. Da begynner ferden mot St. Jean Pied de Port ved foten av Pyreneene. Hit kommer staven den 17. august etter å ha tilbakelagt 26 etapper langs Via Podensis, pilegrimsveien fra Le Puy.

Fra St. Jean Pied de Port begynner ”innspurten” langs Camino Frances, den mest populære pilegrimsveien til Santiago (se referanse til etappeplanen i fotnoten). I Triacastela, seks dagsetapper fra Santiago, slutter de trønderske pilegrimene Helga og Geirmund Lykke seg til stafetten for å følge staven til målet. Geirmund gikk også den første etappen på ski allerede 27. februar, så han er for veteran å regne.

Den 18. september ankommer legio antall staver og deltakere fra hele Europa til målet,

St. Jakobs by i Galicia. Dette markeres med festgudstjeneste i katedralen og med påfølgende festligheter i byen.

Den internasjonale pilegrimen

Stiklestadstaven vil ved veis ende ha vandret 4350 kilometer langs Europas pilegrimsveier gjennom seks land. Ferden vil ha vart i nesten sju måneder.

Europa Compostela 2010 knytter folk sammen på tvers av landegrenser. Vi samarbeider og lærer om og av hverandre. Det lover godt for det internasjonale pilegrimssamarbeidet. Takk til deltakere og gode hjelpere som bidrar til at stafetten lar seg gjennomføre!

Du kan lese mer om *Europa Compostela 2010* på stafettens blogg:

<http://vandrestaveuropa2010.blogspot.com/>
Stiklestadstaven med tilhørende dagbok bringes etter endt ferd tilbake til Nidaros Pilegrimsgård i Trondheim.

Strasbourg 28. april 2010: Stein Thue overrekker pilegrimstaven fra Nidaros Pilegrimsgård til Christiane Delattre i Compostelle 2000, vår franske søsterorganisasjon. Staven skal følge stafettdeltakere på veien fra Paris til Santiago.

Foto: Roland Martinet

Pilgrimmene vandrer i europæisk sammenhold

Danske pilgrimme er med i et storslået samarbejde om at fejre apostlen Jakob. Forfatteren til denne artikel har som journalist dækket Foreningen af Danske Santiagopilgrimmes stafetvandring ned gennem Jylland i foråret. Her er hans beretning.

af Jens Troense

”Herre, vis mig din vej - og giv mig viljen til at gå den.” Sådan lyder pilgrimmens årtusindgamle bøn – og det var med de ord, at danske pilgrimme i april blev sendt af sted på den midtjyske Hærvej. Pilgrimmene bar på Den Gyldne Bog og en pilgrimsstav. Stafetten skal bæres 4350 km frem til Santiago i Nordspanien. Den startede sin rejse i Stiklestad i Norge.

- Det er eventyret, det er friheden, der trækker. Et ultimativt liv. Rygsæk, vandrestav, spise, sove, vandre. Ingen rudekuverter, ingen telefonopkald. Sådan siger Frederikke Kisbye, udviklingschef, København, 39 år. Hun har vandret tre gange på den spanske pilgrimsrute Camino de Santiago de Compostela. Nu har hun båret en pilgrimsstav og bog fra Viborg mod syd ad Hærvejen.

- Hærvejen er go' dansk natur, og der er så smukt, hele tiden er der nyt. Jeg kan sagtens drømme mig tusinde år tilbage. Ruten er nem at gå og godt afmærket, siger Frederikke.

Ordet pilgrim dækker i dag de mennesker, der vandrer ad de gamle pilgrimsveje. Spænding, kultur, motion, religion – der er mange grunde for danskerne til at trave, og Hærvejens pilgrimme er ganske almin-

delige danskere. De færreste har en religiøs baggrund, men de fleste har oplevet det forunderlige fællesskab, der opstår mellem fremmede, der vandrer fra sted til sted. De har oplevet korte eller lange perioder med frihed og lethed, hvor rygsækken knap nok mærkes, og hvor alt og intet omgiver én. Mange danskere søger til Nordspanien og traver ad verdens mest kendte pilgrimsrute, Camino de Santiago de Compostela. Pilgrimsruten har UNESCO udnævnt som en del af verdens kulturarv.

Mange Camino-vandrere har forberedt sig på Hærvejen. Inden for de sidste par år er den gamle pilgrimsvej fra Frederikshavn til Viborg genfundet via studier i gamle papirer og traditioner. Arbejdet har været i regi hos Foreningen af Danske Santiagopilgrimme, og Kaj Højland, Lemvig, har lagt et stort arbejde i at genfinde denne vigtige del af pilgrimsvejen fra nord til syd i Jylland.

De fleste nordmænd starter deres vandring i Stiklestad eller ved Domkirken i Nidaros, og nu kan de fortsætte ad den gamle pilgrimsvej gennem Nordjylland til Viborg, og derfra videre ad Hærvejen. Pilgrimsvejen i Nordjylland er ikke afmærket, men ruten kan findes på nettet.

Vil bygge herberg

- Den gamle pilgrimsvej i Nordjylland går lige forbi vores ejendom Testrupgaard nord for Viborg, og i disse år kommer der jævnligt pilgrimme forbi, fortæller Erna Dalgaard. - Ved Testrup Kirke var der i middelalderen både et lille kloster og et hospital for pilgrimmene. På den måde startede vores interesse.

Erik Dalgaard nikker. Han har ladet traktoren stå denne dag for at gå pilgrimstur.

- Vi byder da jævnligt pilgrimme indenfor, og nu snakker Erna og jeg om at indrette en del af den gamle stald som pilgrimsherberg, siger han.

Ægteparret har fragtet pilgrimsstav og bog fra Bjerregrav Kirke til Rødding og Vammen. Undervejs besøger de lokale kirker og præster og får et stempel i Den Gyldne Bog. Næste morgen overtager nye pilgrimme stafetten hos sognepræst Jesper Hornstrup i Vammen.

Erna og Erik Damgaard er ved Bjerregrav Kirke faldet i snak og fortæller om pilgrims-stafetten. Graver og kirketjener Else Iversen lytter – og siden fremviser hun kirkens alterduk, som hun har knipt.

Hærvejen genopdaget

Hærvejen kaldes den, men det er oksedriverne og pilgrimmene, der har brugt den mest. Hærvejen er i nyere tid genopdaget som vandresti, og for et par år siden blev der etableret en række herberger langs ruten. I den danske skatkiste af vandruter skinner Hærvejen med en særlig glans.

Interessen for at bære stafetten videre ad Hærvejen er stor. Hver dag er nye folk parat til at tage imod og vandre videre ad den gamle pilgrimsrute.

Tanya Kikkenborg, Valby, skolelærer, 34 år, er også en erfaren vandrer. Hun gik første gang på Caminoen i 2004.

- Jeg fandt ud af, hvad lykken er. Jeg får den i små doser hver dag, når jeg vandrer. Det er noget særligt at blive sendt ud fra krypten i Viborg Domkirke. Og Hærvejen er en rigtig go' oplevelse. Fantastisk skønne landskaber, jeg kommer helt sikkert tilbage. Hærvejen skal udforskes. Og så vil jeg forsøge at få etableret en anderledes lejrskole for den 7.klasse, som jeg underviser. Vi skal på Hærvejen, hvor vi kan vandre gennem Danmarks-historien.

Thomas Jørgensen, Holbæk, 43 år, udviklingschef i plastfirma, har sammen med en kammerat vandret og kravlet i bjerge, bl.a. Mount Everest i Himalaya og Kilimanjaro i Afrika - plus 120 km ad Caminoen.

- At gå som pilgrim er noget særligt. Vi får en snak om livet, og det er en dejlig oplevelse at være sammen med andre pilgrimme. Hærvejen er en helt fantastisk dejlig strækning. Man behøver ikke at tage til Spanien, for her er så enormt smukt. Vi nød det meget. Og på vej hjem sagde Markus, at "nu er jeg parat til Caminoen". Så næste år, når

han skal konfirmeres, får han en tur på Caminoen sammen med farmand.

Thomas Jørgensen er far til fire, og Markus, 12 år, elev i 6. klasse, havde denne kommentar på turen:

- Det er fedt at gå her, også lidt spændende i krypten i Viborg. Jeg har lige været oppe at kravle i et væltet træ.

Far og søn Thomas og Sune Jørgensen går ned i knæ for at komme under et stormfældet træ på Hærvejen. Sune vogter Pilgrimsstaven.

Pilgrimspræst Anette Foged Schultz, Viborg, gav pilgrimmene et Guds ord med på Hærvejen i krypten under Viborg Domkirke – og hun vandrer selv som pilgrim.

Væltede træer

- I pilgrimme bærer pilgrimsstaven frem mod Santiago. I bærer troen på og længslen efter fællesskabet og kærligheden og medmenneskeligheden.

Med de ord, et par salmer, en lille prædiken og en bøn sendte pilgrimspræst Anette Foged Schultz en gruppe pilgrimme af sted fra krypten under Viborg Domkirke. Dagens pilgrimsfærd mod syd er begyndt.

Fra kryptens dunkelhed til forårssolens hvide lys. De syv går gennem Viborg og siden ind i skovene ved Hald Ege. Træernes knopper er på spring, solen trækker skarpe skygger over skovbundens visne blade. Stilhed før løvspring. Luft og duft og vindens hvisen er berusende. Lange skridt, der knaser i skovbunden. Solen varmer, og den klare kølighed i skyggen danner dejligt

En træstamme er væltet ud over Hærvejen, og Tanja Kikkenborg (til venstre) og Frederikke Kisbye (med pilgrimsstaven) må løfte benene højt for at komme videre.

modspil. Spætten slår sine trommehvirvler. Hov, stien er spærret af et væltet træ. Kravle og fumle.

At vandre er pilgrimmens lod, at vandre er en gave til sjæl og sind.

Denne dagsmarch er på 16 kilometer og ender ved Dollerup Bakker. Ved kirken står morgendagens pilgrim Tove Laursen fra Skive. Det bliver til en snak, og så kører Tove hjem til Skive og vender tilbage næste morgen for at vandre fra Dollerup til Thorning. Undervejs møder hun morgendagens pilgrim, Kurt Løvdal fra Herning. Og så følges de ad sydpå. Sådan var det med Euro-pastafetten ned gennem Norge, og sådan vil det fortsætte ned gennem Jylland og resten af turen til Santiago, pilgrimme møder pilgrimme.

- Det er herligt at gå på Hærvejen. Her er noget nyt at se på hele tiden, landskaberne veksler, og heldigvis er der flere og flere, der får øjnene op for denne dejlige vandrerute, siger Tove Laursen.

Fire pilgrimme slapper af i skovene ved Hald nær Viborg. Fra venstre: Sune og Thomas Jørgensen, Holbæk, Tanya Kikkenborg, Valby og Frederikke Kisbye, København.

Viborg er igen en pilgrimsby

Midt i denne folkelige genoptagelse af pilgrimsfærd begynder Viborg stille og roligt at fremstå som et dansk centrum for pilgrims-aktiviteter. Viborg Stift har nu to pilgrims-præster, og hundredvis af pilgrimme vælger at besøge Viborg. Viborg ligger som det danske hovedpunkt på pilgrimsvejen fra Nidaros i Norge gennem Europa til Santiago i Spanien. Viborg Pilgrimscentrum arbejder for pilgrimmene.

Det var i Viborg, at reformationen startede for 485 år siden, da Hans Tausen i 1525 begyndte at prædike ud fra Luthers tanker og teser. Med den lutherske lære forsvandt blandt andet skærsilden og præsternes magt – og pilgrims-gang blev stoppet. Forunderligt er det i dag, at det er Viborg, der atter fremstår som Danmarks fremmeste pilgrims-by.

Tre raske piger i bagtrop, fra venstre pilgrimspræst i Viborg Elizabeth Knox-Seith (fornylig ordineret som pilgrimspræst nr. to i Viborg), Annelise Balling, Flovtrup og Ulla Kopperup (Viborg Pilgrimscentrum)

Jakob og stafetten

Den europæiske pilgrims-stafet startede i Norge i Stiklestad 25. februar, den passerende Nordens største helligdom, Domkirken i Nidaros, og på ski eller sparkstøtting fragtede nordmændene stafetten frem til kysten og sejlede til Danmark. Stafetten er en pilgrimsstav og en "gylden bog".

Nordmanden Dag Erik Løvås fra Pilegrimsfællesskabet St. Jakob sejlede med færgen fra Larvik til Hirtshals, og han sørgede for at få stafetten til Frederikshavn, hvor han mødte den danske pilgrim Kaj Højland fra Lemvig. Det var jo i Frederikshavn, at de norske pilgrimme gik i land i gamle dage. Det er første gang, at der bæres en pilgrims-stafet gennem Danmark. Det sker næste gang i 2021.

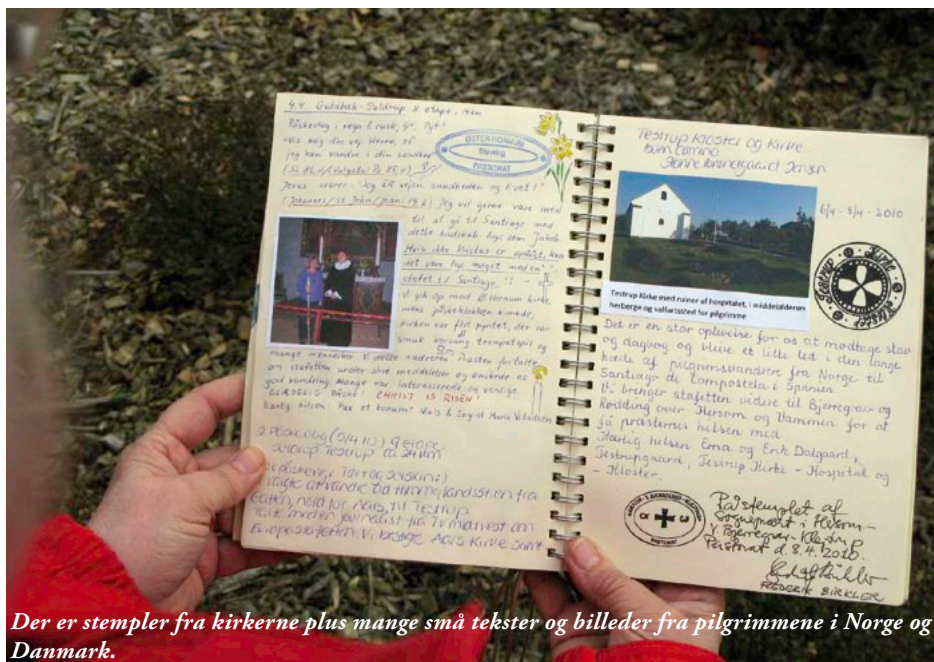
Sidst i april overtog tyske pilgrimme den videre vandring. Ved Nihus blev pilgrimsstafetten modtaget af formanden for det nord-

tyske pilgrimsfællesskab, Fred Hasselbach, og der blev holdt taler og en mindepæl med symboler blev afsløret.

Stafetten er bragt videre gennem Belgien og Frankrig, og sidste del er Camino Santiago de Compostela. Ankomst 18. september, hvor stafetter fra andre egne i Europa når frem.

Hvorfor al den ståhej for apostlen Jakob? 2010 er jubelår, et helligt år, fordi Jakobs dag 25. juli falder på en søndag. Over hele Europa bliver Jesu discipel fejret.

Biskoppen i Santiago forventer 10 millioner besøgende i byen plus 200.000 pilgrimme, næsten en fordobling. De danske pilgrimme er en del af Europastafetten, og de har vandret 489 km - fra Frederikshavn til Padborg. Hærvejen og andre gamle pilgrimsveje er taget i brug.

Der er stempler fra kirkerne plus mange små tekster og billeder fra pilgrimmene i Norge og Danmark.

Hærvejen, apostlen Jakob og apostlen Peter har været forbundet i mere end 1000 år. Pilgrimmene har altid fulgt Hærvejen sydpå, og et godt stykke nede i Europa er de enten drejet til højre (til Sankt Jakob i Santiago) eller til venstre (til Sankt Peter i Rom).

Det er knap 1200 år siden, at en eneboermunk med hjælp fra en særlig klar stjerne fandt apostlen Jakobs grav i Nordspanien. Pilgrimmene er søgt til Santiago de Compostela for at bede ved Jakobs kiste. For nogen har det været en bodsgang, andre har søgt hjælp til at komme gennem skærsilden - og en stor del er søgt til det hellige sted for at sige tak. De danske og norske pilgrimme har alle brugt Hærvejen.

Hærvejen tager pilgrimme til fods eller på cykel gennem de smukkeste landskaber. Gamle hulveje, bronzealderhøje, vandmøller og vandløb, stenbroer, tyske bunkers, uendelige skove og store flokke af får. Det er muligt at gå en hel dag uden at se et hus. Og så er der herberger for pilgrimme, så enhver kan trave i to uger med en let rygsæk. Dagsmarcher fra 8 til 28 kilometer.

Det er Foreningen af Danske Santiagopilgrimme, der har stået for den praktiske afvikling af Europa-stafetten. Foreningen er nu 10 år, har 1000 medlemmer og assisterer med gode råd og anden hjælp til pilgrimme.

Når pilgrimsstaven og Den Gyldne Bog i september når til katedralen og Jakobs grav, vil man i Den Gyldne Bog kunne se et væld af hilsener fra Norge og Danmark og flere europæiske lande: pilgrimme har skrevet, præster har givet et stempel, og der er billeder lagt ind.

Tolerance på tværs

Mens der var sne og kulde, arbejdede Kaj Højland på højtryk med at få styr på logistikken ned gennem Jylland, hvor Europastafetten skulle bæres. 489 kilometer og halvdelen hundrede pilgrimme, som skulle modtage og aflevere, finde Den Gyldne Bog og Pilgrimsstaven – og få den afleveret. Præster, gravere og lokale pilgrimme hjalp med opbevaring natten over. Kaj Højland er med i Foreningen af Danske Santiagopilgrimme, og har skrevet denne tekst på den første danske side i Den Gyldne Bog:

På vej til Sct. Jakobs grav ad den gamle hærvej i middelalderen. Islændingene, nordmændene og danskerne vandrede mod Santiago de Compostela. Stjernevejen og Orions bælte og Sct. Jakobs Stav var vejvisere. Bodfærdige pilgrimme vandrede for deres saligheds skyld. Pilgrimmene besøgte kirker, helligkilder og klostre på vejen gennem Europa. Det endelige mål var Santiago. Reformationen fik pilgrimsvandringerne til at stoppe brat.

I 2010 vandrer pilgrimmene igen mod Santiago de Compostela ad den gamle hærvej – med Europastafetten. Danske Santiagopilgrimme deltager i en fælles europæisk stafetvandring. 2010 er et helligt år for Jakob.

Pilgrimmene vandrer i dag for fællesskabet, eftertænkksomheden og spiritualiteten på vejen. For historien og kulturarven – og for vandringens glæder. Den fælles europæiske ide for Europastafetten: Ikke for Jakob alene, men også for menneskenes fællesskab, solidaritet, gæstfrihed og tolerance på tværs af grænser. Lad os være solidariske med vores jord og dens mennesker.

En ny måde at være pilgrim på

Henrik Friediger, Virum, er formand for Foreningen af Danske Santiagopilgrimme. Han vandrer i maj-juni som pilgrim i Spanien. I skyggen af et oliventræ ved et kloster har han denne kommentar:

- Europastafetten var en dejlig begivenhed for os danske pilgrimme. Når man ellers vandrer som pilgrim, er det ofte alene eller måske sammen med ens kære. Det var ganske spændende, at Europastafetten faktisk inviterede til kollektiv vandring. Pilgrimme meldte sig til de forskellige etaper, og der mødte de ligesindede.

- Ofte var det jo grupper, der vandrede ned gennem Jylland med Den Gyldne Bog og Pilgrimsstaven. Det var en helt ny måde at være pilgrim på, og det var en rigtig god oplevelse. Nye venskaber blev etableret, og der blev fortalt om oplevelser og indtryk.

- På den måde er der kommet et nyt sammenhold blandt de danske pilgrimme, og det tror jeg, at vi vil kunne mærke i den kommende tid.

Tænker ikke på Jakob

Én af de mange, der vandrede som pilgrim med Europastafetten, er psykoterapeut, cand. theol. Anette Foged Schultz, Viborg. Hun er pilgrimspræst i Viborg Stift (på halv tid) og hun er sognepræst (på halv tid) i Vestfjends mellem Viborg og Skive. Ofte sender hun pilgrimme af sted fra krypten under Viborg Domkirke.

Anette Foged Schultz vandrede tre dage på Hærvejen sammen med andre pilgrimme, fra Randbøl over Bække til Askov, en tur på 70 kilometer. Hun har vandret tre gange ad den franske vej til Santiago de Compostela og én gang på den nordlige rute langs den spanske kyst.

- På Hærvejen genoplevede jeg følelsen af fællesskab blandt pilgrimme, netop jeg som jeg oplevede det mange gange i Spanien, fortæller Anette Foged Schultz.

- Der er en samhørighed blandt pilgrimme, som er ganske særlig. For mig har pilgrimsvandringen ikke noget med Apostlen Jakob at gøre. I den dialog, som jeg har med kolleger i Norden, er helgen-dyrkelse ikke en del af pilgrimsvandringen. Når vi har genoptaget pilgrimsvandringerne, så er det ikke for at dyrke helgener. Helgendyrkelse hører ikke til i vores samfund.

- Det handler om samvær og samhørighed med mennesker, et fællesskab mellem mennesker verden over.

I det daglige har hun ofte kontakt med pilgrimme, og jævnligt mødes hun med pilgrimme i krypten under Viborg Domkirke, hvor hun med en bøn, et par salmer og nogle velvalgte ord sender pilgrimme af sted mod syd på den gamle Hærvej.

Pilgrimme på tv

Europastafettens tur gennem Danmark var en god anledning til at få omtale af pilgrimme og Hærvejen. Journalist Jens Troense, Horsens, brugte en måneds tid på at vandre og holde kontakt til dansk medier. Det gav god bonus: artikler/indslag nåede frem til 700.000 avislæsere, en million tv-seere og en halv million radiolyttere, så pilgrims-bevægelsen har været i fokus.

Jens Troense er gået på pension, men er fortsat skrivende. Han er 67 år og har vandret Nordspanien igennem via Camino de Santiago de Compostela og Hærvejen fra Viborg til grænsen. Han har skrevet flere artikelsier om sine oplevelser og holder jævnligt foredrag.

Foto: To hold pilgrimme mødes ved Jelling Kirke, og TV2 laver interview og optagelse. Til venstre Jakob Ulrik Löwe og Jørgen Knudsen, Køge. De to modtager pilgrimsstafetten fra Dine Schmidt, Glamsbjerg og Michael Thastrup, Vejle.

Helgener og helligsteder

Anette Foged Schultz, der er pilgrimspræst i Viborg, stiller i denne artikel fokus på 'den nye pilgrimsbevægelses' brug af helgener i den pilgrimsteologi, der er spiret frem også i de protestantiske lande, i og med at det er blevet mere og mere populært at gå pilgrimsvandring. Artiklen er inspireret af forfatterens deltagelse i et pilgrimsseminar i Vadstena, januar 2010.

af Anette Foged Schultz

"Lyset kan vi kun se i mørket! I fristelsen til renhed møder vi Djævelen." Biskop Martin Lind

Helgener på min vej – Jakobslegenden

Med denne artikel vil jeg stille spørgsmål ved inddragelsen af og måden hvorpå vi anvender helgenlegender i nutidig pilgrimsteologi.

Som præst i den danske folkekirke har det ofte undret mig, når jeg kom til Vadstena og Trondheim, hvor Birgitta og Olav har så centrale positioner i pilgrimstraditionen. Ligeledes har det virkelig undret mig på mine vandringer ad Camino de Santiago, at se Sct. Jakob i centrum af utallige altertavler – mens Kristus tilsyneladende helt er ude af billedet dér?

I centrum er Jakob – disciplen Jakob - som ifølge evangeliet var en af Zebedæussønnerne, der bl.a. var med Jesus på forklarelsens bjerg, og som ifølge Apostlenes gerninger blev halshugget af Herodes Agrippa i år 50. Herefter fortæller Det Nye Testamente ikke mere om ham. Legendens tager over og beretter hvordan Jakob – efter sin død – bliver lagt ombord i en båd og om hvordan man lader Gud om at føre ham og hans disciple til den rette begravelsesplads, som altså på mærkværdig vis blev det nordvestlige Spanien. Helt ude ved kysten, ved El Padron gik de i land og efter mange prøvelser og

kampe mod onde magter bliver den lokale dronning omvendt og hendes slot bliver omdannet til gravsted og helligsted, kirke, for apostlen Jakob. I dag ligger hans relikvier i en kiste i katedralen – påstår man! Man fandt hans jordiske rester på en mark derude ved kysten på den tid da man overalt i Europa hævdede at finde relikvier af den ene mere interessante helgen efter den anden. Der opstod ligefrem købmands-handel omkring relikvierne. Man købte og solgte ben og knogler. Man kunne købe eller i nødstilfælde stjæle en knogle eller bare hævde, at man rent faktisk havde denne del af en kendt afdød.

Historisk set

Personligt tror jeg ikke på, at apostlen Jakob skulle ligge begravet i Santiago. (Og jeg mener også, at det er underordnet for pilgrimsvandringens betydning. Det er kirken, ikke knoglerne, der er af betydning for pilgrimsvandringen til Santiago. Mere herom senere.) Jeg tror LANGT snarere på de historiske fakta, der fortæller om hvordan den kristne kirke og de kristne kongedømmer i det nordlige Spanien var trængt af muslimerne, der fra Nordafrika trængte op igennem Spanien. Man "fandt" meget belejligt Sankt Jakobs jordiske rester derude i dét, der i dag er Santiago og kongerne i de kristne kongedømmer gik sammen med kirken og forsøgte at sætte grænse for muslimerne med Camino de Santiago.

Man ser mange steder Jakob afbilledet som kriger. "Santiago Matamoros". Jakob, Maurerdræberen. Til hest og med halshuggede muslimer under hestens hove. Man sætter ham i spidsen for de kristne i kampen mod muslimerne. Han går ikke af vejen for et blodbad eller to og han viser sig ofte på himmelen under kamp.

Jeg vil gerne spørge: Hvordan i alverden man har kunnet digte en af Jesu disciple om til en krigshelt der skærer halsen over på mennesker af anden tro?

Og jeg vil gerne spørge, hvad i alverden moderne mennesker kan bruge den historie til?

Kristen kirke med Kristus i centrum

Vi er en kristen kirke. Kristus er centrum i vores tro. I ham tog Gud bolig. I hans krop, i hans sind, i hans væsen, i hans måde at møde mennesker på – dér ser vi og møder vi Gud selv!

Det der kendetegner Kristus er, at han gik ind i det menneskelige. I det sårbare menneskeliv. I afmagten. Der - i vores virkelighed - vil han leve med os og sætte os fri til livet og glæden i fællesskab med Gud og med vort medmenneske.

At være kristen betyder at leve under tilsigelsen: Du er elsket. Præcis som du er, er du elsket! Vi lever under velsignelsen. Menneskelivet, det jordiske menneskeliv, er velsig-

net liv. Det er det, inkarnationen vil sige os. Og det er det gode budskab, vi som kirke er sat til at udbrede. Dele med hinanden.

Kristendommen vil menneskelighed og skaber menneskelighed hvor den lyder. Rum i verden til at være menneske på menneskelige vilkår. Hvor der er umenneskelighed er der også ukristelighed. Menneskelighed betyder "lig et menneske". "Som et menneske" og "som medmenneske".

Evangeliet rummer beretning på beretning om hvordan Jesus tog imod mennesker. Tog dem til sig som de var. Tog dem til sig uden først at stille betingelser om, at de skulle blive noget andet end det, de allerede var. Beretning på beretning. Fortælling efter fortælling kommer dette til syne: At Gud er menneske-lig og medmenneske-lig. At Gud er kærlighed. Så stor er hans kærlighed, at den kan rumme dig og mig som vi er! På godt og ondt. Med styrke og svaghed. Med sår og skyld og skam. Sådan vil han have med os at gøre.

Og hver gang vi møder en fortælling, (eller et menneske), der kan rumme os, som vi er, en kærlig fortælling, en fortælling så fuld af kærlighed, at jeg, der hører den, sættes fri til at være. Bare være mig uden præstation. Uden først at gøre mig umage og anstrenge mig med at blive bedre end jeg er. Hver gang der lyder sådan en fortælling, så er det en evangelisk fortælling igennem hvilken Gud selv kommer til mig. Uanset hvornår den er skrevet. Læs for eksempel denne lille fortælling fra "Kaptajn Nemos bibliotek" (Udgivet på Samleren 3.udg.2009) af den svenske forfatter P.O. Enquist:

Jeg kommer til at tænke på lignelsen fra Johannesbrevet i Det nye testamente. Lignelsen

er som følger. Det er Jesus, der fortæller lignelsen om æselet og den tomme honningkrukke. Æselet, fortæller Jesus til sine disciple, skulle have fødselsdag, og for at glæde æselet fik dets to venner, Grislingen og Peter Plys, den idé at give hver sin fødselsdagsgave til Æselet, som var temmelig fåmælt og tankefuldt og tit sukkede tungt. Derfor købte Grislingen en ballon og Peter Plys en krukke honning til den fælles ven. På vej hen til Æselet blev Peter Plys sulten og smagte på honningen, der var god; og inden han nåede frem var honningkrukken tom.

Grislingen løb ivrigt ved siden af med ballonen i favnen, men snublede pludselig og faldt, så ballonen revnede og blev som en lille slap klud. Da de ankom var der kun en tom honningkrukke og en ballonlas igen.

Da de overrakte deres gaver, fortalte de to venner skamfuldt Æselet, hvad der var sket. Æselet kiggede så lidt på gaverne med sit sædvanlige bedrøvede blik, og de to venner vidste ikke deres levende råd af sorg og skam. Men så tog Æselet ballonlasen og puttede den i krukken. Og bagefter tog det, efter at have tænkt lidt over det, igen lasen og fiskede den op af krukken. Og så puttede det lasen ned igen.

Det her, sagde Æselet fornøjet til sine venner, er en meget praktisk krukke at have ting i. Og denne ballonlas er en ting, som man kan have i denne praktiske krukke.

Og de forstod pludselig, at det de troede slet ingenting var nu var noget, og de blev meget glade.

Det var lignelsen om Æselet og honningkrukken. Man får et smæk, men der er ikke noget, som er håbløst. Man beholder det, der gjorde ondt, og så er det mere værd end lykken.

Sådan var det med Bibelen. Man kunne finde, hvis man søgte. Og så hjælper det én over det, der er svært. Man er jo altid en tom krukke, eller en laset ballon, hvad der kan være meget værd, fortalte Jesus sine disciple.

"Man er jo altid en tom krukke, eller en laset ballon, hvad der kan være meget værd, fortalte Jesus sine disciple". Luther sagde det på en anden måde: Du er "på samme tid synder og retfærdiggjort". "Menneske først og kristen så", sagde vores danske Grundtvig. Og mange andre har formuleret dét afgørende, at vi forbliver jorden og menneskelivet tro, samtidig med at vi lever livet som Guds hellige, elskede og udvalgte. Glemmer vi det, bliver vi på en og samme tid umenneskelige og ukristelige.

Alt dette sagt, fordi jeg mener, at det er afgørende, når vi fortæller helgenlegender, at vi vurderer deres lødighed og anvendelighed i vores sammenhæng, som er den kristne kirkes sammenhæng. Vurderer dem på om de er tro mod det jordiske liv. Om de er tro mod menneskelivet, også når det er sårbart og afmægtigt. Hvis de ikke er det, ødelægger de mere end de gavner i forhold til udbredelsen af evangeliet. Og det er dybest set dét, det handler om: Udbredelsen af muligheden for at være menneske på jorden – og kunne være det med glæde.

Og vi, der nu tager en gammel kristen tradition op – idet vi genoptager pilgrimsvandringen - vi er forpligtede på at se kritisk på indhold og form. Hvad er det, vi gør, og hvorfor gør vi det?

Helligstederne

Som præst på Fyn besøgte jeg en dag Johan ude i Gultvedgyden. Hos ham, i hans lille husmandssted, blev jeg budt på kaffe i køk-

kenet ved køkkenbordet med voksdugen, hvor der stod to stole – en til ham og en til hans nyligt afdøde kone. Jeg besøgte ham efter begravelsen for at se, hvordan det gik ham. "Hvordan går det Johan?"

Han er 84 og bevægelserne er langsomme.

Han svarer: *Jeg kommer ikke så mange steder mere! Faktisk kommer jeg kun 3 steder: Mine forældres gravsted på Langeland, mine svigerforældres gravsted i Gudme og min kones gravsted i Kværndrup.*

Johan havde sine tre helligsteder. Steder, der var hellige for ham. Steder, hvor grænsen mellem liv og død var markeret for ham. Her til gravstederne kunne den gamle mand komme og mindes livet han havde delt med dem, der havde været hellige for ham. Dem, der havde givet hans liv lys og varme. Indhold, mening og retning.

Vi har alle vore helligsteder. Helligsteder, der minder om møder i livet, der gjorde en forskel. Møder, der i glimt gav mig fri. Satte mig fri til at leve i verden, som den jeg er.

Kirkerne, som vi traditionelt ser som helligsteder, står i landskabet som betydningsfulde symboler. Symboler fulde af betydning. Symboler på at store, nyskabende møder finder sted, at du har medvandrere på livsvandringen – Gud og medmenneske - og at der derfor er grund til at tro og håbe og glædes!

Kirkerne er gamle hellige rum, helliget af alt det liv, der har fundet sted i dem. Liv bestemt af kærlighed og længsel, bøn og håb. Trængsel og tab, sorg og fortvivelse. Rum der er blevet STORE af alt det store, de har skullet rumme. Vi kommer i kirken, når

livet bliver for stort til, at vi kan have det derhjemme. Sådan siger en klog mand, jeg kender. Det er sandt. Og rummet præges af det der sker derinde under de højt hævede hvælvinger.

Men der findes også helligsteder udenfor kirkerne. Mine helligsteder er ikke kun forbundet med bygninger af sten. Mine helligsteder er ikke kun statiske bygninger, der står solidt og godt plantet på jorden. Helligsteder kan opstå uafhængigt af bygninger. De kan opstå i tid og rum i mødet med den anden, som vil og kan rumme mig, som jeg er, og dermed sætte mig fri til livet. Det gør Gud, og det gør han på mange forskellige måder. Bl.a. når han af og til sender et medmenneske til mig på vejen. Et medmenneske, der kommer med dette gode budskab: Jeg vil ha med dig at gøre, som du er!

Tilbage til helgenerne

Helgen, hellig, er ethvert menneske, der fødes ind i verden. Guds egen skabning. Det er ikke altid, vi behandler hinanden og os selv sådan. Som hellige. Men det er dét evangeliet kalder os til: At se os selv og hinanden som helligt liv.

Når jeg ser hvordan Sct. Jakob bliver fortalt og fremstillet på vejen til Santiago, og når jeg hører om kong Olav på vejen mod Trondheim, og når jeg ser den hellige Birgitta afbilledet i Vadstena, så må jeg bekendende, at jeg endnu ikke har hørt dem fortalt, så jeg kunne finde livsmod i fortællingerne om dem.

Lige med undtagelse af det tidspunkt, da en præst i Vadstena kom hen til mig i en pause under seminaret og sagde til mig, at han gerne ville vise mig, hvordan han selv kunne hente livsmod og mening i symbolikken

omkring Birgitta. Jeg fulgtes med ham over i kirken og han viste mig, hvordan Birgittasøstrenes symbol med de fem sårmærker, sat som en krone over deres hovedbeklædning og bygget ind i kirkens hvælvinger som symbol, på samme tid henviser til menneskets sårbarhed og vores forbundethed i sårbarheden OG til menneskets ophøjethed: At mennesket er ophøjet, kronet som Guds barn. Guds hellige. Guds helgen.

Præsten i Vadstena, som selv viste sig som et menneske for mig, ved at vise mig at symbolikken omkring Birgitta berørte og bevægede ham som menneske, gav livsmød og var troværdig i sin tale.

Men ellers må jeg indrømme, at når jeg hører fortællingerne om de gamle helgener i traditionen, så hører jeg først og fremmest en tendens til at ophøje et enkelt menneske over det menneskelige. En tendens som vi kender fra vor egen tids idolisering af enkelte mennesker f.eks. indenfor popmusikkens verden (Læs f.eks. Torgny Lindgrens "Til sandhedens pris"). En tendens der fører til umenneskeliggørelse, både blandt dyrkerne af idolet/helgenen og i forhold til idolet/helgenen selv. Ve det idol, der viser sig bare at være et sårbart menneske af kød og blod! Han er dødsens! (Jvf. Rene Girards "Idol og syndeboek")

Lysten til ophøjelse og renselse af det menneskelige, længslen efter at kunne hæve sig over dette smertefulde, sårbare menneskelivs store afmagt, den lyst kender enhver, tror jeg! Og vi kan læse hvordan den har eksisteret hele vejen op igennem historien. Se f.eks. hvordan vikingerne ikke kunne udholde at Kristus er den, der dør i afmagt på korset, og hvordan de derfor afbilleder ham som den sejrende (vikin- gende-) konge.

Lysten til ophøjelse og renselse. Lysten til flugt fra den del af

menneskelivet som er skidt og lort. Lysten til ren harmoni. Den lyst er meget forståelig OG følger vi den bliver vi umenneskelige! Trangen er neurotisk (C.G. Jung: Neurose er undgåelse af legitim smerte) OG den er djævelsk.

Vi bliver – igen og igen - af Kristus vist tilbage til menneskelivet, som det er. Som mennesker, skal vi leve sammen her på jorden. Ikke leve himmelvendt, himmelstræbende.

Det er den tilbagevisning til menneskelivet vi møder, da Jesus sammen med Peter og Jakob og Johannes, står på forklarelsens bjerg. Peter der længes efter forklarelse og befrielse fra besværet med det modsætningsfyldte liv, han lever, siger:

"Jesus, lad os bygge hytter her! Heroppe i det ophøjede, skylette, paradisiske, rent åndelige! Lad os blive her!" Men Jesus viser dem vejen ned fra bjerget igen. Ned blandt mennesker, der lever og elsker og lider og længes.

Gud blev menneske og velsignede derved menneskelivet. Ikke et ophøjet, rent, himmelstræbende liv "på indersiden", men et liv midt i verdens brogede tummel. Her skal vi leve for hinanden og med hinanden. Være hinandens medvandrere på støvede, hede landeveje. Bære med på hinandens byrder. Leve og elske og finde vej og mod og kærlighed sammen.

Mennesker, der giver noget særligt

Der findes mennesker i verden, der ved et usædvanligt mod, deres kærlighed, deres gavmildhed, deres måde at sætte egne behov til side for andres, gør sig bemærket iblandt os. Træder tydeligt frem. Lyser op og viser vej. Og Gud ske tak og lov for dem! De er ganske særlige medvandrere på vores vej!

Det er ikke den danske Jantelovs (Du skal ikke tro, at du er noget!) indførelse jeg taler for, når jeg taler for at vi skal se menneskene, ethvert menneske, som helligt og ingen mere hellig end andre.

Der findes mennesker, som bliver forbilleder for os i kraft af deres væsen, tro, livsmod og historie. For mig er de største og stærkeste forbilleder dem, der har modet til at stå ved deres menneskelighed. Dem, der smitter mig med netop dét mod: Modet til at leve som den, jeg er, midt i verden med al dens brogede skønhed og rædsel.

Kristus har vist os, at han er hos os midt i livet også i afmagten. Han har vist os, at der er en vej igennem smerten. En vej igennem død og tab. En vej, der fører til nyt liv og fællesskab. Vi kan være i smerten og afmagten og samtidig vide, at vi ikke er alene dér!

Pilgrimsvandringen

Enhver, der har foretaget en længere pilgrimsvandring ved, at vandringen kan lede ind i en forsoningsproces med livet, som det er. Det sker bl.a. ved, at jeg under vandringen bliver mindet om at jeg er krop. Jeg kan ikke komme udenom kroppen. Jeg kan ikke komme af med den. Den binder mig til det jordiske liv. Den er mit hjem på jorden. Den huser min sjæl, mit sind og mine tanker. Mine følelser og erfaringer. Jeg bliver – igennem kroppen - mindet om min styrke OG min begrænsning.

På vejen, som bliver et billede på mit liv, går jeg med alt hvad jeg rummer. Min historie.

Glæder og sorger. Skyld og skam. Jeg kommer undervejs til min grænse og til mig selv, som den, jeg er.

Jeg er dén, jeg er! som Gud siger til Moses i den brændende tornebusk og dermed viser han os hvad vores Gudbilledlighed består i: *At være dén, jeg er.* At blive dén, Gud har tænkt mig som.

Forsoning med det, der er og den, jeg er, er vandringens proces og den har sit mål og sin forløsning på helligstedet, hvor jeg sættes fri af kærligheden, der møder mig her.

Over vejen, over jorden - over min livsvandring - er himlen spændt ud over mig. Himlen, der minder mig om, at jeg – ud over at være krop – også er Ånd, kalder længslen frem. Spejler min længsel. Den sætter mit liv i perspektiv. Guds perspektiv. Det perspektiv, der fortæller mig, at jeg midt i al min sårbarhed og skrøbelighed er kronet. Jeg er udvalgt. Jeg er helliget. Jeg er elsket. Som mit medmenneske: På én gang synder og retfærdiggjort.

Hvad der ”driver på Kristus” var Luthers rettesnor da han – under reformationen af kirken - skulle vurdere fortællingerne, som den kristne tradition er grundet på.

Det samme kan vi roligt gøre: Vurdere fortællingerne, helgenlegenderne og alle de andre historier vi har med os i traditionen, ud fra spørgsmålet: Driver de på Kristus? Er det ham, de forkynnder? Det vil sige: Gir’ de mennesker lov til at leve som mennesker på denne, vor brogede, Gudsskabte jord?

Hvis ikke, så find nogle andre fortællinger, der bedre tjener målet: At forkynde evangelium og derigennem sætte mennesker fri til livet.

Pilgrimsturen marts 2010

Endnu engang vandrede en gruppe, arrangeret i et samarbejde mellem Foreningen af Danske Santiagopilgrimme og Nordfyns Folkehøjskole, gennem Galicien til Santiago. Formålet med disse vandringer er at give et tilbud til folk, der enten ikke har mod på at tage af sted på egen hånd eller har lyst til at være en del af en større gruppe. Det er foreningens håb, at deltagerne i gruppevandringerne selv får lyst til at tage af sted på egen hånd. Som det vil fremgå af artiklen, er det et formål, der ser ud til at lykkes

af Kirsten og Poul Erik Mikkelsen

Vi er et ægtepar på hhv. 63 og 68 år, som længe havde overvejet at vandre på pilgrimsruten til Santiago de Compostela. Faktisk er det 10 år siden, at vi første gang besøgte Nordspanien. I år 2000 fløj vi til Bilbao og lejede der en bil for at køre langs den spanske nordkyst og køre turen til Santiago de Compostela. På denne tur stødte vi ofte på skiltene med muslingeskallen samt skilte med Camino de Santiago.

Vi fandt at det nordlige grønne Spanien var utroligt charmerende i modsætning til, hvad vi kendte fra Spanien noget sydligere, og tænkte således allerede den gang, at pilgrimsvandringen ville vi på et tidspunkt foretage.

Efterfølgende hørte vi et foredrag samt så lysbilleder her i vores hjemby Hjørring med præsten Elisabeth Lidell fra Århus om pilgrimsturen til Santiago, hvor også hun gav udtryk for, hvor stor en oplevelse, det var. Desuden har vi læst bogen "Mig og Caminoen" af Henrik Friediger, og denne bog tilskyndede os yderligere til at tage af sted. Men hvordan får man startet??

Så da vi efterhånden hhv. gik på efterløn og pension, tænkte vi, at nu har vi tiden, så nu er det, vi skal realisere denne drøm. Som sagt så gjort gik vi på nettet og fandt turen i foråret

2010 på Nordfyns Folkehøjskole og meldte os til, og det har vi ikke fortrudt.

Højskolen og rejsen til Caminoen

Opholdet på højskolen varede 3 dage, og der fik vi en grundig information med lysbilleder mm. af de to guider, som var Henrik Friediger og Niels Henrik Lieberkind, to utroligt dygtige guider, som havde vandret turen mange gange og som var så venlige og hjælpsomme med alt, hvad vi havde af spørgsmål om turen og praktiske ting mm., det var en stor oplevelse. Vi havde nogle dejlige dage på højskolen, hvor vi blev introduceret for hinanden, vi var femten kursister i alt + to guider, alle positive og imødekommende.

Mandag d. 22/3-10 var der afrejse til Spanien. Først til Odense, derfra tog til København, vi skulle med fly til Madrid. Videre fra Madrid tog vi nattoget til Sarria, hvortil vi ankom tidligt om morgenen. Her holdt en bus og ventede på os og fragtede os til O Cebreiro, hvorfra turen startede.

På Caminoen

Nu var vi på Caminoen, og nu skulle forventningerne indfries. Trods det, at vi syntes, vi var godt forberedte til vandringen hjemmefra, kunne vi sagtens mærke, at både terrænet og det at gå med rygsæk, var anderledes end turene i Danmark. Landskabet var meget

smukt og meget grønt, vi gik både i sol og regn, og ofte blæste det kraftigt. Vi følte det var godt at gå i sit eget tempo, så nogle gange gik vi alene og andre gange ifølge med nogle fra gruppen, hvilket også var berigende. Når vi holdt pause f.eks. ved frokosttid, var det hyggeligt, når vi mødtes tilfældigt med nogle fra holdet og spiste sammen. Oftest spiste vi den lokale suppe "galdo" som både var mede, mættede og smagte fantastisk.

Overnatningerne på refugierne var forskellige fra små og mere intime til store sovesale.

De mindste var selvsagt de hyggeligste især et sted, hvor vi også kunne spise, O Abrigadoiro i San Xulián. Værten selv lavede maden og hyggede om os. Der var ild i pejsen og flere tørrede deres våde støvler og sokker i nærheden af kaminen. Men alt i alt sov vi godt alle steder efter dagens strabadser. Nogle gange kunne vi døje med at få vasketøjet tørt på grund af regn og fugt.

Hver aften mødtes vi alle til en evaluering om dagens "etape", alle kunne komme med deres bemærkninger og gode råd, og der fik

vi også udleveret en beskrivelse af næste dags tur. Desuden sang vi vores fællessange, som var lavet hjemmefra på højskolen.

Santiago

Tirsdag d. 30/3 2010 nåede vi vores mål, Santiago. Det var en stor oplevelse, da vi første gang kunne øjne katedralen i horisonten fra Glædens Bjerg ved de to monumenter. På turen ind i Santiago silede regnede ned, så vi var drivvåde, da vi endelig nåede frem til pilgrimskontoret som det første for at få vores bevis, Compostela, for gennemført pilgrimsvandring. Næste dag var vi til messe i katedralen med al dens pomp og pragt. Vi blev nævnt som den danske gruppe, der havde vandret fra O Cebreiro til Santiago de Compostela.

Alt i alt syntes vi, at det var en fortræffelig tur, og vi kan godt finde på at gøre det igen på egen hånd, men næste gang vil vi vælge september eller oktober.

Buen Camino.

Foreningens vandring på Sjælland

Forårsvandringen lørdag den 8.maj 2010 gik i år fra Sankt Olai kirke i Helsingør til resterne af det gamle cistercienserkloster i Esrum. De omkring 20 kilometers vandring startede i en blid forårsregn, men det forhindrede ikke de 41 deltagere i at synge en pilgrimssang og begynde at vandre derudad.

af Henrik Friediger

Foreningens vandring i Jylland

Pilgrimsvandringen gik fra Lunderskov til Vejen. Lørdag, den 29. maj 2010. Vi mødtes på Lunderskov station. 15 pilgrimme, såvel erfarne som nye. Pilgrimsruten gik fra Skanderup Kirke til Vejen Kirke. 17,1 kilometer langs den gamle grænse mellem kongeriget og Slesvig gennem randmoræne, ådale og hedesletter.

af Kaj Højland

Hjemkomstretræte i Vejle

I weekenden den 29. – 31. januar 2010 holdt foreningen retræte for hjemvendte pilgrimme. Også i år med et noget begrænset deltagerantal – der deltog seks pilgrimme foruden lederne Bent Jul og Kirsten Mandø – men med personligt udbytte for den enkelte.

Indlæg af Bent Jul:

Mødet i Vejle for årets hjemvendte Santiagopilgrimme er noget specielt for mig, da jeg har to roller. Jeg har dels rollen som pilgrim med mine egne pilgrimserfaringer og dels rollen som leder af retræten i samarbejde med Kirsten. I år spillede det en særlig rolle, at jeg havde vandret omkring 1000 km fra Somport til Santiago de Compostela og videre til Fisterra og Muxia

Som pilgrim

I rollen som pilgrim fik jeg over de 3 intense dage mulighed for at genopleve min pilgrimsvandring og overskue den i bakspejlet. Da jeg begyndte min pilgrimsvandring havde jeg gjort mit ærinde klart: jeg vidste, hvorfor jeg ville tage netop den tur. Jeg fik en intens tur og ved ankomsten til Santiago fik jeg svar på mit ærinde. Men svaret var ikke en rosenrød højdepunktsoplevelse, men snarere det modsatte med indikation af, at jeg ville få svært ved at komme hjem. Da der nu var gået ca. ½ år siden min pilgrimsvandring, kunne jeg under retræten tydeligt se, hvordan mine anelser i Santiago havde udspillet sig, da jeg kom hjem.

Denne oplevelse gav anledning til, at vi i gruppen fik talt om, hvordan man kan opfatte det spirituelle. Det spirituelle svar skelner ikke. Man kan ikke sige, at "det spirituelle" er det rosenrøde og ikke det mudrede. Det retter sig ind i den situation, hvori man befinder sig. Det er en stor misforståelse at

tro, at pilgrimsvandring kun er vandring på en lyserød sky. Det spirituelle kan lige så ofte erfares midt i sammenbruddet som midt i den smukkeste bøn.

Jeg fik to gode resultater med hjem fra retræten. Det ene er, at jeg fik noteret mig, hvordan jeg skal forholde mig til mine vanskeligheder og forandringer.

Det andet er, at jeg gennem de 3 dage blev i stand til at formulere kvintessensen fra min pilgrimsvandring på 9-10 linjer. Jeg tog således velfornøjet hjem fra retræten med vished om, at impulserne fra sommerens pilgrimsvandring fortsat vil virke langsigtet på det indre plan.

Som leder

Inspirationen til at tilbyde fordybelse efter hjemkomsten fra en pilgrimsvandring har jeg fra den tyske jødiske religionsfilosof Martin Buber, der har sagt nogenlunde således: "I enhver rejse ligger en hemmelighed, som den rejsende først kender, når han er kommet hjem".

Fordybelse i egen pilgrimsvandring overses let, når man er hjemme i den daglige trummerum. Men i min rolle som retræteleder glæder jeg mig hver gang over den åbenhed og intensitet, man kan opbygge i en pilgrimsgruppe. Den vendes nedad til fordybelse til glæde for den enkelte og til inspiration for alle

Indlæg af Mona Kristensen:

Efter at have haft en fantastisk pilgrimsvandring på El Camino Francés fra Roncesvalles til Santiago de Compostela sammen med min ægtefælle i perioden 24.08 – 29.09. 2009, måtte jeg erkende, at jeg havde mange flere spørgsmål i mit hoved da jeg kom hjem, end da jeg rejste til Spanien. Jeg havde en vanskelig tid efter jeg kom hjem, specielt vanskeligt var det at vende tilbage til mit arbejde. Jeg havde et hoved fuldt af indtryk og oplevelser, og en masse spørgsmål som jeg ikke kunne se, hvor jeg skulle gå hen med, for at få svar på.

Da der lige før jul tikkede en mail ind med tilbud om retræte for Santiagopilgrimme af 2009, oplevede jeg det som sendt fra Himmelen. Jeg havde store forventninger om, at dette ville være det fællesskab jeg havde brug for, for at få bearbejdet de mange indtryk og følelser som stadigvæk rodede rundt i mit hoved efter pilgrimsvandringen.

Mine forventninger blev indfriet til fulde. Lige så snart jeg trådte ind ad døren i Sct. Norberts hus i Vejle og mødet de andre retrætedeltagere, kunne jeg med det samme genkende "ånden" fra "El Camino" - åbenheden, imødekommenheden og omsorgen for hinanden. Under kyndig vejledning fra Bent Jul og Kirsten Mandøe, fik jeg arbejdet mig igennem mine oplevelser og indtryk fra pilgrimsvandringen. Retræten blev for mig en oprydning og en strukturering af mine erfaringer fra pilgrimsvandringen. Jeg fik den nødvendige vejledning til at skabe det overblik jeg havde brug for, for at komme videre og begynde at integrere erfaringerne fra pilgrimsvandringen i mit liv fremadrettet. Jeg var godt klar over, at pilgrimsvandringen kunne afføde reaktioner hos mig, men at jeg

skulle opleve så voldsomme reaktioner, som tilfældet var, havde jeg i min vildeste fantasi ikke drømt om. Det gik 3 måneder fra jeg kom hjem til jeg fik mulighed for at deltage i pilgrimsretræten i Vejle. For mig, ville det have været rart hurtigt efter pilgrimsturen, at have haft mulighed for erfaringsudveksling med erfarne pilgrimme. Jeg synes det kunne være en ide at oprette en pilgrims-"hotline" – telefonrådgivning – hvor man hurtigt kunne komme i kontakt med erfarne pilgrimme og få talt om turen og de reaktioner den afføder. Telefonrådgivningen kan ikke erstatte retræten, men kunne være et supplement dertil.

Indlæg af Connie Lindskov:

Det var med glad forventning jeg mødte op til pilgrimsretræten i Vejle en weekend sidst i januar 2010.

Vi ankom på pilgrimsmanér med rygsække og vandrestøvler til St. Norberts Hus fredag aften. Foruden vores dygtige og engagerede retræteledere Bent Jul og Kirsten Mandøe, var vi 6 jyske pilgrimme der deltog. En lille gruppe, som med Kirsten og Bents hjælp hurtigt blev rystet sammen og som allerede fra fredag aften var præget af en god stemning og åbenhed overfor hinanden.

Vi havde alle vandret på El Camino Francés – på forskellige steder og tidspunkter i løbet af 2009. For mit eget vedkommende fra Saint Jean Pied de Port til Santiago de Compostela i maj-juni.

Formålet med retræten var at skabe mulighed for - både individuelt og i fællesskab med andre hjemvendte pilgrimme - at reflektere, fordybe os og dele vores caminooplevelser. Derudover at forsøge at sætte fokus på hvordan læring, bevidsthed og erfaringer

fra vores vandring, konkret kan omsættes og bruges hjemme i hverdagen - på vores vandring videre i livet...

Det var en dejlig oplevelse at vende tilbage til pilgrimslivet for en weekend med fællesspisning og hygge, intense samtaler med plads til både at fortælle om egne - og lytte til andres højdepunkter og særlige oplevelser fra Caminoen. Derudover havde vi adgang til St. Norberts kirke, hvor vi holdt andagt og var søndag på en vinterlig vandring til Skibet kirke, hvor vi deltog i gudstjenesten.

Men først og fremmest var det ved hjælp af de individuelle og fælles øvelser, at vi hver især fandt frem til at formulere essensen af vores egen camino. Mange hjemvendte pilgrimme vil måske kunne nikke genkendende til, hvor vanskeligt det kan være at vende tilbage til den hektiske hverdag, fuld af forventninger og forpligtelser, efter det åndehul Caminoen berigede os med... For hjemme er alt stort set det samme som før, men inde i dig selv er noget forandret. At få essensen af det forandrede konkretiseret ned på ganske få linjer er ikke så ligetil, men på retræten lykkedes det ved at understøtte den enkelte pilgrims egen proces, ved at få et skabt et rum til fordybelse og refleksion over de nye perspektiver og den indsigt vandringen fører med sig.

Jeg vil slutte med epilogen fra min egen camino-logbog:

"Nu er vandringen slut og målet nået. Det blev iflg. min skridttæller til 1.409.632 skridt... Jeg er hjemme og det er hverdag igen – med alt hvad det indebærer. Men – min camino vil aldrig slutte for den er nu en del af mig, som jeg altid vil have med mig fremover. Det er oplevelse for livet, der har givet mig et intenst møde med mig selv.

På caminoen skrælles alt overflødigt af og den jeg virkelig er træder frem. Jeg oplever min styrke og også mine grænser. Er opmærksom på mine følelser, også de svære som ensomhed og savn af mine kære derhjemme. – Jeg er tilstede i nuet og fyldes med glæde og taknemlighed over at leve her og nu. Mærker mig selv, min krop og mit indre - og sanser åbent indtryk fra omgivelserne: fødderne i jorden, landskabets variationer, fuglefløjt, blomsterduft og smagen af de søde kirsebær jeg lige plukkede...Mødet med andre pilgrimme fra alle verdenshjørner varmer og inspirerer og jeg betages over at opleve naturens mangfoldighed og historiens vingesus...

Det siges at Caminoens særlige placering under vores galakse Mælkevejen betyder, at der på dette sted er særlige energifelter og dermed særlig kraftfuldt. Tankevækkende er det i hvert fald at her, hvor nu også jeg har vandret og sat mine fodtrin, har før mig gået millioner af mennesker gennem de sidste 1000 år, hvilket får mig til at overveje om det ikke er der kraften kommer fra? Den kraft og vitalitet der bor i hvert enkelt menneske er jo i sagens natur koncentreret på dette sted, hvor så mange vandrer ad den samme vej – med hver vores drivkraft, tro, håb og drømme."

Sorø 2007

Program for generalforsamling og årsmøde på Sorø Akademi 30. oktober 2010

11.30: Lejlighed til at hilse på hinanden - foreningen byder på en sandwich og en øl eller sodavand.

12.30: Generalforsamling, dagsorden ifølge vedtægterne – se indkaldelsen hertil i det brev, der sendes ud sammen med dette nummer af Pilgrimmen.

Årsmødet begynder efter generalforsamlingen med følgende program (*ret til ændringer forbeholdes*):

14.00: Vi deler os op i mindre grupper efter interesse.

Der bliver mulighed for at deltage i følgende fem grupper:

1. Nye pilgrimme – praktiske råd og gode historier fra Caminoerne
2. Hjemkomne – hvordan får man sine pilgrimserfaringer ind i sin hverdag?
3. Hospitaleros – møde for hjemkomne og interesserede
4. De danske pilgrimsveje – hvordan kommer vi videre med arbejdet med at beskrive de danske pilgrimsveje til Santiago?
5. Pilgrimmen – drøftelse af bladet og indbydelse til redaktionsarbejdet

15.30: Kaffe og almindeligt socialt pilgrimssamvær

16.30: Rundvisning i Sorø klosterkirke ved lektor Lars Kelstrup

17.30: Orgelkoncert i klosterkirken ved organist Knud Vad

Middag

Herefter er der mulighed for at deltage i den traditionelle og sædvanligvis hyggelige middag. I år spiser vi på restaurant Tre Konger, Østergade 3, Sorø. **Pris 150 kr.** for en lækker buffet.

Tilmelding til middagen nødvendig senest den 15. oktober.

Send helst en mail til: sekretariat@santiagopilgrimme.dk eller ring eventuelt til Carina Glunz på telefon 4042 9515

Pakkeliste til pilgrimsvandring

Hos Bjergkæden har vi i mange år hjulpet pilgrimsvandrere med at pakke rygsækken. På **www.bjergkaeden.dk** finder du en udførlig pakkeliste, med alt hvad du har brug for på din tur. Du kan bestille direkte i vores netbutik eller besøge os i butikken i Køge, så hjælper vi dig godt på vej. **God tur!**

Osprey Exos 46
46 L - Vægt kun 840 g.
Pris 1699,-

Meindl Borneo
Stabil læder vandrestøvle
Pris 1699,-

Gabel Carbon Force
Teleskopstave kun 200 g.
Pris 449,-

Letvægts soveposer
Vægt fra kun 500 g.
Priser fra 549,-

Petzl pandelampe
Pris 339,-

Nordpol Sports-Towel
Pris 149,-

Poncho Tarp
Vægt: 300 g. **Pris 749,-**

BJERGKÆDEN

Vestergade 41 • 4600 Køge • T: 56652345 • M: info@bjergkaeden.dk • www.bjergkaeden.dk